

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Summa theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

[Venedig], 1493-95

[Questio XI - Questio XX]

[urn:nbn:de:bsz:31-305443](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-305443)

cōiungit hō non sepatet. sed ppter infidelitates soluitur vinculū matrimoniale. Dicit enī apls. i. ad Cor. 7. Si infidelis discedit discedat. nō enī seruituti subiectus est frater aut soror in hīnōi. Et Canon dicit q̄ si cōiungit infidelis nō vult sine cōtumelia sui creatoris cū altero stare. tūc alter cōiungū nō debet ei cōhabitare. ergo multo magis propter infidelitatē tollit ius patrie p̄tatis in suos filios. possūt q̄ eoz filij baptizari eis iuitis. ¶ Magis d̄ hōi subueniri circa piclū mortis eterne q̄ circa piclū mortis t̄p̄alis: s̄ si aliq̄ videret hoīez in piculo mortis t̄p̄alis: et ei nō ferret auxiliū: peccaret. cū q̄ filij iudeoz et alioz infidelū sint in piculo mortis eterne si parētib⁹ reliquunt q̄ eos in sua infidelitate informāt: videt q̄ sint eis auferendi et baptizandi: et in fide instruēdi. ¶ Filij seruoꝝ sunt serui et in p̄tate d̄noꝝ. sed iudei sunt serui regū et p̄ncipū. ergo et filij eoz. reges ergo et p̄ncipes habēt p̄tate de filijs iudeoz facere qd̄ voluerint. nulla ergo erit iniuria si eos baptizēt inuitis parentibus. ¶ S̄ glibet hō magis est dei a quo h̄z aīaz q̄ patris carnalis a quo h̄z corpus. nō ergo est iniustū si pueri iudeoz carnalibus parētibus auferant et deo per baptismū cōsecrent. ¶ Baptism⁹ efficacior est ad salutes q̄ predicatio: q̄ p̄ baptismū statim tollit peccati macula: reatus pene: et aperit ianuā celi. sed si piculus sequit̄ ex defectu predicationis: iputaf̄ ei qui nō p̄dicauit: vt habet̄ Ezech. 3. et 33. de eo q̄ videt gladiū veniētē et nō insonuerit tuba. ergo multo magis si pueri iudeoz dānent p̄ defectū baptismi: iputaf̄ ad peccatū eis qui potuerūt baptizare et nō baptizauerūt. ¶ S̄ d̄ q̄ nemini faciēdā ē iniuria fieret aut iudeis iniuria si eoz filij baptizarent̄ eis iuitis: q̄ amitterēt ius patrie p̄tatis i filios iā fideles. q̄ eis iuitis nō sūt baptizandi. ¶ R̄n̄. d̄ d̄ q̄ maximā h̄z auctoritatē ecclie cōsuetudo q̄ semp̄ ē i oib⁹ emulāda: q̄ et ipsa doctrina catholicoꝝ doctoꝝ ab ecclia auctoritatē h̄z. vñ magis standū est auctoritati ecclie q̄ auctoritati vel Augustini vel Hieronymi vel Cypriani doctoꝝ. Hoc aut̄ ecclie vsus nunq̄ habuit q̄ iudeoz filij inuitis parētib⁹ baptizarentur: quos fuerint retro actis t̄p̄ib⁹ multi catholici p̄ncipes potētissimi: vt Cōstātin⁹: Theodosi⁹: q̄bus familiares fuerūt sc̄ssimi ep̄i: vt Siluester Cōstātin⁹: et Ambrosi⁹ Theodosio: q̄ nullo mō p̄termisissent ab eis impetrare si hoc esset p̄sonū rōni. Et iō periculosū videt̄ hāc assertionez de nouo inducere: vt p̄ter cōsuetudinē in ecclia hactenus obseruatā iudeoz inuitis parētib⁹ filij baptizent̄. Et hui⁹ rō est duplex. Una q̄ d̄z ppter piculū fidei. Si enī pueri nōduz vsuz rōnis habētes baptismū susciperēt: postmodū vō p̄fectā etatē puenirēt de facili possent a parētib⁹ iduci vt relinquerēt qd̄ ignorātes susceperūt: qd̄ vgeret in fidei detrimētū. Alia vō rō est: q̄ repugnat iustitie nāli. Filius. n. nāliter est aliqd̄ p̄ris. et p̄ quidē a parētib⁹ nō distinguit̄ s̄ corpus q̄ diu in matris vtero cōtinet̄. postmodū vō postq̄ ab vtero egredif̄ anteq̄ vsuz liberi arbitry habeat cōscieciā sub parētū cura: sicut sub quodā sp̄iali vtero. q̄ diu enim vsuz rōnis nō h̄z puer: nō differt ab aīali irrōnali. Un̄ sic bos vel equus est alicuius vt vtaf̄ eo eū voluerit s̄z ius civile sicut p̄prio instrōita de iure nāli est q̄ fili⁹ anteq̄ habeat vsuz rōnis sit sub cura p̄ris. Un̄ i iustitiā nālez cēt si puer anteq̄ h̄at vsuz rōnis a cura parentū subtrahaf̄ vel de eo aliqd̄ ordinē inuitis parētib⁹. Postq̄ aut̄ incipit habere vsuz liberi arbitry iaz incipit esse suus. et p̄t̄ q̄tū ad ea que sunt iuris diuini vel nālis sibi ipsi puidere. et tunc est inducēdus ad fidē nō coactiōe s̄z p̄suasione. et p̄t̄ etiaz inuitis parētib⁹ cōsentire fidei et baptizari: nō autē anteq̄ habeat vsuz rōnis. Un̄ de pueris antiquoꝝ patrū dicif̄ q̄ saluati sunt in fide parentū: q̄ daf̄ itelligi q̄ ad parētes p̄tinet puidere filijs de sua salute p̄cipue anteq̄ habeant vsuz rōnis. ¶ Ad p̄m̄ ergo dōm q̄ in vinculo matrimoniali

li vterq̄ cōiungū h̄z vsuz liberi arbitry et vterq̄ p̄t̄ inuito altero fidei assentire. sed hoc non h̄z locū in puero anteq̄ habeat vsuz rōnis: sed postq̄ h̄z vsuz rōnis tunc tenet s̄ militudo si cōverti voluerit. ¶ Ad 2° d̄ d̄ q̄ a morte nāli nō est aliq̄s eripiendus s̄ ordinē iuris ciuili: puta si quis a suo iudice cōdēnet ad mortē t̄p̄alē: nullus d̄z eū violēter eripere. vñ nec aliq̄s d̄z rumpere ordinē iuris nālis quo filius est sub cura patris vt eū liberet a piculo mortis eterne. ¶ Ad 3° d̄ d̄ q̄ iudei sunt serui p̄ncipū seruitute ciuili que nō excludit ordinē iuris nālis vel diuini. ¶ Ad 4° d̄ d̄ q̄ hō ordinat̄ ad deū per rōnē per quā eū cognoscere p̄t̄. vñ puer anteq̄ vsuz rōnis habeat nāli ordine ordinatur in deū p̄ rōnē parētū: quoꝝ cure nāliter subiacet. et fin eoꝝ dispositionē sunt circa ipsuz diuina agenda. ¶ Ad 5° d̄ d̄ q̄ piculū qd̄ sequit̄ de p̄dicatiōe omīssa nō iminet nisi eis q̄bus p̄missus est officii p̄dicandi. Un̄ in Ezech. p̄mittit̄. Speculatoꝝ dedit te filijs isrl̄. Prouidere aut̄ pueris infidelū de sacramētis salutis p̄tinet ad parētes eorum. vñ eis iminet piculū si ppter subtractionē sacroꝝ eorum paruuli detrimētū salutis patiantur.

De heresi. Questio. XI. **E**inde cōsiderandum est de heresi. Circa quā querunt quatuor. p̄mo vtrū heresis sit infidelitatis species. 2°. de materia eius circa quā est. 3°. vtrū heretici sint tolerādi. 4°. vtrū reuertentes sint recipiēdi.

Ad primum sic p̄cedit. Videt̄ q̄ heresis nō sit infidelitatis species. Infidelitas enī in intellectu est: vt supra dictū est: sed heresis nō videt̄ ad intellectū pertinere: sed magis ad vim appetitiuā. Dicit enī Hiero. et habet̄ in deere. 24. q. 3. Heresis grece ab electione dicit̄: q̄. sc̄az sibi vnusquisq̄ eligat disciplinā quaz putat esse melioꝝ. electio autē est actus appetitiue virtutis: vt supra dictū est. ergo heresis non est infidelitatis species. ¶ Viciū p̄cipue accipit specie a fine. Unde p̄bs dicit in 5. et̄bi. q̄ ille qui mechaf̄ vt furef̄ magis est fur q̄ mechus. sed finis heresis est cōmodū tēporale: et maxime p̄ncipatus et gloria: qd̄ pertinet ad viciū superbie vel cupiditatis. Dicit enī Aug. in lib. de vtilitate credēdi q̄ hereticus est qui alicuius tēporalis cōmodi et maxime glorie p̄ncipatusq̄ sui gratia falsas ac nouas opinioēs vel gignit vel sequit̄. ergo heresis nō est species infidelitatis s̄z magis superbie. ¶ Infidelitas euz sit in intellectu nō videtur ad carnē pertinere: s̄z heresis pertinet ad opera carnis. Dicit enī apls ad Gal. 5. Manifesta sunt opera carnis que sunt fornicatio: imūdicia: et iter cetera postmodū subdit. Dissensiones secte: que sunt idez qd̄ hereses. ergo heresis nō est infidelitatis species. ¶ Sed cōtra est q̄ falsitas veritati opponitur. sed hereticus est qui falsas vel nouas opiniones vel gignit vel sequit̄. ergo opponit̄ veritati cui fides innitit̄. ergo sub infidelitate cōtinet̄. ¶ R̄n̄. dicitur q̄ nomē heresis sicut dictū est electionem importat. Electio autē: vt supra dictū est: est eoꝝ que sunt ad fines p̄supposito fine. in credendis autē voluntas assentit alicui vero tanq̄ proprio bono: vt ex supra dictis patet. vnde quod est principale veruz habet rationē finis vltimi. que autē secundaria sunt habent rationē eozū que sunt ad finē Quia vō quicūq̄ credit alicuius dicto assentit: p̄ncipale videtur esse et quasi finis in vna quaz credulitate ille cuius dicto assentit: quasi autē secundaria sunt ea que quis tenēdo vult alicui assentire. Sic ergo qui recte fidem xp̄ianāz habet sua voluntate assentit x̄po in his que vere ad eius doctrināz pertinent. A rectitudine ergo fidei xp̄iane dupliciter quis potest deniare. Uno modo quia ipse x̄po non vult assentire. et hic h̄z quasi malāz voluntatē circa ipsū

finē. et hoc p̄tinet ad sp̄s infidelitatis paganorū et iudeorū. Alio per hoc q̄ intēdit quidē x̄po assentire: sed deficit in eligēdo ea q̄bus x̄po assentiat: q̄ nō eligit ea q̄ sunt vere a x̄po tradita: sed ea q̄ sibi p̄pria mēs suggerit. et iō heresis ē infidelitatis sp̄s p̄tines ad eos qui fidē x̄pi p̄fiterē: s̄ ei dogmata corrupit. Ad p̄mū ergo dōm q̄ hoc mō electio p̄tinet ad infidelitātē: sicut et volūtas ad fidē: vt supra dictū est. Ad scōm dōm q̄ vicia habēt sp̄m ex fine p̄ximo: sed ex fine remoto habēt genus et cām: sicut cū aliq̄s mecat vt furef: est ibi qdē sp̄s mechie ex p̄prio fine et obiecto. sed ex fine vltimo ostendit q̄ mechia ex furto orit: et sub eo cōtinet sicut effectus sub causa. vel sicut sp̄s sub genere: vt p̄s ex his q̄ supra de actib⁹ dicta sunt in cōi. Un̄ et similit̄ in p̄posito: finis p̄xim⁹ heresis est adherere falsē sentētie p̄prie. et ex hoc sp̄m h̄s. sed ex fine remoto ostendit causā ei⁹. s̄ q̄ orit ex supbia vel cupiditate. Ad tertiu dōm q̄ sicut heresis dicit ab eligēdo: ita secta a sectando. sicut Jsid. dicit in li. etymologiari. et iō heresis et secta idēz sunt: et vtrūq̄ p̄tinet ad opa carnis: nō quidez q̄tū ad ipsum actū infidelitatis respectu p̄rimi obi: sed rōne cause que est vel appetit⁹ finis indebiti fm q̄ orit ex supbia vel cupiditate: vt dictū ē. vel etiā aliqua fantastica illusio: que est p̄ncipiū errādī: vt etiā p̄hs dicit in .4. metaphy. fantasia autē quodāmodo ad carnez p̄tinet inq̄tū act⁹ eius est cum organo corporali.

Ad secundum sic p̄cedit. Videt q̄ heresis nō sit p̄prie circa ea que sunt fidei. Sicut enī sūt hereses et secte in xp̄ianis: ita etiā fuerūt in iudeis et phariseis: sicut Jsid. dicit in lib. etymologiari: s̄ eorū dissensiones nō erāt circa ea que sunt fidei. ergo heresis nō est circa ea que sūt fidei: sicut circa p̄pria materiā. C. P. Mā fidei sunt res q̄ credunt. s̄ heresis nō solū est circa res sed et circa verba et circa expōnes sacre scripture. Dicit enī Hiero. q̄ q̄nq̄ aliter scripturā intelligit q̄ sensus sp̄s sci efflagitat a quo scripta est: s̄ ab ecclia nō receserit: tñ hereticus appellari p̄t. Et alibi dicit q̄ ex v̄bis inordinate platis fit heresis. q̄ heresis nō est p̄prie circa materiā fidei. C. P. Etiā circa ea q̄ ad fidē p̄tinent inueniunt q̄nq̄ sacri doctores dissentire: sicut Hiero. et Aug. circa celsationē legalii. et tñ hoc est absq̄ vicio heresis. ergo heresis nō est p̄prie circa mām fidei. C. S. 3. q̄d Aug. dicit 3 Manicheos. Qui in ecclia x̄pi morbidū aliquid prauūne qd sapiūt: si correcti vt sanū rectūq̄ sapiāt resistāt cōtūmāciter: suaq̄ pestifera et mortifera dogmata emēdare nolūt sed defendere p̄sistūt heretici sūt. s̄ pestifera et mortifera dogmata nō sunt nisi illa q̄ opponunt dogmatib⁹ fidei p̄ quā iustus viuit: vt d̄ Ro. p̄. ergo heresis est circa ea que sunt fidei: sicut circa p̄pria mām. C. R. n̄. dōm q̄ de here si nūc loqm̄r fm q̄ ip̄ortat corruptionē fidei xp̄iane. Nō autē ad corruptionē fidei xp̄iane p̄tinet: si aliq̄s beat aliquā falsaz opionē in his q̄ nō sunt fidei: puta in geometricalib⁹ vel et alijs h̄mōi q̄ oīno ad fidē p̄tinere nō possunt: s̄ solū qn̄ aliq̄s h̄s falsaz opionē circa ea q̄ ad fidē p̄tinet: ad quas aliq̄d p̄tinet dupl̄: sicut supra dictū est. Uno mō directe et p̄ncipalr: sicut articuli fidei. Alio qdē mō indirecte et secundario: sicut ea ex qb⁹ sequit̄ corruptio alicui⁹ articuli. et circa vtrāq̄ p̄t ē heresis eo mō quo et fides. Ad p̄m⁹ ergo dōz q̄ sicut hereses iudeorū et phariseorū errāt circa opionē aliq̄s ad iudaismū vel ad phiam p̄tinetes. ita et xp̄ianorū hereses sunt circa ea q̄ p̄tinet ad fidē x̄pi. Ad 2⁹ d̄icendū q̄ ille dicit alr exponere sacra scripturā q̄ sp̄s sanctus efflagitat q̄ ad hoc expositionē sacre scripture retorquet qd̄ dicit ei: qd̄ est p̄ sp̄m sanctū reuelatū. Unde dicitur Ezech. 13. de falsis p̄phis q̄ p̄fuerunt confirmare sermonē. s̄ per falsas expositiones scripture. Silt̄ etiā per verba q̄ quis loquit̄ suā fidē p̄fitef. est enī p̄fessio actus fi

del: vt supra dictū est. Et iō si sit iordinata locutio circa ea que sūt fidei: seg p̄t ex hoc corruptio fidei. Un̄ Leo papa in qdā epla ad Procerū ep̄m alexādrinū dicit: O inimici crucis x̄pi oībus factis et verbis n̄ris insidiant: vt si vllam illis vel tenuē occasionē demus: nos Nestoriano sensui et congruere mēiant. Ad 3⁹ dōz q̄ sic Aug. dicit: et h̄c in de cre. dist. 27. q. 3. cap. dixit aplō. Siqui sn̄as suā q̄nis falsaz atq̄ puerfaz nulla p̄tinaci aiositate defendūt: q̄rūt autē tota sollicitudie vitatē: corrigi pati cū iuenerit: nequaq̄ sūt vter hereticos deputādī: q̄. s̄ nō habēt electionē d̄dicentes ecclie doctrine. Sic ergo aliqui doctores vident̄ dissensio se: vel circa ea quoz n̄bil interest ad fidē vtrū sic vel alr tenat: vel et in q̄busdā ad fidē p̄tinetib⁹ q̄ nōdū erant p̄ ecclia determinata. postq̄ aut essent auctoritate vllis ecclie determinata: sigs tali ordinationi p̄tinaciter repugnaret hereticus censeret. q̄ qdē auctoritas p̄ncipalr residet in sumo p̄tifice. Dicit enī. 2. 4. q. 1. Quoties fidei ratio ventilatur arbitroz oēs fr̄es n̄ros et coep̄scopos: nō nisi ad Petrū. i. ad sui nois auctoritatē referri debere. Cōtra cuius auctoritatē nec Hiero. nec Aug. nec aliquis sacroz doctoz suā sn̄am defendit. Un̄ dicit Hiero. ad Damazū p̄paz. Hec est fides papa beatissime quā in catholica vidicim̄s ecclia: in qua si minus p̄te aut parū caute forte aliq̄d positū ē: emēdari cupim⁹ a te: qui Petri fidē et sedē tenes. si aut̄ hec n̄ra cōfessio apostolatus tui iudicio cōprobat q̄ cunq̄ me culpate voluerit: se imperitū vel maliuolū v̄t nō catholicū: nō me hereticū comprobabit.

Ad tertium sic p̄ceditur. Videt q̄ heretici sunt tolerandi. Dicit enim apostolus. 2. ad Thimo. 2. Seruū dei oīz māstetū eē cū modestia corripiētē eos qui resistūt vitati: neq̄ det illis p̄niam de⁹ ad cognoscendā vitatē et resipiscāt a laqueis diaboli: sed si heretici nō tolerant sed morti tradūt: auferē eis facultas p̄nitēdi. ergo hoc videt esse p̄ceptū apli. C. P. Illud qd̄ ē necessariū in ecclia est tolerandū: sed hereses sunt necessarie in ecclia. Dicit enī apls. 1. ad Corin. xi. Oportet hereses esse: vt et qui p̄bati sunt manifesti fiant in vobis. ergo videtur q̄ heretici sunt tolerandi. C. P. Dñs mādauit Matth. 13. seruis suis vt sizaniam permittent̄ crescere: vsq̄ ad messē que est finis seculi: vt ibidez exponitur: s̄ per sizaniaz significat̄ heretici fm expositionē sanctorū. ergo heretici sunt tolerandi. C. Sed cōtra est qd̄ apls dicit ad Titū. 3. Hereticū hominē post primā et secundā correptionē deuita: sciēs q̄ subuersus ē qui h̄mōi ē. C. R. n̄. dicēdū q̄ circa hereticos duo sunt cōsiderāda. Unū qd̄ ex parte ipsorū. Aliud vero ex parte ecclie. Ex parte q̄ dem ipsorū est peccatum per quod meruerunt non solū ab ecclia per excommunicationē separari: sed etiaz p̄ mortem a mundo excludi. Multo enī grauius est corrupere fidem per quā est anime vita: q̄ falsare pecuniā: p̄ quas temporali vite subuenit. Unde si falsary pecunie vel alij malefactores statim per seculares principes iuste morti tradunt: multo magis heretici statim ex quo de heresi conuincunt possent nō soluz excommunicari sed et iuste occidi. Ex parte autem ecclie est misericordia ad errantiū cōuersionē: et ideo nō statim condēnat: sed post primā et secundā correptionem: vt apostolus docet. postmoduz vero si adhuc pertinax inueniatur: ecclia de eius conuersione ne non sperans aliorū salutē prouidet eū ab ecclia separando per excommunicationis sententiā: et vltērius relinq̄t eū iudicio seculari a mundo exterminanduz per mortē. Dicit enim Hiero. et habetur. 2. 4. q. 3. Resecande sunt putride carnes et scabiosa ouis a caulis repellenda: ne tota domus massa corpus et pecora ardeat corruptatur: putrefcat: itereat. Arrius i alexādrīa vna scintilla fuit: s̄ qm̄ nō statiz oppressus est: totum orbē eius flamma populata est.

Ad p^o ergo dōm q^o ad modestiā illā p^oinet: vt p^o r secūdo corripiat: q^o si redire noluerit iā pro subuerso habet: vt p^o in auctoritate apli iudicta. **Ad 2°** dōs q^o vtilitas q^o ex heresib^o puenit ē pter intētiōē hereticorū: ouz. s. cōstātia fidelīū cōprobat: vt apls dicit. r vt excauiamus pigrītam diuinas scripturas solliciti^o intuetes. sicut Aug. dicit. s. ex intētiōē eorū est corrupere fidē qd est maximi nocumēti. r iō magis respiciēdū est ad id qd est p se de eorū intētiōē: vt excludant: q^o ad hoc qd est pter eorū intētiōē vt sustineant. **Ad 3°** dōm q^o sicut habet in decre. 24. q. 4. aliud est excoicatio: r aliud eradiciō. Excoicatio enī ad hoc aliq^o: vt ait apls vt spūs ci^o saluus fiat in die dñi. si tñ tota liter eradiciō per mortem heretici nō est etiā ptra mandatū dñi: qd est in eo casu intelligendū quando nō possunt extirpari zizania sine extirpatione tritici: vt supra dictum est: cuz de infidelibus in cōmuni ageretur.

Ad quartum sic pcedit. Videt q^o reuertentes ab heresi sint oīno ab ecclia recipiēdi. Dicit. n. Dicit. 3. ex psona dñi. Fornicata es cū amatoribus multis: tñ reuertere ad me dicit dñs. s. ecclie iudiciū est iudiciū dei. s. m illud Deut. p. Ita paruū audietis vt magnū: neq^o accipietis cuiusq^o psonā: qz dei iudiciū est. ergo si aliq^o fornicati fuerint p infidelitātē que ē spūalis fornicatio: nihilomin^o sūt recipiēdi. **Ad 5°** dñs Mat. 18. Petro. mādāt ut fratri peccati dimittat nō solū septies: s. vīq^o septuagies septies. p que itelligit s. m expositionē Hiero. q^o quotiescūq^o aliq^o peccauerit ē ei dimittēdū. ergo quotiescūq^o aliq^o peccauerit in heresim relapsus erit ab ecclia suscipiēdus. **Ad 6°** Heresis ē qdā infidelitas. s. alij infideles volētes cōuertere ab ecclia suscipiunt. ergo etiā heretici sūt recipiēdi. **Ad 7°** est qd decretalis dicit: q^o si aliq^o post ab iurationē erroris dephensi fuerint in abiuratā heresim recidisse: seculari iudicio sunt relinquēdi. nō ergo ab ecclia sunt recipiēdi. **Ad 8°** dñm q^o ecclia s. m dñi institutionez charitatē suā extēdit ad oēs nō solūz amicos: verū etiā inimicos r psequētes: s. m illud Mat. 5. Diligite inimicos vestros: bñfacite his q^o oderūt vos. Pertinet autē ad charitatē vt aliq^o bonū p^o mi r velit r opet. Est autē duplex bonū. Unū qdē spūale. s. salus aīe qd pncipalr respicit charitas. hoc enī quilibet ex charitate dōz alij velle. Unū q^o tū ad hoc heretici reuertētes quotiescūq^o relapsi fuerit ab ecclia recipiunt ad pñiam per quā ipedif eis via salutis. Aliud autē est bonū qd sedario respicit charitas. s. bonū tpale: sicut ē vita corpalis possessio mūdana: r bona fama: r dignitas ecclēsiastica siue secularis. Hoc enī nō tenemur ex charitate alijs velle nisi in ordine ad salutē eternā r eorū r aliorū. Unū si aliqd de hmoi bonis exis in vno ipedire possit eternam salutē in multis: nō o^o q^o ex charitate hmoi bonū ei velimus: sed potius vt velim^o eū illo carere: tū quia salus eterna pferēda est bono tpalitū qz bonū mltorū pferi bono vni. Si autē heretici reuertentes semp recipiēti: vt cōseruarent in vita r alijs tpalib^o bonis. posset in p iudiciū salutis aliorū hoc eē: tū qz si relaberent alios inficerēt. tūz etiā qz si sine pena euaderēt: alij securius in heresim laborerent. Dicit enī Eccles. 8. Eteniz qz nō cito pferi p malos sententia: absq^o timore vllō filij hominū pperat mala. Et ideo ecclēsiā qdē p reuertētes ab heresi nō solū recipit ad penitentiā s. etiā pseruat eos in vita: r interdū restituit eos dispensatiue ad ecclēsiasticas dignitates quas p^o habebāt si videant vere cōuersi. r hoc pro bono pacis frequēter legit esse factū. s. qñ recepti interdūz relabunt. videt eē s. vgnū incōstātie eorū circa fidē. r ideo vlteri^o redeuntes recipiunt quidē ad penitentiā: nō tñ vt liberent a snia mortis. **Ad p^o** ergo dōm q^o in iudicio dei semp recipiuntur redeuntes: qz deus scrutator est cordiū r vere redeuntes cognoscit. sed hoc ecclia imitari nō pōt. psumit enī eos nō ve

De apostasia

re reuertit: qui cū recepti fuissent iterūz sunt relapsi. r ideo eis vitā salutis nō denegat. s. a periculo mortis eos nō tueretur. **Ad 2°** dōm q^o dñs loquit^o Petro de peccato in euz cōmissio qd est semp dimittēdū: vt fratri redeunti parcat^o. nō autē intelligit de peccato in primū vel in deū cōmissio: qd non est nostri arbitrij dimittere: vt Hiero. dicit. s. ēt in hoc est a lege modus statutus s. qz cōgruit honori dei r vtilitati primorūz. **Ad 3°** dōm q^o alij infideles q nunq^o fides acceperāt cōuersi ad fides nōdūz ostendūt aliū quod signū incōstātie circa fides: sicut heretici relapsi: r iō non est similis ratio de utriusq^o.

De apostasia. Qd. XII. **Et** cōsiderandū est de apostasia. **Et** circa hoc querunt duo. p^o vtrū apostasia ad infidelitātē pertinet. at. 2°. vtrūz propter apostasiā a fide subditi absoluantur a dominio presidentiūz apostatarum.

Ad primum sic pcedit. Videt q^o apostasia non pertineat ad infidelitātē. Illud eniz qd est oīs peccati pncipiū nō videt ad infidelitātē pertinere: qz multa peccata sine infidelitātē existunt. sed apostasia videt esse oīs peccati pncipiū. Dicit enī Eccles. 10. Initiū superbie hoīs apostatare a deo: r postea subdit. Initiū oīs peccati superbia. ergo apostasia nō pertinet ad infidelitātē. **Ad 2°** Infidelitas in intellectu cōsistit. s. apostasia magis videt consistere in exteriori opere vel sermone: aut ēt in interiori voluntate. Dicit enī puerbioz. 6. Dō apostata vir inutilis: gradieus ore pueris. annuit oculis: terit pede: digito loquitur: prauo corde machinat^o malū: r in omni tpe iurgia seminat. Siquis etiā se circumcideret vel sepulchrū machometi adoraret: apostata reputaretur. ergo apostasia nō pertinet directe ad infidelitātē. **Ad 3°** Heresis quia ad infidelitātē pertinet est quedā determinata species infidelitatis. si ergo apostasia ad infidelitātē pertinet sequeretur q^o esset quedā determinata species infidelitatis: qd non videtur s. m pcedita. non ergo apostasia ad infidelitātē pertinet. **Ad 4°** Sed cōtra est quod dicit^o Jo. 6. Multi discipulorū eius abierunt retro: qd est apostatare. de quibus supra dixerat dñs. Sunt quidāz ex vobis q non credūt. ergo apostasia p^oinet ad infidelitātē. **Ad 5°** dōm q^o apostasia importat retrocessionem qdā a deo: quidem diuersimode fit s. m diuersos modos quibus homo deo coniungitur. Primo nāq^o coniungitur homo deo per fidem. Secūdo per debitas r subiectas voluntatem ad obediendūz pceptis eius. Tertio per aliqua specialia ad supererogationē pertinentia: sicut per religionem r clericaturāz vel sacrum ordinem. remoto autēz posteriori remanet prius: sed nō conuertitur. Contingit ergo aliquēz apostatare a deo retrocedendo a religione quā professus est: vel ab ordine quē suscepit: r hec dicitur apostasia religionis seu ordinis. Contingit etiā aliquēz apostatare a deo per mentem repugnantēz diuinis mandatis: quibus duabus apostasijs existētibus adhuc potest remanere homo deo coniunctus per fidem. Sed si a fide discedat: tunc oīno a deo retrocedere videtur: r ideo simpliciter r absolute erit apostasia per quā aliquis discedit a fide: que vocatur apostasia per fides. r s. m hūc modūz qpostasia simpliciter dicta ad infidelitātē pertinet. **Ad p^o** ergo dōm q^o obiectio illa procedit de secūda apostasia que importat voluntates a mandatis dei resilientē: que inuenit in omni peccato mortali. **Ad secūdū** dicendū q^o ad fidem pertinet non solum credulitas cordis: sed etiam protestatio exterioris fidei per exteriora verba r facta. nam confessio est actus fidei: r per hunc etiam modum quedam exteriora verba vel opera ad infidelitātē pertinent: in q^o sunt

infidelitatis signa: p modū quo signū sanitatis sanū dicit. Auctoritas autē inducta: et si possit itelligi de omni apostasia: verissime tñ cōtingit in apostasia a fide. Qd enī fides ē p̄mū fundamētū rerū sperādarū: et sine fide ipse est place re: deo: sublata fide nihil remanet in hoīe qd possit eē vtile ad salutē eternā. et ppter hoc dicit p̄: hō apostata vir inutilis. Fides enī est vita aīe: fm illud Ro. p̄. Justus ex fide viuit. Sic ergo sublata vita corporali oīa mēbra et partes ho minis a debita dispōne recedūt: ita sublata vita iustitiē q̄ est p̄ fidē apparet iordinatio in oīb̄ mēbris. et p̄ q̄des iore p̄ qd maxime manifestat̄ cor. 2. in oculis. 3. in istrumē tis motiuis. 4. in volūtate q̄ ad malū tēdit. et ex his seq̄ tur q̄ iurgia seminet alios intēdēs separare a fide: sicut et ipse recessit. Ad 3. dōz q̄ spēs alicuius q̄litas vel for me nō diuersificat̄ p̄ hoc qd est terminus mor̄ a quo vel ad quē: s̄z poti⁹ ecōuerso fm terminos motuū spēs artēdū tur. apostasia autē recipit infidelitatē: vt terminū ad quē est mor̄ recedētis a fide. vñ apostasia nō ipotat determinā tam speciē infidelitatis: sed q̄dā circumstātiā aggrauantē: s̄z illud. z. pe. z. Melius erat eis veritatē nō cognoscere q̄ post cognitā retroire.

Ad secundum sic pcedit. Videt̄ q̄ p̄ncips pp̄ apostasiā a fide nō amittat dñiū in subditis quin ei teneant obedire. Dicit enīz Ambro. et habet. xi. q. 4. q̄ Julianus ipator q̄uis eēt apostata hūit tñ sub se xpianos milites: q̄b̄ cū dicebat: Producite aciē p̄ defensione recipi. obediebant ei. q̄ pp̄ apostasiā p̄ncipis subditi non absoluunt ab ei⁹ dñio. Ad 3. Apostata a fide i fidelis est: sed infidelib⁹ dñis inueniunt̄ aliq̄d sc̄i viri fideli ter seruisse: sicut Ioseph Pharaonit̄ Daniel Nabuchodo nosor: et Mardoche⁹ Assuero. ergo pp̄ apostasiā a fide nō est dimittēdū qn p̄ncipi obediāt a subditis. Ad 4. sicut p̄ apostasiā a fide recedūt a deo: ita p̄ q̄libet pctm̄. si ergo p̄ pter apostasiā a fide p̄derēt p̄ncipes ius iperadi subditis si delibus: pari rōne ppter pctā alia hoc amitterēt. s̄z hoc p̄ esse falsū. nō ergo ppter apostasiā a fide est recedēdū ab obediētia p̄ncipi. Ad 5. dōz q̄ dicit. Nos scōz p̄decesoz statuta tenētes: eos q̄ ex cōicatis fidelitate aut iuramētī factō sunt cōstricti: aplica auctoritate a factō ab soluim⁹. et ne sibi fidelitatē obseruēt oīb̄ modis p̄hibem⁹ quousq̄ ad satisfactiōē veniāt. s̄z apostate a fide sunt ex cōicati sicut et heretici: vt dicit decretalis. extra de hereti cis: ad abolēdā. ergo p̄ncipib⁹ apostatantib⁹ a fide nō ē obediēdū. Ad 6. dōm q̄ sicut supra dictū est: infidelitas s̄z seipsas nō repugnat dñio: eo q̄ dñiuz introductū est de iure gentiū qd est ius humanū. Distinctio autē fidelitū et infidelitū est fm ius diuinū p̄ qd nō tollit ius humanū. s̄z aliq̄ p̄ infidelitatē peccās pōt snialr ius dñi amittere: sic ēt q̄nq̄ pp̄ alias culpas. Ad ecclias autē nō p̄tinet punire infidelitates in illis q̄ nunq̄ fidē susceperunt. fm illud apli. i. ad Corin. 5. Quid mihi de his q̄ foris sunt iudicare. sed infidelitatē il lozū qui fidē susceperūt pōt snialr punire: et cōueniēter in hoc p̄mūm q̄ subditis fidelib⁹ dñari nō possunt. hoc enī v̄gere possit in magnā fidei corruptionē: q̄ vt dictū est: hō apostata prauo corde machinat̄ malū: et iurgia seminat: i tendēs hoīes separare a fide. Et ideo q̄cito aliq̄ p̄ senten tiaz denunciāt ex cōicatus ppter apostasiā a fide: ipso scō eius subditi sunt absoluti a dñio eius et iuramēto fidelita tis quo ei tenebant̄. Ad p̄mū ergo dōm q̄ illo tpe ecclē sia in sui nouitate nōdū hēbat ptātes terrenos p̄ncipes cō pesendā: et ideo tolerauit fideles Juliano apostate obedi re in his que nōdūz erāt p̄tra fidē vt maius periculū fidei vitaretur. Ad scōm dōm q̄ alia ratio est de infidelibus alijs qui nunq̄ fides susceperūt: vt dictū est. Ad tertiu dōm q̄ apostasia a fide totalr separat hominē a deo: vt di ctum est: qd nō cōtingit in q̄buscūq̄ alijs peccatis.

De peccato blasphemie quod opponitur confessioni fi dei. Questio. XIII.

Deinde considerādū est de peccato blasphemie qd opponit̄ confessioni fidei. Et p̄ de blasphemia in ge nerali. 2. de blasphemia q̄ dicit̄ pctm̄ i sp̄m sc̄m. Circa p̄mū q̄runē quattuor. p̄ vtrū blasphemia opponat̄ cōfessionī fidei. 2. vtrū blasphemia semp sit pctm̄ mortale. 3. vtrū blasphemia sit maximū peccatū. 4. vtrū blasphemia sit in dānatis.

Ad primum sic pcedit. Videt̄ q̄ blasphemia nō opponat̄ cōfessionī fidei. Nā blas phemare est cōtumeliā vel aliq̄d cōuiciū inferre in iniuriā creatoris: sed hoc magis p̄inet ad maliuolentiā d̄ deū q̄ ad infidelitatē. ergo blasphemia nō opponit̄ cōfessionī fidei. Ad Ep̄. 4. sup̄ illud. Blasphemia tollat̄ a vo bis dicit̄ glo. q̄ fit in deū vel in scōs: s̄z cōfessio fidei nō vide tur eē nisi de his q̄ p̄inet ad deū q̄ ē fidei obm̄. ergo blas phemia nō semp opponit̄ cōfessionī fidei. Ad 2. q̄busdā d̄ q̄ sit tres blasphemie spēs. Quarū vna ē cū attribuit̄ deo qd ei nō uenit. Scda est cū ab eo remouet̄ qd ei uenit. Tertia est cū attribuit̄ creature qd deo appropat̄. et sic vi detur q̄ blasphemia nō solū sit circa deū s̄z et circa creatu ras. fides autē h̄z deū pro ob̄o. ergo blasphemia nō oppo nit̄ cōfessionī fidei. Ad 3. dōz qd apls dicit̄. ad Thimo. p̄. Prius fui blasphem⁹ et p̄secutor. et postea subdit. Ignorās feci i incredulitate mea: ex quo videt̄ q̄ blasphem⁹ ad infideli tates p̄tineat. Ad 4. dōm q̄ nomē blasphemie ipotare videt̄ q̄dā derogatiōē alicuius excellētis bonitatis: et p̄ cipue dīne. De⁹ autē vt Dio. dicit̄ p̄ ca. de diu. no. est ipa es sentia v̄e bonitatis. vñ q̄qd deo uenit p̄tinet ad bonitā tem ipsi⁹: et q̄qd ad ipsuz nō p̄tinet longe est a rōne p̄fecte bonitatis: q̄ est ei⁹ eēntia. Quicūq̄ ergo vel negat aliquid de deo qd ei uenit: vel asserit de eo qd ei nō uenit: deroga t̄ dīne bonitati: qd qdē pōt p̄tingere duplr. Uno quidez mō fm solā opionē itellect⁹. Alio mō p̄iuncta q̄dā affectus detestatiōe: sicut ecōtrario fides dei p̄ dilectionē p̄ficatur ipsi⁹. Dmōi q̄ derogatio dīne bōitatis v̄l ē s̄z itellectū tñ: vel ēt s̄z affectū: si cōsistat tñ i corde: ē cordis blasphemia. si at̄ exteri⁹ p̄deat p̄ locutionē: ē oris blasphemia: et s̄z hoc blasphemia cōfessionī opponit̄. Ad 2. ergo dōm q̄ ille qui d̄ deū loquit̄ cōuiciū inferre itendēs: derogat̄ dīne boni tati nō solū fm v̄itate itellect⁹ sed et fm prauitatē volūta tis detestātis et p̄diētis p̄ posse dīnū honorē: qd est blas phemia p̄fecta. Ad 3. dōz q̄ sic de⁹ i sc̄is suis laudat̄ i q̄tū laudant̄ opa q̄ de⁹ in sc̄is efficit: ita et blasphemia q̄ fit i scōs ex p̄nti in deū redūdat. Ad 4. dōm q̄ s̄z illa tria nō p̄t p̄pe loquēdo distigui diuerse spēs pcti blasphemie. Attribuire enī deo qd ei nō uenit: v̄l remouere ab eo qd ei uenit nō differūt nisi fm affirmatiōē et negatiōē: q̄ q̄ dez diuersitas h̄t̄ spēs nō distinguit: q̄ p̄ eādē sc̄iaz inote scit falsitas affirmatiōnū et negatiōnū. et p̄ eādē ignorātiāz vtrogq̄ mō errat̄: cū negatio p̄bet̄ p̄ affirmatiōē: vt habe tur p̄ posterior. Ad autē ea q̄ sūt dei p̄pā creaturis attribu ant: ad hoc p̄t̄ere videt̄ q̄ aliqd ei attribuat̄ qd ei nō ue niat. q̄qd. n. ē deo p̄puz ē ipse de⁹. Attribuire autē id qd ē dei p̄puz alicui creature: ē ipsuz deū dicere idē creature.

Ad secundum sic pcedit. Videt̄ q̄ blasphemie nō semp sit pctm̄ mortale. Qd sup̄ illud ad Col. 3. Nunc autē deponite vos: et. dicit glo. post maiora p̄hibet̄ miora: et tñ subdit de blasphemia. ergo blasphemia inter peccata minora cōputat̄ que sunt peccata venialia. Ad 3. Omne peccatū mortale opponit̄ alicui p̄cepto decalogi: sed blasphemia non videtur ali cui corū opponi. ergo blasphemia non est peccatū mortale.

C P. Peccata que absq; deliberatione comittuntur non sunt mortalia: propter quod primi motus non sunt peccata mortalia: quia deliberationes rationis procedunt: ut ex supradictis patet: sed blasphemia quia absq; deliberatione procedit: ergo non semper est peccatum mortale. **C** Sed hoc est quod dicitur Leuit. 24. Qui blasphemauerit nomen domini: morte moriatur: sed pena mortis non inferri nisi pro peccato mortali: ergo blasphemia est peccatum mortale. **C** R. n. d. om. q. sicut supra dictum est: peccatum mortale est pro quod homo separatur a primo principio spiritualis vite quod est charitas dei: unde quocumque charitati repugnat ex suo genere sunt peccata mortalia: blasphemia autem est genus suum repugnat charitati diuine: quia derogat diuine bonitati ut dictum est: quod est obiectum charitatis: ideo blasphemia est peccatum mortale ex suo genere. **C** Ad primum ergo dicitur quod gloria illa non est sic intelligenda quod omnia que subduntur sint peccata mortalia: sed quia supra non expressisset nisi maiora: post modum etiam quaedam minora subdit: inter que etiam quedam de maioribus ponit. **C** Ad secundum dicitur quod cum blasphemia opponatur confessioni fidei: ut dictum est: eius prohibito reducit ad prohibitionem infidelitatis quam intelligit in eo quod dicitur: Ego sum dominus deus tuus: et vel prohibet pro id quod dicitur: Non assumes nomen dei tui in vanum. Magis enim in vanum assumit nomen dei: quia aliquod falsum de deo asserit quam qui per nomen dei aliquod falsum confirmat. **C** Ad tertium dicitur quod blasphemia potest absque deliberatione ex irreceptione procedere dupliciter. Uno modo quod aliquis non aduertat hoc quod dicit esse blasphemiam: quod potest contingere cum aliquis subito ex aliqua passione in verba inuaguratur: prout: quorum significatione non considerat: tunc est peccatum veniale: et non habet propter rationem blasphemie. Alio modo quando aduertit hoc esse blasphemiam considerans significata verborum tunc non excusat a peccato mortali: sicut nec ille qui ex subito motu ire aliquem occidit iurta se sedentem.

Ad tertium sic procedit. Uidet quod peccatum blasphemie non sit maximum peccatum. Malum enim dicitur quia nocet secundum Augustinum in Enchiridion: sed magis nocet peccatum homicidium quod punitur vita hominis quam peccatum blasphemie quod deo nullum nocumētum potest inferre: ergo peccatum homicidium est grauius peccato blasphemie. **C** P. Quicumque piurat inducit deus testem falsitatis: et ita videtur cum asserere esse falsum: sed non quilibet blasphemus versus ad hoc procedit ut deum asserat esse falsum: ergo piurium est grauius peccatum quam blasphemiam. **C** P. Super illud psalmi. Nolite extollere in altum cornu vestrum dicitur gloria. Maximum est viciū excusationis peccati: non ergo blasphemiam est maximum peccatum. **C** Sed hoc est quod Ieremias. super illud: Ad populum terribilem: et dicitur gloria. De peccato blasphemie comparatum leuius est. **C** R. n. d. om. q. sicut supra dictum est blasphemiam opponitur confessioni fidei: et ideo habet in se grauitatem infidelitatis: et aggrauatur peccatum si supueniat detestatio voluntatis: et adhuc magis si prurpat in verba sicut et laus fidei augeatur per dilectionem et confessionem. Unde cum infidelitas sit maximum peccatum secundum suum genus: sicut supra dictum est: tunc est quod etiam blasphemiam sit peccatum maximum ad idem genus pertinet et ipsius aggrauatur. **C** Ad primum ergo dicitur quod homicidium et blasphemiam si comparantur habet obiecta in que peccat: manifestum est quod blasphemiam quod est directe peccatum in deum propter deum homicidium quod est peccatum in proximum. Si autem comparantur secundum effectum nocendi: sic homicidium preponderat: plus enim homicidium nocet proximo quam blasphemiam deo: sed quia in grauitate culpe magis attenditur intentio voluntatis per se quam effectus operis: ut ex supra dictis patet: ideo cum blasphemus intendat nocumētum inferre honori diuino: simpliciter loquendo grauius peccat quam homicida: homicidium tamen primum locum tenet in penis inter peccata in primum commissum. **C** Ad secundum dicitur quod supra illud ad Ephesios. 4. Blasphemiam tollat a vobis: dicitur gloria. Peccatum est blasphemiam re quam piurare: qui enim periurat non dicit aut sentit aliquid falsum de deo sicut blasphemus: sed deum adhibet testem falsitatis

ti non tanquam estimans deum esse falsum: sed tanquam sperans quod deus super hoc non testificet per aliquod euidentem signum. **C** Ad tertium dicitur quod excusatio peccati est quedam circūstantia quod grauius omne peccatum etiam ipsam blasphemiam: et pro tanto dicitur esse maximum peccatum: quia quodlibet facit malum.

Ad quartum sic procedit. Uidet quod damnati non blasphemant. Deterrent enim nunc aliqui mala blasphemando propter timorem futurarum penarum: sed damnati has penas experiunt. unde magis eas abhorrent: ergo multo magis a blasphemando contempserunt. **C** P. Blasphemiam cum sit grauius peccatum est maxime demeritorium: sed in futura vita non est status mercedi neque demerendi: quia nullus erit locus blasphemie. **C** P. Eccl. xi. dicitur quod in quocumque loco ligni ceciderit: ibi erit. Ex quo patet quod post hanc vitam homini non accrescit nec meriti nec peccatus quod non habuit in hac vita: sed multi damnabuntur quia in hac vita non fuerunt blasphemii: ergo nec in futura vita blasphemabunt. **C** Sed contra est quod dicitur Apoc. 16. Estuauerunt homines estu magno et blasphemauerunt nomen domini habentis potestatem super has plagas. ubi dicitur gloria. quod in inferno positi quis sciat se pro meritis puniri: dolebit tamen quod deus tanta potentia habeat quod plagas eis inferat: hoc autem est blasphemiam in presentia: ergo et in futuro. **C** R. n. d. om. q. sicut dictum est: ad rationem blasphemie pertinet detestatio diuine bonitatis. Illi autem qui sunt in inferno retinebunt pueras voluntatem auersas a dei iustitia in hoc quod diligunt ea pro quibus puniuntur: et vellunt eis uti si possent: et odium tenent penam quam pro hominibus peccatis infligunt: dolent tamen etiam de peccatis quod commiserunt: non quia ipsa odiant: sed quia pro eis puniunt. Sic ergo talis detestatio diuine iusticie est in eis interior cordis blasphemiam: et credibile est quod post resurrectionem erit in eis et vocalis blasphemiam sicut in sanctis vocalis laus dei. **C** Ad primum ergo dicitur quod homines deterrentur in presentia a blasphemiam propter timorem penarum quas se putant euadere: sed damnati in inferno non sperant se posse euadere: et ideo tanquam desperati ferunt ad omnia quod eis pueria voluntas suggerit. **C** Ad secundum dicitur quod mereri et demereri pertinet ad statum vite: unde bona in viatoribus sunt meritoria vel demeritoria. In beatis autem bona non sunt meritoria sed pertinent ad eorum beatitudinis primum: et sicut mala in damnatis non sunt demeritoria sed pertinent ad damnationis penam. **C** Ad tertium dicitur quod quilibet in peccato mortali decedens fert secum voluntatem detestandi diuinam iustitiam quantum ad aliquid: et secundum hoc poterit ei inesse blasphemiam.

De blasphemiam in spiritu sancto. No. XIII.

Deinde considerandum est in spūali de blasphemiam in spū sancto. **C** Circa hoc quatuor questiones. 1. utrum blasphemiam vel peccatum in spū sancto sit idem quod peccatum ex certa malicia. 2. de speciebus huius peccati. 3. utrum sit irremissibile. 4. utrum aliquis peccare possit in spiritu sancto a principio antequam alia peccata committat.

Ad primum sic procedit. Uidet quod peccatum in spiritu sancto non sit idem quod peccatum ex certa malicia. Peccatum enim in spiritu sancto est peccatum blasphemie: ut patet Matt. 12. Sed non omne peccatum ex certa malicia est peccatum blasphemie: contingit enim multa alia peccatorum genera ex certa malicia committi: ergo peccatum in spiritu sancto non est idem quod peccatum ex certa malicia. **C** P. peccatum ex certa malicia diuiditur in peccatum ex ignorantia: et in peccatum ex infirmitate: sed peccatum in spiritu sancto diuiditur in peccatum in filium hominis: ut patet Matt. 12. ergo peccatum in spiritu sancto non est idem quod peccatum ex certa malicia: quia quorum operum posita sunt diuersa: ipsa quoque sunt diuersa. **C** P. peccatum in spiritu sancto est quedam genus peccati cui determinate species assignantur: sed peccatum ex certa malicia non est speciale genus peccati: sed est quedam conditio vel circūstantia generalis que potest esse circa omnia peccata: ergo peccatum in spiritu sancto non est idem quod peccatum

ex certa malicia. C. Sz contra est qd magi dicit. 43. dis. fe-
candi libri sniaz: qd ille peccat in spum sanctu cui malicia
ppter se placet. hoc aut e peccare ex certa malicia. q idem
videt ee pctm ex certa malicia qd pctm in spum sanctum.
C. Rn. dds qd de pcto seu blasphemia in spuz scm triplr
alig loquunt. Antiq eni doctores. s. Arba. Dila. Amb. Die
ro. r. Lby. dicut esse pctm in spum scm qn ad lram aliquid
blasphemiu dicit i spm scm: siue spuz scuz accipiat sz qd e
nomie eentiale puenies toti trinitati: cuius qlibet psona r
spuz est: r scuz est: siue put est nomie psonale vni in trini-
tate psona: r fm hoc distinguit Mar. iz. Blasphemia i spi-
ritu scm i blasphemia in filiu hois. Xps eni opabat qda
humanit: comededo: bibedo: r alia hmoi faciedo: r qdas
diuinit: s. demoes eyciedo: mortuos suscitando: r alia hui-
usmodi. q qd agebat: r p vtute ppe dinitatis: r p opatio-
nez spuz sci quo fm humanitate erat replet. Judei aut p
qd dixerat blasphemiam in filiu hois cu dicebat eu vora-
ces potatoru vini r publicanoz amatoru: vt habet Mar.
xi. Postmodu aut blasphemauerut in spm scm du opa: q
ipse opabat vtute ppe diuinitatis: r p opatione spuz sci: at-
tribuebant pncipi demonioz. r ppter hoc dicunt in spum
scm blasphemasse. Aug. aut in lib. de vbis dñi: blasphe-
mia vel pctm in spm scm dicit ee finale ipniam: qn. s. aliqs
pseuerat in pcto mortali vsq ad morte: qd qd no solu ver-
bo oris fit: sed et vbo cordis: r opis: no vno sed multis. hoc
aut vbu sic acceptu dicit ee i spm scm: qz est i remissioez
pcto q fit p spm scm q est charitas r pris r fily. Nec hoc
dñs dixit iudeis qsi ipsi peccaret in spm scm: nodu. n. erat
finalr ipenitetes: sz amonuut eos ne talr loquetes ad hoc
pueniret q in spm scm peccaret. Et sic itelligedu est qd dr
Mar. 3. vbi postq dixerat: Qui aut blasphemauerit i spi-
ritu scm: r. subiugit euagelista: Qm dicebat spm imuduz
hz. Aly vo alr accipiut dicetes pctm vel blasphemiam i spm
scm ee qn aliqs peccat i appropatu bonu sicut spui sco ap-
propat hoitas: sic r pri appropat poteria: filio sapia. vñ pec-
catu i ptes dicit ee qn peccat ex infirmitate. pctm at i filiu
qn peccat ex ignoratia. pctm aut in spm scm qn peccat ex
certa malicia. r ipsa electioe mali: vt supra expositu est.
Qd gdes rtingit duplr. Uno ex iclinatioe habit' viciosi
q malicia dicit: r sic no e ide peccat ex malicia qd peccare
in spum scm. Alio rtingit ex eo q p rteptu abycit r remo-
uet id qd electione pcti poterat ipedire: sicut spes p despe-
rone: r timor p psumptioez: r qda alia hmoi: vt infra dicit.
Dec aut oia q pcti electione ipediut sunt effect' spuz san-
cti in nobis. r io sic ex malicia peccare est peccare in spum
scm. C. Ad p. g. ddm q sicut pfessio fidei no soluz rstitit
in prestatioe oris: sz et in prestatioe opis. ita et blasphe-
mia spuz sci pot rsiderari r in ore: r i corde: r i ope. C. Ad
z. ddm q fm tertia acceptione blasphemia in spum scm
distinguit i blasphemiam in filiu hois fm q filiu hois est et
filius dei. i. dei vtus r dei sapia. vñ fm hoc peccatu in filiu
hois erit pctm ex ignoratia vel ex infirmitate. C. Ad 3. di-
cendu q peccatu ex certa malicia fm q puenit ex iclina-
tione habit' no e spale pctm: sz qda gnalis rditio pcti. put
vero est ex spali cotceptu effect' spuz sci in nobis hz ronez
spalis pcti. r fm hoc et pctm in spm scm est spale gen' pcti.
r silt fm pma expone. fm aut secuda expone no e spale ge-
nus peccati. na finalis ipenitentia pot esse circumstantia cu-
iuslibet generis peccati.

Ad secundum sic pcedit. Videt q incoeuienter assignent sex spes pcti in spi-
ritu sanctu. s. despacio: psumptio: ipnia: obstinatio: ipugnatio
vtutis agniti: r inuidia sine gre: quas spes ponit magi-
ster. 43. di. scdi li. sniaru. Negare. n. diuina iustitia vel mi-
sericordia ad infidelitate pmet: sz p despatione aliqs rey-
sit diuina misericordia: p psumptione aut diuina iusticiaz.

ergo vnqdbq eoz potius est spes infidelitatis q pcti i spi-
ritu sanctu. C. P. Impnia videt respicere pctm pteritus.
obstinatio aut peccatus futuruz: sz pteritu vel futuru no
diuersificat spem virtutis vel vicy. fm eni eandē fidez q
credim' xpm natu antiqui crediderut euz nascituru. er-
go obstinatio r ipenitētia no debent poni due spes peccati
in spiritu sanctuz. C. P. Gratia r veritas per Iesuz xps fa-
cta est: vt habet Joa. p. ergo videt q ipugnatio veritatis
agniti: r inuidia fraterne gratie magis pertineat ad blas-
phemiam in filium q ad blasphemiam in spiritum sanctum.
C. P. Ber. dicit in lib. de dispensatioe r pcepto: q nolle obe-
dire est resistere spui scō. Glo. eia dicit Leui. 7. q simu-
lata penitētia est blasphemia spuz sancti. scisma etia vide-
tur directe opponi spiritui sancto: p quez ecclesia vnitur: r
ita videt q no sufficiēter tradatur spes peccati in spirituz
sanctu. C. Sed tra est qd Aug. dicit in lib. de fide ad pe-
tra: q illi qui desperat ex indulgentia pctoz: vel qui sine me-
ritis de misericordia dei psumut peccat in spiritu sanctuz.
Et in enchiridion dicit: q qui in obstinatione metis diem
claudit extremu: reus est peccati in spum sanctu. Et in lib.
de vbis dñi: dicit q ipenitētia est peccatu in spum sanctu.
Et in lib. de sermone dñi in mote dicit: q iudie facib' fra-
ternitate ipugnare est peccatu in spum sanctuz. r in lib. de
vnicō hap. dicit q qui veritate contemnit: aut circa fratres
malignus est: qbus vitas reuelat: aut circa deuz ingratus:
cuius ispiratione ecclia instruit: r sic videt q peccet in spi-
ritu sanctu. C. Rn. dds q sz q peccatu in spm scm 3. mo
accipit: coueniēter pdicte spes ei assignant que distingu-
tur fm remotione vel contēptuz eoz: per q pot ho ab ele-
ctioe peccati ipediri: que quide sunt vel ex parte diuini iud-
icy: vel ex parte dono: ipsi: vel etia ex parte ipsi' pecca-
ti. Auertit eni ho ab electione peccati ex r sideratione di-
uini iudicy qd hz iustitia euz misericordia: r per spem que
cōsurgit ex cōsideratione misericordie remittētis peccata r
pmiantis bona. r hoc tollit per despatione. Et iteru per ti-
more qui r surgit ex r sideratioe diuine iusticie pmientis
peccata: r hic tollit per psumptione: duz. s. aliquis psumit
se gloria posse adipisci sine merita: vel venia sine peniten-
tia. Dona autē dei qbus retrahimur a peccato sunt duo.
quoz vnu est agnitio vtutis: sz qd ponit ipugnatio verita-
tis agniti: duz. s. aliqs veritate fidei agniti impugnat vt li-
centius peccet. Aliud est auxiliu interioris gratie. tra qd
ponit inuidia fraterne gratie: duz. s. aliquis no solu in-
uidet psona fratris: sed etia inuidet gratie dei crescenti in
mundo. Ex parte vo peccati duo sūt que hoies a peccato re-
trahere pnt. Quoz vnu est inordinatio: aliud turpitudō
actus: cuius r sideratio inducere solet in homine peniten-
tiaz de peccato cōmisso. r tra hoc ponit impenitētia: non
quide eo mo: quo dicit permanētia i peccato vsq ad mor-
tem: sicut supra impenitētia accipiebat. sic eniz no eet spe-
ciale peccatu: sed quedā peccati circumstantia. sed accipit h
ipenitētia fm q iportat pposituz no penitendi. Aliud aut
est paruitas r breuitas boni: qd quis in peccato querit fm
illud Ro. 6. Que ergo fructuz habuistis tunc in illis in q
bus nunc erubescitis: cuius cōsideratio inducere solet ho-
mines ad hoc q eius volūtas in pcto no firmet. r hoc tol-
lit p obstinatione. qn. s. ho firmat suu ppositu i hoc q pec-
cato ibereat. Et de his duob' dicit Diere. 8. Nullus est q
agat pniaz sup pcto suo dicēs: qd feci: qtu ad p. Qes cō-
uersi sūt ad cursuz qsi equus ipetu vadēs ad pluz: qtu ad
secuduz. C. Ad p. ergo ddm q pctm despationis vl' psum-
ptionis no cōsistit in hoc q dei iustitia vel misericordia non
credat: sed in hoc q contemnit. C. Ad 2. ddm q obstinatio
r impenitētia no soluz differunt fm pteritus r futurū: sed
fm quasdam formales rationes ex diuersa cōsideratio-
ne eorum que in peccato cōsiderari possunt: vt dictum est.

Ad 3° dōm q; gratiā & veritatē xps fecit per dōna spū
ritus sancti: q; hoibus dedit. Ad 4° dōm q; nolle obe
dire p̄inet ad obstinationē: simulatio penitētie ad ipeni
tentia. sc̄isma ad iudiciā gr̄e fraternē: per quā membra
ecclesie vniuntur.

Ad tertium sic p̄cedit. Videt q; pctm̄ in spū
sanctū nō sit irremissibile. Dicit enī
Aug. in li. de v̄bis dñi. De nullo desperādū est q̄diu patie
tia dñi ad p̄nāz adducit. sed si aliquod pctm̄ eēt irrimissi
bile esset de aliquo pctōe desperādū. ergo pctm̄ in spū
sanctū nō est irremissibile. C. P. Nullū pctm̄ remittit nisi p
hoc q; aīa sanat a deo: s; oipotēti medico nullus insanabi
lis lāgor occurrit: sicut dicit glo. sup illō ps. Qui sanat oēs
firmitates tuas. ergo pctm̄ in spū sanctū nō est irremissibi
le. C. P. Libez arbitriū se hz ad bonū & ad malū: s; q̄diu
durat stat^o vic pōt aliquis a quacūq; v̄tute excidere: cū ē
angelus de celo ceciderit. Un̄ dicit Job. 4. In angelis su
is reppit prauitatē: q̄to magis q; habitāt domos luteas. er
go pari rōne pōt aliq; a quocūq; pctō ad statū iustitie re
dire. ergo pctm̄ in spū sanctū nō est irremissibile. C. S; 3
est qd dicit Mat. 12. Qui dixerit verbū 3 spū sanctū: nō re
mittet ei: neq; in hoc seculo neq; in futuro. Et Aug. dicit i
lib. de smone dñi in mōte: q; tanta est labes huius pcti q;
humilitatē depeādi subire nō pōt. C. R. n. dōm q; fm̄ di
uersas acceptiōes pcti pctm̄ in spū sanctū: diuersimode irre
missibile dicit. Si enī dicat pctm̄ in spū sanctū finalis i
penitētia: sic dicit irremissibile: q; nllō mō remittit. Pec
catū enī mortale in quo hō perseverat vsq; ad mortē: q; in
hac vita nō remittit p̄ p̄nā: nec ē in futuro dimittetur.
Sedz aut̄ alias duas acceptiōes dicit irremissibile: nō q;
nullo mō remittat. s; q; q̄tū est de se hz meritū vt nō re
mittat. & hoc duplr. Uno^o q̄tū ad penā. Qui enī ex igno
rantia & infirmitate peccat: minorē penā meref. qui aut̄ ex
certa malicia peccat nō hz aliquā excusationē: vñ eius pe
na minuat. Silt̄ etiā q; blasphemabat in filiū hois eius di
uinitatē nodū reuelata poterat h̄re aliquā excusationē pp
infirmitatē carnis: quā in eo aspiciēbat: & sic minorē penāz
merebat: s; q; ipsaz diuinitatē blasphemabat opa spūs san
cti diabolo attribuēs nullā excusationē hēbat vñ eius pe
na diminueret. Et iō dicit fm̄ expositionē Chy. Hoc pec
catū iudeis nō remitti neq; in hoc seculo: neq; in futuro:
q; pro eo passi sunt penā: & in p̄nti vita p̄ romanos: & in fu
tura vita in pena iserni. Sicut ēr Atha. Inducit exēplū de
eoz parētib;: q; p̄ q̄dez 3 Moysen cōtēderūt ppter defe
ctū aque & panis: & hoc dñs sustinuit patiēter. Dabebāt. n.
excusationē ex infirmitate carnis: sed postmodū grau^o pec
cauerūt q̄si blasphemātes in spū sanctū. bñficia dei: q; eos
de egypto eduxerat: ydolo attribuētes cū dixerūt. Di sūt
dy tui isrl̄q; te eduxerūt de terra egypti. Et ideo dñs & tē
poralr fecit eos puniri: q; ceciderūt in die illa. xxiij. milia
hoiuz: & in futuro eis penā cōminat dicens. Ego autē in die
vltiōis visitabo hoc peccatū eoz. Alio^o pōt itelligi quo ad
culpā: sicut aliq; dicit morbz incurabilis s; nām morbi p
quē tollit id per qd morbus pōt curari: puta cū morbz tōl
lit virtutē nāc: vel inducit fastidiū cibi & medicine: s; etiāz
talē morbz de^o possit curare. Ita etiā peccatū in spū san
ctū dicit irremissibile fm̄ suā nām inq̄tū excludit ea per
que sit remissio peccatoz. p hoc tñ non p̄cludit via remit
tendi & sanādi oipotētie & misericordie dei: p quaz aliq; ta
les q̄si miraculose spūalr sanant. C. Ad p^o ergo dōm q;
de nemine desperādū est in hac vita cōsiderata oipotētia &
misericordia dei: sed cōsiderata cōditiōe peccati dicunt aliq;
filiy diffidētie: vt habet ad Eph. 2. C. Ad 2° dōm q; ratio
illa p̄cedit. ex parte oipotētie dei: nō fm̄ cōditionē peccati.
C. Ad 3° dōm q; liberū arbitriū remanet q̄dez semper in
hac vita v̄tibile: tñ q̄nq; abuyit a se id per qd verti pōt ad

De blasphem. i spūm scūm

bonū q̄tum in ipso est: vnde ex parte sua peccatū est ir
remissibile: s; deus remittere possit.

Ad quartum sic p̄cedit. Videt q; hō nō posse
p̄mo peccare in spū sanctū nō
p̄suppositis alijs peccatis. Nālis enī ordo est vt ab imper
cto ad p̄fectū q̄ moueat. & hoc qd ē i bonis apparet: s; illō
puerbi. 4. Iustoꝝ semita q̄si lux splēdens crescit & p̄ficir
vsq; ad p̄fectū diez: sed p̄fectū dicitur in malis qd est
maximū malū: vt p̄ per pbz. in. 6. metaphy. Luz ergo pec
catū in spū sanctū sit grauissimū: videtur q; hō ad hoc
peccatū pueniat per alia peccata minora. C. P. Peccare i
spū sanctū est peccare ex certa malicia siue ex electione.
sed hoc nō statim pōt hō anteq; multotiēs peccauerit. Di
cit enī pbz in. 6. Et bi. q; si homo possit iniusta facere: nō
tamē pōt statim opari sicut iniustus. s; ex electiōe. ergo vt
detur q; peccatū in spū sanctū nō possit committi nisi
post alia peccata. C. P. Penitentia & ipenitētia sunt circa
idem: sed penitentia nō est nisi de peccatis p̄teritis. ergo
etiā neq; ipenitētia: que est species peccati in spū sanctū
ctuz. peccatū ergo in spū sanctū. s; qd dicitur est impenitē
tia: p̄supponit alia peccata. C. Sed p̄tra est q; facile est in
consp̄ctu dei subito honestare pauperē: vt dicit Eccl. xi.
Ergo ecōtrario possibile est fm̄ maliciā demonis suggerē
tis: vt statiz aliq; iducat ad pctm̄ grauissimū qd est pctm̄
in spū sanctū. C. R. n. dōm q; sicut dicitur est: peccare
in spū sanctū vno mō est peccare: ex certa malicia. Ex
certa autē malicia dupliciter peccare cōtingit sicut dicitur
est. Uno mō ex inclinatione habitus: qd nō est pp̄rie pecca
re in spū sanctū: & hoc modo peccare ex certa malicia
nō contingit a principio. Oportet enī actus peccatoꝝ p̄ce
dere ex quibus causet habitus ad peccādūz inclinans.
Alio modo potest aliquis peccare ex certa malicia abuyiē
do per contemptū ea per que homo retrahitur a peccato:
qd pp̄rie est peccare in spū sanctū sicut dicitur est. & hoc
etiam plerūq; p̄supponit alia peccata: q; sicut dicit p̄
uerbi. 18. Impius cū in profundū peccatoꝝ venerit contē
nit. Potest tamē cōtingere q; aliquis in p̄mo actu peccati
in spū sanctū peccet per cōtēptū: tum p̄pter libertatē
arbitry. tum etiā p̄pter multas dispōnes p̄cedentes: vt
ē p̄ aliq; vehemens motiū ad malū & debile affectū bo
minis ad bonū. & ideo in v̄ris p̄fectis hoc vix aut nunq;
accidere pōt q; statim a p̄ncipio. peccent in spū sanctūz
Unde dicit Orige. in p̄ piarchō. Non arbitro: q; aliq; ex
his qui in sumo p̄fectoꝝ gradu cōstitērit ad subitū cū
cuet aut decidat: sed paulatim ac per partes cū decidere
necessē est. Et eadem ratio est si peccatū in spū sanctūz
accipiat ad litterā pro blasphemā spūs sancti. Talis enīz
blasphemā de qua dñs loquitur semp ex malicie cōtēptū
p̄cedit. Si vero per peccatū in spū sanctū intelligatur
finalis impenitētia fm̄ intellectu Aug. questionē nō ha
bet: q; ad peccatūz in spū sanctū requiritur continuatio
peccatoꝝ vsq; in finem vite. C. Ad p^o ergo dōm q; tūz
in bono q; in malo: vt in pluribus p̄cedit ab imp̄fecto ad
p̄fectū: put homo proficit vel in bono vel in malo: & ta
men in vtroq; vnus potest incipere a maiori q; alius: & ita
illud a quo aliquid incipit pōt esse p̄fectū in bono vel in
malo fm̄ genus suū: s; sit imp̄fectū fm̄ seriē p̄cessus bo
minis in melius vel in peius p̄ficientis. C. Ad 2° dōm q;
rō illa p̄cedit de peccato: misso ex malicia qñ est ex incli
natione habitus. C. Ad 3° dōm q; si accipiat impenitē
tia fm̄ intētiōez Aug. fm̄ q; importat permanentiā in pec
cato vsq; ad finēz. sic planū est q; impenitētia p̄supponit
peccata sicut & penitentia. sed si loquamur de impenitētia
habituali fm̄ q; ponitur species peccati in spū sanctūz
sic manifestū est q; impenitētia potest esse etiā ante pecca
ta. potest enīz ille qui nunq; peccauit habere p̄positū vel

penitendi vel nō penitēdi si cōtingeret euz peccare.

De vicijs oppositis scie et itellctū. Qd. XV.

Bende considerandū est de vicijs oppositis scie et itellctū. Et qz de ignorātia q̄ opponit scie dictū ē supra cū de cāis pctōz ageret. q̄rendū ē nūc de cecitate mētis et hebetudine sensus q̄ opponitur dono itellctus. Et circa hoc q̄ runt tria. p̄ vtrū cecitas mētis sit pctm̄.

2. vtrū hebetudo sensus sit aliud pctm̄ a cecitate mētis. Tertio vtrū hec vicia a pctis carnalibus oriātur.

Ad primum sic pcedit. Uidet qz cecitas mētis non sit pctm̄. Illud. n. qd̄ excusat a pctō nō videt eē pctm̄. s; cecitas mētis excusat a pctō. Dī .n. Joan. 9. Si ceci eētis nō hēretis pctm̄. q̄ cecitas mentis nō est pctm̄. C. P. Pena differt a culpa. s; cecitas mētis ē quedā pena: vt pz illd̄ qd̄ hī Jsa. 6. Exceca cor ppli hui? nō. n. eēt a dō cū sit malū nisi pena eēt. q̄ cecitas mētis nō ē pctm̄. C. P. Omne pctm̄ ē voluntariū: vt Aug. dicit. s; cecitas mētis nō est voluntaria: qz vt Aug. dicit. x. cōf. Logno scere vitatem lucentē oēs amat. Et Eccles. xi. dī. Dulce lumen et delectabile oculis videre solē. q̄ cecitas mētis nō ē pctm̄. C. Sed ē est qd̄ Hreg. zi. moral. cecitatem mētis ponit itervicia q̄ causant ex luxuria. C. R. n. dōm qz sicut cecitas corpalis est puatio ei qd̄ est pncipiū corpalis visiois: ita etiā cecitas mētis est puatio eius qd̄ est pncipiū mētāl sine itellctual visiois. Cui qdem pncipiū ē triplex. Unū qdem est lumē nālis rōnis. et hoc lumē cū p̄ineat ad spēm aie rōnalis nunq̄ puatur ab aia: impedit tñ qñqz a p̄vio acru p̄ impedimēta viriū inferioz qbus idiget itellctus bñanus ad itelligendū: sicut pz i amentib; et furiosis. et i p̄ dictū ē. Aliud aut̄ p̄ itellctualis visiois ē aliqd̄ lumen bituale nāli lumini rōnis supadditū. et hoc qdem lumē interdū puat ab aia: et talis puatio ē cecitas q̄ est pena fm̄ qz puatio lumis gr̄e qdam pena ponit. Unde dī de qbusidaz Sap. z. Excecauit illos malicia eoz. Tertiu p̄ visiois itellctualis ē aliqd̄ itelligibile p̄mūz qd̄ hō itelligit alia: cui qdem p̄ itelligibili mēs hoīs pōt itēdere vel nō itēdere: et qz ei nō itēdat p̄tingit dupl̄. Quāqz qdem ex hoc qz hz voluntatē sp̄tance se auertētē a p̄sideratiōe tal p̄ncipy: fm̄ illud ps. Noluit itelligere vt bñ ageret. Alio p̄ occupationē mētis circa alia q̄ magis diligit: qbus ab inspectiōe hui p̄ncipy mens auertit: fm̄ illud ps. Supercecidit ignis. s; cupiscētie. et nō viderunt solē. et vtroqz nō cecitas mentis est pctm̄. C. Ad p̄mū qd̄ dōm qz cecitas q̄ excusat a pctō ē qd̄ cōtingit ex nāli defectu nō potētis videre. C. Ad scdm̄ dōz qz rō illa pcedit de 2. cecitate q̄ est pena. C. Ad tertiu dōm qz itelligere vitatem cuiuslibet est fm̄ se amabile: pōt tamen paccns esse alicui odibile. in q̄ntum. s; p̄ hoc homo impeditur ab alijs que magis amat.

Ad secundum sic pcedit. Uidet qz hebetudo sensus nō sit aliud a cecitate mētis. Unū. n. vni ē triuz. s; dono itellctus opponit hebetudo: vt pz p̄ Hreg. i. z. moral. cui etiā opponit cecitas mētis: eo qz itellctus pncipiū qdā visiuū designat. ergo hebetudo sensus est idē qd̄ cecitas mētis. C. P. Hreg. in. 3. moral. de hebetudine loquēs noiāt eam hebetudine sensus circa itelligentiam. sed hebetari sensu circa itelligentiā nihil aliud eē videt q̄ itelligendo deficere: qd̄ p̄inet ad mētis cecitatem. ergo hebetudo sensus idem ē qd̄ cecitas mētis. C. P. Si i aliquo differūt maxie videt i hoc differre qz cecitas mētis est voluntaria vt supra dictū est. hebetudo aut̄ sensus est nālis defectus. sed defectus nālis nō est pctm̄. ergo fm̄ hoc hebetudo sensus nō eēt pctm̄: qd̄ est Hreg. qz connumerat eam itē vitia q̄ ex gula oriunt. C. S; cōtra ē qz dicitur qz cāz sunt diuersi effectus: s; Hreg. zi. moral. dicit

qz hebetudo mētis orit̄ ex gula: cecitas aut̄ mētis ex luxuria. s; hec sunt diuersa vicia. ergo et ipsa sunt diuersa vicia. C. R. n. dōm qz hebes acuto opponit. Acuto aut̄ dī aliqd̄ ex hoc qz est penetratiū. vñ et hebes dī aliqd̄ ex hoc qz ē obtusus penetrare nō valēs. sensus aut̄ corpalis p̄ q̄dam similitudinē penetrare dī mediū in q̄ntum ex aliq̄ distātia suuz oīm p̄cipit: vel in q̄ntuz pōt q̄si penetrādo minima vltima rei p̄cipe. Un̄ in corpālibus dī aliq̄s eē acuti sensus qz pōt p̄cipe sensibile aliqd̄ ex remotis: vel videndo vel audiendo vel olfaciedo. et cōtrario dī sensu hebetari qz nō p̄cipit nisi ex p̄pinq̄o et magna sensibilia. Ad similitudinē aut̄ corpalis sensus dī etiā circa itelligentiā esse aliq̄s sensus qz est aliq̄oz p̄mōz et extremoz: vt dī in. 6. ethi. sic ē sensus ē cognoscitiuus sensibiliū q̄si quozūdam p̄ncipioz cognitiōis. Dic aut̄ sensus qz est circa itelligentiā nō p̄cipit suum oīm p̄ mediū distātie corpalis: s; p̄ q̄das alia media: sicut cū p̄ p̄rietē rei p̄cipit eius cēntiā: et p̄ effectuz p̄cipit cām. Ille ergo dī eē acuti sensus circa itelligentiā qz statī ad apphensionē p̄rietatis rei vel etiā effectus nām rei cōp̄hendit: et in q̄ntum vsqz ad minimas p̄ditiōes rei p̄siderādas p̄tingit. Ille aut̄ dī hebes circa itelligentiā qz ad cognoscēda veritatē rei p̄tingere nō pōt: nisi p̄ mltā ei exposita. et tūc etiā nō pōt p̄tingere ad p̄fecte p̄siderandū oīa qz p̄tinent ad rei rōnem. Sic ergo hebetudo sensus circa itelligentiā importat q̄dam debilitatē mētis circa p̄sideratiōne sp̄ualis bonoz. cecitas aut̄ mētis importat oīmōdas puatiōne cognitiōis ipsoz. Et vtrūqz opponit dono itellctus p̄ quem hō sp̄ualia bona apphēdēdo cognoscit: et ad eoz intima subtilit̄ penetrat. hz. n. hebetudo rōnem pcti: sicut et cecitas mētis in q̄ntum. s; est voluntaria: vt pz in eo qz affectus circa carnalia de sp̄ualibus subtiliter discutere fastidit vel negligit: et per hoc pz responsio ad obiecta.

Ad tertium sic pcedit. Uidet qz cecitas mētis et hebetudo sensus nō oriunt̄ ex vicijs carnalib;. Aug. n. i lib. retractationū retractās illd̄ qd̄ dicit rat in soliloquijs: Deus qz nō nisi mūdōs scire vep̄ voluisti: dicit qz rīderi p̄ mltos etiā imūdōs mltā vā scire. s; hoīs maxie efficiūtur imūdi p̄ vicia carnalia. ergo cecitas mētis et hebetudo sensus nō cānt̄ a vicijs carnalib;. C. P. Cecitas mentis et hebetudo sensus sūt defectus qdaz circa p̄tē aie itellctualē. vicia aut̄ carnalia p̄tinet ad corruptionē carnis. s; caro nō agit i aiam: s; pot̄ eē cōuerso. qz vicia carnalia nō cānt̄ cecitatē mentis et hebetudinē sensus. C. P. Unūq̄qz magis patit̄ a p̄pingozū qz a remotioz: s; p̄pingozū sunt mēti vicia sp̄ualia qz carnalia. ergo cecitas mentis et hebetudo sensus magis causant̄ ex vicijs sp̄ualib; qz ex vicijs carnalib;. C. S; ē est qd̄ Hreg. zi. moral. dicit: qz hebetudo sensus circa itelligentiā orit̄ ex gula. cecitas aut̄ mētis ex luxuria. C. R. n. dōz qz p̄fectio itellctual' opatiōis i hoīe cōsistit i qdā abstractiōe a sensibiliū fantasmatib;. Et iō q̄sto itellctus hoīs magis fuerit liber ab h̄mōi fantasmatibus. tāto pot̄ p̄siderare itelligibilia poterit: et ordinare oīa sensibilia: sicut et Anaxagoras dicit: qz oīa in itellctū eē imixtū ad hoc qz impet: et agens oīa qz dominet̄ sup̄ materiam ad hoc qz possit eam mouere: vt narrat phs. 8. physicoz. Manifestū est aut̄ qz delectatio applicat̄ intētiōem ad ea in qbus aliq̄s delectat̄. Unde phs dicit in. x. ethi. qz vniūsqz ea in qbus delectat̄ optie opatur. tria vō nequaqz vlt̄ debilitat̄. vicia aut̄ carnalia. s; gula et luxuria cōsistunt circa delectatiōes tactus: ciboz. s; et venereoz: que sunt vehemētissime inter oēs corpales delectatiōes. Et iō p̄ hec vicia intētiō hoīs maxime applicat̄ ad corpalia: et p̄sequēs debilitatur opatio hoīs circa itelligibilia. magis aut̄ p̄ luxuriam qz p̄ gulam: q̄sto delectationes venereozū sunt vehemētiores qz ciboz. Et ideo ex luxuria oriunt̄ cecitas mētis. que q̄si totalit̄ sp̄ualium bonoz cognitionē ex

cludit. ex gula aut hebetudo sensus que reddit hoīem de- biles ad hōi intelligibil. a. & cōtrario oppositē vītes. s. abstinentia & castitas maxie disponūt hoīem ad pfectiōez intellectuālis opatiōis. Un̄ dī Daniel. p. q. pueris bis. s. ab stinētibus & cōtinētibus dedit deus sciam & disciplinā i oī libro & sapia. ¶ Ad p̄mū ergo dōm q. q̄uis aliq vicijs car nalibus subditi possunt q̄iq; subtiliter speculari aliq circa itelligibilia pp bonitatē ingenij nālis vel habit⁹ supaddi ti: tū necesse est vt ab hac subtilitate p̄tēplatiōis eoz intē- tio plerūq; retrahat⁹ pp delectatiōes corpales. & ita imū- di p̄t. aliq vera scire: s. ex sua imūdiācia circa hoc ipediun- tur. ¶ Ad 2° dōm q. caro nō agit i prem intellectuā alte- rando ipsaz: s. impediēdo opationē ipsi⁹ p modū p̄dictoz. ¶ Ad tertiū dōm q. vicia carnalia quo magis sunt remo- ta a mente eo magis eius intentionē ad remotiora distra- bunt. vnde magis impediūt mētis p̄tēplatiōem.

¶ De p̄ceptis p̄tinentibus ad p̄dicta. Qd. XVI.

Deinde cōsiderandū est de p̄ceptis p̄- tinētibus ad p̄dicta. Et cir- ca hoc queruntur duo. p. de p̄ceptis p̄- nentibus ad fidē. Scōdo de p̄ceptis p̄- nentibus ad dona scie & intellectus.

Ad primum sic p̄cedit. Vide- tur q. i veteri le-

ge dari debuerūt p̄cepta credēdi. p̄ceptū. n. ē de eo qd ē debituz & necessariū. s. maxie necessariū est hoī q. credat: fm illud Deb. xi. Sine fide impossibile est placere deo. s. maxie oportuit p̄cepta dari de fide. ¶ Nouū testamē- tum p̄tinetur i veteri: sicut figuratū in figura: vt supra di- ctum est. s. in nouo testamēto ponūtur expressa mādata d̄ fide: vt p̄ Joan. i. 4. Creditis in deū & i me credite. q. vt q. in veteri lege etiā debuerūt aliq p̄cepta dari d̄ fide. ¶ Eiusdem rōnis est p̄cipe actū vīrtutis & p̄hibere vicia oppo- sita: sed in veteri lege ponunt multa p̄cepta. p̄hibētia infi- delitatē. sicut Exo. 20. Nō habebis deos alienos corā me. Et itē Deutro. 13. Mādat q. nō audiēt v̄ba p̄phete aut somnatoris q. eos de fide dei vellet auertere. ergo i vete- ri lege etiā debuerūt p̄cepta dari de fide. ¶ Cōfessio ē actus fidei vt supra dictū ē: s. de cōfessioē & p̄mulgatiōē fi- dei dant p̄cepta i veteri lege. Mādat. n. i Exo. 12. q. filijs suis iterrogātibus rōnem assignent paschal̄ obseruātie. Et Deutro. 13. Mādat q. ille q. disseminat doctrinā d̄ fidem occidat. q. lex veteri p̄cepta fidei debuit h̄re. ¶ Oēs libi veteris testamēti sub lege veteri p̄tinet. Un̄ dī Joā. 15. di- cit in lege eē scriptū. Odiūm habuerūt me gratis: qd tamē scribitur in ps. sed Ecclē. 2. dicitur. Qui timetis d̄m credi- te illi. ergo i veteri lege fuerūt p̄cepta dāda de fide. ¶ S. 3. d̄ est q. ap̄ls ad Ro. 3. Legē veterē nolat legem factorū: et diuidit eam d̄ legem fidei. q. i lege veteri nō fuerūt p̄cepta dāda de fide. ¶ R̄n̄. dōm q. lex nō iponit ab aliquo d̄no nisi suis subditis: & ideo p̄cepta legis p̄supponūt subiectio- nē cuiuslibet recipiētis legē ad eū q. dat legem. p̄ma at subiectio hoīs ad deū est p̄ fidē: fm illud Deb. xi. Accedē- tem ad deū o3 credere qz est. & iō fides p̄supponit ad legis p̄cepta. & pp hoc Exo. 20. id qd est fidei p̄mittitur aī legis p̄cepta: cū dicit. Ego sum d̄s d̄s tuus q. eduxi te de terra egypti. Et sicut Deutro. 6. p̄mittitur. Audi israel d̄s d̄s tu⁹ vñ⁹ ē. & postea statim incipit agere de p̄ceptis. S. q. in fide multa p̄tinent ordinata ad fidē q. credim⁹ deū eē: qd ē p̄ p̄ncipale inter oīa credibilia vt dictū est: & iō p̄supposita fide de eo p̄ quā mēs humana deo subiacet p̄t dari p̄- cepta de alijs credendis: sicut Aug. dīc sup Joā. Qd plurima sunt nobis de fide mādata: exponēs illud: Hoc est p̄ceptū meū. sed i veteri lege nō erāt secreta fidei pp̄lo exponēda. & iō supposita fide vñ⁹ dei nulla aliā p̄cepta sūt i veteri lege data de fide. ¶ Ad p̄mū q. dōz q. fides est necessaria

tāq; p̄ncipiū sp̄ualis vite. & iō p̄supponit ad legis susce- prionē. ¶ Ad scōm dōm q. ibi etiā d̄s p̄suppōit aliqd de fide. s. fidē vñ⁹ dei: cū dicit. Creditis i deū. & aliqd p̄cipit. s. fidem incarnatiōis p̄ quā vnus ē d̄s & hō: q. adēdū fidei ex- plicatio p̄tinet ad fidez noui testamēti. & iō subdit. Et i me credite. ¶ Ad 3° dōm q. p̄cepta p̄hibitiua respiciūt p̄tā q. corrupūt vīrtutē: vīrtus aut corrupitur ex p̄ticularibus defectib⁹. vt supra dictū est. & iō p̄tēsupposita fide vñ⁹ dei in lege veteri fuerūt dāda. p̄hibitiua p̄cepta q̄bus hoīs p̄hiberent⁹ ab his p̄ticularibus defectib⁹ p̄ quos fides cor- rumpi possit. ¶ Ad 4° dōm q. etiā cōfessio vel doctrina fi- dei p̄supponit subiectiōem hoīs ad deū p̄ fidem: & iō ma- gis potuerunt dari p̄cepta in veteri lege p̄tinentia ad cō- fessionē vel doctrinā dei q̄ p̄tinentia ad ipsaz fidē. ¶ Ad 5° dōm q. in ipsa ē auctoritate p̄supponit fides p̄ quā cre- dimus deū eē: vñ⁹ prem. t̄t̄. Qui timetis d̄m: qd nō possit eē sine f̄d̄. Qd at addit: credite illi: ad qdā credibilia sp̄alia referēdū est: & p̄cipue ad illa q. p̄mittit d̄s sibi obediētib⁹. vnde subdit. Et nō euacuabitur merces vestra.

Ad secundum sic p̄cedit. Vide⁹ q. in veteri lege in cōueniēter tradātur p̄- cepta p̄tinentia ad sciam & intellectū. Scia. n. & intellect⁹ ad cognitionē p̄tinet. cognitio aut p̄cedit & dirigit actionē. q. p̄- cepta ad sciam & intellectū p̄tinentia debent p̄cedere p̄- cepta p̄tinentia ad actionē: cuius ergo p̄ma p̄cepta legis sint p̄cepta decalogi: vide⁹ q. inter p̄cepta decalogi de- buerūt tradi aliqua p̄cepta p̄tinentia ad sciam & intelle- ctum. ¶ Disciplina p̄cedit doctrinā: p̄tinet. n. homo ab alio discit q̄ alium doceat: sed dātur in veteri lege aliq p̄cepta d̄ doctrinā ēt affirmatiua: vt p̄cipit Deutro. 4. Docebis ea filios aut nepotes tuos. & etiam p̄hibitiua: sicut dicit Deutro. 4. Nō addetis ad verbum qd vobis loquor neq; auferetis ab eo. ergo videtur q. etiā aliqua p̄cepta dari debuerūt inducentia hoīem ad discēdū. ¶ Scie- tia & intellectus magis videntur necessaria sacerdoti q. re- gi. Unde dicit Malach. 2. Labia sacerdotis custodiunt scientiam & legē regunt ex ore eius. Et Osee. 4. dicit: Qd repulisti sciam: repellā & ego tene sacerdotio fungaris mi- hi: sed regi mādat q. addiscat sciam legis: vt p̄ Deutro. 17. ergo multo magis docuit p̄cipi i lege q. sacerdotes legem addiscerēt. ¶ Meditatio eoz que ad sciam & in- tellectum p̄tinet non potest esse in dormiēdo: impeditur .n. p̄ occupationes extraneas. ergo in cōueniēter p̄cipit Deutro. 6. Meditaberis ea sedens i domo tua & ambulās in itinere: dormiēns atq; cōsurgens. inconueniēter ergo tradūtur in veteri lege p̄cepta ad sciam & intellectum p̄- tinentia. ¶ Sed cōtra est qd dicit Deutro. 4. Audientes vniuersi p̄cepta hec dicāt: En populus sapiens & intelli- gens. ¶ R̄n̄. dōm q. circa sciaz & intellectum tria p̄t cō- siderari. p̄mo qdēz acceptio ipsius. Scōdo vsus eius. Tertio vero cōseruatio ipsius. Acceptio qdēz scie vel in- tellectus fit p̄ doctrinā & disciplinā: & vtrūq; in lege p̄- cipitur. Dicit enim Deutro. 6. Erunt verba hec que ego p̄- cipio tibi in corde tuo: qd p̄tinet ad discip̄inam. p̄tinet enim ad discipulū vt cor suum applicet his que dicantur. Qd vero subditur: & narrabis ea filijs tuis: p̄tinet ad do- ctrinā. vsus vero scie vel intellectus est meditatio eoz que qd scit vel intelligit. & q̄tum ad hoc subditur: Et medi- taberis sedens in domo tua: & c. Cōseruatio aut fit per me- moriam. & q̄tum ad hoc subdit: Et ligabis ea q̄si signū in manu tua: eruntq; & monebūt inter oculos tuos: scribesq; ea in limine & ostijs domus tue. per que omnia iugez me- moriā mandatoz dei significat. Ea. n. que cōtinue sensib⁹ nostris occurrunt: vel tactu sicut ea q. in manu habemus. vt visu sicut ea que ante oculos mētis sunt cōtinue: vel ad que o3 nos sepe recurrere: sicut ad ostiū domus q. memo-

ria nostra excidere non possunt. Et Deutro. 4. manifestius dicit: Ne obliuiscaris uerborum quae uiderunt oculi tui: et ne excidant de corde tuo cunctis diebus uite tue. Et hec etiam abundantius in nouo testamento tam in doctrina euangelica quam apostolica mandata leguntur. Ad primum ergo dicitur quod sicut dicit Deutro. 4. Dece enim est uestra sapientia et intellectus coram populo. Ex quo datur intelligi quod scientia et intellectus fidelium dei consistit in preceptis legis. et ideo per sunt proponenda legis precepta. et postmodum homines sunt inducendi ad coram scientiam uel intellectum. et ideo premissa precepta non debuerunt poni inter precepta decalogi que sunt prima. Ad secundum dicitur quod etiam in lege ponuntur precepta pertinentia ad disciplinam uel dictum est: expressius tamen precipitur doctrina quam disciplina. quia doctrina pertinet ad maiores quae sunt iuris imediate sub lege exiit: quibus debent dari legis precepta. disciplina autem pertinet ad minores ad quos precepta legis per maiores debent peruenire. Ad tertium dicitur quod scientia legis est adeo annexa officio sacerdotis ut simul cum inunctione officii intelligatur etiam et scientie legis inunctionio. et ideo non oportet ut specialia precepta dari de instructione sacerdotum. sed doctrina legis dei non adeo est annexa regali officio: quia rex constituit super populum in specialibus: et ideo specialiter precipitur ut rex instruat de his que pertinent ad legem dei per sacerdotes. Ad quartum dicitur quod illud preceptum legis non est sic intelligendum: quod dormiendo medietur de lege dei: sed quod dormiens. id est uadens dormitum: de lege dei medietur: quia ex hoc etiam homines dormiendo adipiscunt meliora fantasmatia: sicut quod pertrahunt nutus a uigiliantibus ad dormientes: ut patet per philosophum in primo ethicorum. Similiter etiam mandatur ut in omni actu suo aliquis medietur de lege non quod perperam actum de lege cogitet: sed quod omnia que facit sicut legem moderetur.

De spe. Questio. XVII.

Consequenter post fidem considerandum est de spe. Et primo ipsa spe. 2º de dono timoris. 3º de uicis oppositis. 4º de preceptis ad hoc pertinentibus. Circa primum occurrit per considerationem de ipsa spe. Secundo de subiecto eius. Circa primum quatuor octo. primo uerum spes sit uirtus. Secundo uerum obiectum eius sit beatitudo eterna. Tertio uerum uero homo possit sperare beatitudinem alterius per uirtutem spei. Quarto uerum homo licite possit sperare in hominibus. Quinto uerum spes sit uirtus theologica. Sexto de distinctione eius ab alijs uirtutibus theologis. Septimo de ordine eius ad fidem. Octauo de eius ordine ad charitatem.

Ad primum sic procedit. Uidetur quod spes non sit uirtus. Uirtute enim nullus male uirtus ut dicit Augustinus in libro de lib. arbitrii. sed spes aliquis male uirtus: quia circa passionem spei contingit esse medium et extrema: sicut et circa alias passiones. ergo spes non est uirtus. Circa primum dicitur quod nulla uirtus procedit ex meritis: quia uirtutem deus in nobis sine nobis operatur: ut Augustinus dicit. sed spes est ex gratia et meritis perueniens: ut magister dicit. 2º de distinctione libri sententiarum. ergo spes non est uirtus. Circa primum dicitur quod uirtus est dispositio perfecti: ut dicitur in 7º ethicorum. Spes autem est dispositio imperfecti. scilicet eius quod non habet id quod sperat. ergo spes non est uirtus. Circa primum dicitur quod contra est quod Gregorius in primo moralium dicit: quod tres filii Job significantur he tres uirtutes: fides: spes: charitas. ergo spes est uirtus. Circa primum dicitur quod dicitur quod per philosophum in 2º ethicorum. Uirtus uirtutis rei est quod bonum facit habitus: et opus eius bonum reddit. ergo uirtutibus inuenitur aliquis actus hominis bonus quod respondeat alicui uirtuti humane. In omnibus autem regulatis et mensuratis bonum consideratur per hoc quod aliquid propriam regulam attingit: sicut dicimus uirtute esse bonam quod nec excedit nec deficit a debita mensura. Humanorum autem actuum sicut supra dictum est duplex est mensura. Una quidem prima et hominaria. scilicet ratio. Alia autem humana et excedens. scilicet deus. et ob hoc omnis actus humanus attingit

gens ad rationem aut ad ipsum deum est bonus. Actus autem spei de qua nunc loquimur attingit ad deum. ut nunc supra dictum est cum de passione spei ageretur: obiectum spei est bonum futurum arduum possibile haberi. possibile autem est aliquid nobis dupliciter. Uno modo per nosmetipsos. Alio modo per alios: ut patet in 3º ethicorum. In quantum ergo speramus aliquid ut possibile nobis per diuinum auxilium spes nostra attingit ad ipsum deum cuius auxilio innititur. Et ideo patet quod spes est uirtus cum faciat actum hominis bonum et debitam regulam attingentem. Ad primum ergo dicitur quod in passionibus accipiatur medium uirtutis per hoc quod attingitur ratio recta. et hoc etiam consistit ratio uirtutis. unde etiam in spe bonum uirtutis accipitur sicut homo attingit sperando regulam debitam. scilicet deum. et ideo spe attingente deum nullus potest male uirtus: sicut nec uirtute morali attingente rationem: quia hoc ipsum quod est attingere est bonus usus uirtutis: quoniam spes de qua nunc loquimur non sit passio: sed habitus mentis. ut infra patebit. Ad 2º dicitur quod spes dicitur ex meritis peruenire quantum ad ipsam rem expectatam: per aliquid sperat beatitudinem se adepturum ex gratia et meritis: uel quantum ad actum spei formate. ipse autem habitus spei per quam aliquid expectat beatitudinem non causatur ex meritis sed pure ex gratia. Ad tertium dicitur quod ille qui sperat est quidem imperfectus sicut consideratione ad id quod sperat obtinere quod nondum habet. sed est perfectus quantum ad hoc quod iam attingit propriam regulam. scilicet deum cuius auxilio innititur.

Ad secundum sic procedit. Uidetur quod beatitudo eterna non sit obiectum proprium spei. Illud enim homo non sperat quod obiectum animi sui motum excedit: cum spei actus sit quodammodo motus: sed beatitudo eterna excedit omnes humani animi motum. Dicitur enim apostolus in ad Cor. 2º quod in cor hominis non ascendit. ergo beatitudo non est proprium obiectum spei. Circa primum dicitur quod spes interpretatur. Dicitur enim in psalmo. Reuelata domino uiam tuam: et spera in eo et ipse faciet. sed homo petit licite a deo non solum beatitudinem eternam: sed etiam bona presentis uite tam spiritualia quam temporalia et etiam liberationem a malis que in beatitudine eterna non erunt: ut patet in oratione dominice. Mattheus. 6. ergo beatitudo eterna non est proprium obiectum spei. Circa primum dicitur quod spes obiectum est arduum. sed in comparatione ad hominem multa alia sunt ardua quam beatitudo eterna. ergo beatitudo eterna non est proprium obiectum spei. Sed hoc est quod apostolus ad Hebr. xi. dicit: Habemus spem incedentes. id est incedere facientem: ad interiora uelaminis. id est beatitudinem celestem: ut glo. ibi deus exponit. ergo obiectum spei est beatitudo eterna. Circa primum dicitur quod sicut dictum est: spes de qua loquimur attingit deum in tens eius auxilio ad consequendum bonum speratum. ergo autem est causa proportionatum. et ideo bonum quod proprie et principaliter a deo sperare debemus est bonum infinitum: quod proportionat uirtuti dei adiuuatis. nam infinite uirtutis est proprium ad infinitum bonum perducere. hoc autem bonum est uita eterna que in fruitione ipsius dei consistit. non enim minus aliquid ab eo sperandum est quam sit ipse: cum non sit minor eius bonitas per quam bona creature comunicat quam eius essentia: et ideo proprium et principale obiectum spei est beatitudo eterna. Ad primum ergo dicitur quod beatitudo eterna perfecte quidem in cor hominis non ascendit: ut scilicet cognosci possit ab homine uisatore qui et quilibet sit: sed sicut eorum rationes. scilicet boni perfecti cadere potest in apprehensione hominis. et hoc modo motus spei in ipsa consistit. unde et signatur apostolus dicit: Spes incedit usque ad interiora uelaminis. quia id quod speramus est nobis quasi adhuc uelatum. Ad 2º dicitur quod quicquid alia bona non debemus a deo petere nisi in ordine ad beatitudinem eternam. unde et spes quidem principaliter respicit beatitudinem eternam. alia uero que petuntur a deo respicit secundario in ordine ad beatitudinem eternam: sicut et fides principaliter quidem respicit deum: et secundario respicit ea que ad deum ordinantur: ut supra dictum est. Ad 3º dicitur quod homo quod anhelat ad aliquid magnum: primum uidet omne aliquid quod est eo minus. et ideo homini speranti beatitudinem eternam habito respectu ad istam spem: nihil aliud est arduum: sed hito respe-

ctu ad facultatē spantis: pñt etiā qdam alia eē ardua: r fm hoc pōt esse spes in ordine ad principale obiectum.

Ad tertium sic pcedit. Ut qd aligs possit sperare alteri bñtudine eterna. Dic. n. apls pñt. p. Cōfidens hoc ipm: qz q cepit in vobis opus bonuz pficiet vsq; in diē xpi Jesu. pfectio aut illius dici erit beati tudo eterna. ergo aligs pōt alteri spare bñtudines eterna. C. p. Ea q a deo petimus spamus obtinere ab eo: s; a deo petimus q alios ad bñtudinem eterna pducatur: fm illud Jac. vlti. Orate p inuicē vt saluemini. q possim⁹ alyz spare bñtudine eterna. C. p. Spes r despatio sūt de eodē. sed aligs pōt despare de bñtudine eterna alicuius: aliogn frustra diceret Aug. in lib. de vñs dñi: De nemie eē despe radum dñi viuūt. q etiam pōt spare aligs alteri vitā eterna. C. Sed 3 est: qd Aug. dicit in enebiridiō: q spes nō est nisi rez ad deum pñtentiū q curā eoz q spem bñt gerere p: bibet. C. Rñ. dōm q spes nō pōt eē alicui⁹ duplr. Uno absolute: r sic est soli⁹ boni ardui ad se pñtentiū. Alio mō ex pñtentiōe alterius. r sic pōt eē etiā eoz q ad aliuz pñtentiū. Ad cuius euidentiam sciēdū est q amor r spes i hoc differūt: q amor importat qdam vnionē amātis ad amatū. spes aut importat quēdam motū siue pñtentiōe ap petitus in aliqō bonū arduū. vnio aut est aliquoz distinctio rum: r ideo amor directe pōt respicere aliū quez sibi aligs vnit p amorē hñs cum sicut seipm. mot⁹ aut semp est ad pñtentiū terminū pportidatum mobili. r ideo spes directe respicit pñtentiū bonū: nō at qd ad aliū pñtentiū: sed pñtentiū vnione amoris ad altez iam aligs pōt spare r desiderare alteri vitam eterna inqñtum est ei vnitus p amorem. Et si cut est eadem vtus charitatis qua qs diligit deum seipm r pximū: ita etiam est eadem virtus spei qua qs sperat si bñpñt r alq. Et per hoc pz responsio ad obiecta.

Ad quartum sic pcedit. Uidef qd aligs possit li cite spare in boie. Spei. n. obm est bñtudo eterna: sed ad bñtudine eterna cōsequēdam adiu uamur patrocinijs scōz. Dicit. n. Hreg. in p dialo. q pñtenti natio inuaf pñtentiū scōz. ergo aligs potest in homine spe rare. C. p. Si nō potest aliquis spare in homine nō eēt re putādum alicui inuicē: q i eo aliquis spare nō possit: sed hoc de quibusdā i viciū dñ: vt pz Dicre. 9. Unusq; q pxi mo suo se custodiat. r in oī fratre suo nō beāt fiducia. q licite pōt aligs spare in boie. C. p. pñtentiō est interpretatiua spei sic dicitur est. sed licite pōt hō aliqd petere ab boie. q li cite pōt spare de eo. C. S; 3 est qd dñ Dicre. 17. Maledi ctus homo q cōfidit in boie. C. Rñ. dōm q spes sic dicitū est duo respicit. s. bonū qd obtinere intēdit: r auxiliū p qd illud bonū obtinet. Bonū aut qd aligs spart obtinēdus hz rōnem cāe finalis: auxiliū aut p qd aligs spart illud bonuz obtinere hz rōnē cāe efficiētis. In genere aut vtriusq; cāe inuenit pñtentiū r scōz. pñtentiū. n. finis est finis vlti mus. scōz aut finis est bonū qd est ad finē. Silt pñtenti palis cā agens ē pñtenti agens. scōz aut cā efficiēs est agēs scōz rñtenti instrumentale. spes aut respicit bñtudine eterna sic finē vltimū. diuinū aut auxiliū sic pñtenti cāz inducētē ad bñtudine. Sicut ergo nō lz spare aliqō bonū pter bñtudi nē sic vltimū finē: s; solū sic id qd ē ad finē bñtudi ordia tuz: ita etiā nō lz spare de aliquo boie vel de aliq creatura sicut de pñtenti causa mouente in beatitudinem: lz autem sperare de aliquo homine vel de aliqua creatura sicut de agente secundario r instrumentali: p quod aliquis adiuuaf ad qdāq; bona cōsequēda in bñtudine ordinata. r hoc mo do ad sanctos cōuertimur. r ab hoībus etiam aliqua peti mus: r vituperāf illi de qbus aliquis confidere nō potest ad auxiliū ferendum. Et per hoc pz responsio ad obiecta.

Ad quintum sic pcedit. Uidef qd spes nō sit vir tus theologica: Virtus. n. theologi

ca est que hz deū p obo. sed spes nō hz solū deum p obo: s; etiā alia bona q a deo obtinere spamus. q spes nō est vtus theologica. C. p. Virt⁹ theologica nō cōsistit i medio duo rum vitiōz: vt supra habitū est. sed spes cōsistit in medio p sumptiōis r despatiōis. ergo spes nō est vtus theologica. C. p. Expectatio pñtenti ad lōganimitates q est ps fortitu dinis. cū q spes sit qd az expectatio: vt q spes nō sit virtus theologica: s; moral. C. p. Obz spei ē arduū: s; tēdere i ar duuz pñtenti ad magnanimitatē q est vtus moralis. q spes ē virtus moralis r nō theologica. C. Sed 3 ē q. i. ad Loz. 13. cōnumerat spes fidei r charitati que sunt vtutes theo logice. C. Rñ. dōm q cū dñe specificē p se diuidat gen⁹: o3 attendere vñ habeat spes rōnē vtutis ad hoc vt sciam⁹ sub qua dñā vtutis collocet. Dicitū est aut supra q spes hz rōnem vtutis ex hoc q attingit supremā regulāz hñanoz actū quā attingit. r sicut pñtenti cām efficientē inqñtum ei⁹ auxiliū inicitur. r sicut vltimā cām finalē inqñtum i ei⁹ fru itione beatitudinē expectat. Et sic pz q spei inqñtum ē vire: pñtenti cū obm ē deus. cum ergo in hoc cōsistat rō vire: vtus theologice q deum habeat p obo sicut supra dicitū ē: manifestū ē q spes ē virtus theologica. C. Ad pñtenti dōz q qdāq; alia spes adipisci expectat: spart in ordine ad deuz sicut ad vltimū finem: vel sic ad pñtenti cām efficientē: vt di ctum ē. C. Ad scōz dōm q mediū accipit i regulatis r me suratis fm q regula vel mēsurā attingitur: fm aut q exce dit regulā ē supfluum: fm aut defectū a regulā ē dimini utū. In ipsa aut regulā vel mēsurā nō ē accipere mediū r ex trema. virtus aut moralis ē circa ea q regulantur rōnē: sic circa ipm obm pñtenti. r ideo p se cōuenit ei esse in medio ex pte pñtenti obm. sed vtus theologica est circa ipsaz regulā pñtenti nō regulataz alia regula: sicut circa pñtenti obm: ideo p se r fm pñtenti obm nō cōuenit virtuti theologice eē in medio: sed pōt sibi ppetere p accidens rōnē eius qd o3 dinatur ad pñtenti obm: sic fides nō pōt habere mediū r extrema in hoc q inimitatur pñtenti vitati cui nullus pōt nimis initi. sed ex pte eoz que credit pōt hñe mediū r extre ma: sicut vnū vey ē mediū inter duo falsa. r silt spes nō hz mediū r extrema ex pte pñtenti obm: q diuino auxiliū nullus pōt nimis initi. s; qñtenti ad ea q cōfidit aligs se adep turum pōt ibi esse mediū r extrema inqñtum vel pñtenti mit ea q sunt supra suā pportidatē: vel despatat de his q sūt sibi pportidatē. C. Ad tertiu dōm q expectatio q ponit in diffinitōe spei nō importat dilationem sic expectatio q pñtenti ad longanimitatē: sed importat respectū ad auxiliū diuinum: siue id qd spatur differat siue nō differat. C. Ad 4. dōm q magnanimitas tendit in arduuz spans aliqd: qd est sue pñtenti. vñ pñtenti respicit opatiōem aliquoz ma gnoz: sed spes fm q est virtus theologica respicit arduuz alterius auxiliū assequendum vt dicitur est.

Ad sextum sic pcedit. Uidef qd spes nō sit vtus distincta ab alyz vtutibus theologice. Dicit. n. Hreg. in p dialo. q pñtenti natio inuaf pñtentiū scōz. ergo aligs potest in homine spe rare. C. p. Si nō potest aliquis spare in homine nō eēt re putādum alicui inuicē: q i eo aliquis spare nō possit: sed hoc de quibusdā i viciū dñ: vt pz Dicre. 9. Unusq; q pxi mo suo se custodiat. r in oī fratre suo nō beāt fiducia. q licite pōt aligs spare in boie. C. p. pñtentiō est interpretatiua spei sic dicitur est. sed licite pōt hō aliqd petere ab boie. q li cite pōt spare de eo. C. S; 3 est qd dñ Dicre. 17. Maledi ctus homo q cōfidit in boie. C. Rñ. dōm q spes sic dicitū est duo respicit. s. bonū qd obtinere intēdit: r auxiliū p qd illud bonū obtinet. Bonū aut qd aligs spart obtinēdus hz rōnem cāe finalis: auxiliū aut p qd aligs spart illud bonuz obtinere hz rōnē cāe efficiētis. In genere aut vtriusq; cāe inuenit pñtentiū r scōz. pñtentiū. n. finis est finis vlti mus. scōz aut finis est bonū qd est ad finē. Silt pñtenti palis cā agens ē pñtenti agens. scōz aut cā efficiēs est agēs scōz rñtenti instrumentale. spes aut respicit bñtudine eterna sic finē vltimū. diuinū aut auxiliū sic pñtenti cāz inducētē ad bñtudine. Sicut ergo nō lz spare aliqō bonū pter bñtudi nē sic vltimū finē: s; solū sic id qd ē ad finē bñtudi ordia tuz: ita etiā nō lz spare de aliquo boie vel de aliq creatura sicut de pñtenti causa mouente in beatitudinem: lz autem sperare de aliquo homine vel de aliqua creatura sicut de agente secundario r instrumentali: p quod aliquis adiuuaf ad qdāq; bona cōsequēda in bñtudine ordinata. r hoc mo do ad sanctos cōuertimur. r ab hoībus etiam aliqua peti mus: r vituperāf illi de qbus aliquis confidere nō potest ad auxiliū ferendum. Et per hoc pz responsio ad obiecta.

ca est que hz deū p obo. sed spes nō hz solū deum p obo: s; etiā alia bona q a deo obtinere spamus. q spes nō est vtus theologica. C. p. Virt⁹ theologica nō cōsistit i medio duo rum vitiōz: vt supra habitū est. sed spes cōsistit in medio p sumptiōis r despatiōis. ergo spes nō est vtus theologica. C. p. Expectatio pñtenti ad lōganimitates q est ps fortitu dinis. cū q spes sit qd az expectatio: vt q spes nō sit virtus theologica: s; moral. C. p. Obz spei ē arduū: s; tēdere i ar duuz pñtenti ad magnanimitatē q est vtus moralis. q spes ē virtus moralis r nō theologica. C. Sed 3 ē q. i. ad Loz. 13. cōnumerat spes fidei r charitati que sunt vtutes theo logice. C. Rñ. dōm q cū dñe specificē p se diuidat gen⁹: o3 attendere vñ habeat spes rōnē vtutis ad hoc vt sciam⁹ sub qua dñā vtutis collocet. Dicitū est aut supra q spes hz rōnem vtutis ex hoc q attingit supremā regulāz hñanoz actū quā attingit. r sicut pñtenti cām efficientē inqñtum ei⁹ auxiliū inicitur. r sicut vltimā cām finalē inqñtum i ei⁹ fru itione beatitudinē expectat. Et sic pz q spei inqñtum ē vire: pñtenti cū obm ē deus. cum ergo in hoc cōsistat rō vire: vtus theologice q deum habeat p obo sicut supra dicitū ē: manifestū ē q spes ē virtus theologica. C. Ad pñtenti dōz q qdāq; alia spes adipisci expectat: spart in ordine ad deuz sicut ad vltimū finem: vel sic ad pñtenti cām efficientē: vt di ctum ē. C. Ad scōz dōm q mediū accipit i regulatis r me suratis fm q regula vel mēsurā attingitur: fm aut q exce dit regulā ē supfluum: fm aut defectū a regulā ē dimini utū. In ipsa aut regulā vel mēsurā nō ē accipere mediū r ex trema. virtus aut moralis ē circa ea q regulantur rōnē: sic circa ipm obm pñtenti. r ideo p se cōuenit ei esse in medio ex pte pñtenti obm. sed vtus theologica est circa ipsaz regulā pñtenti nō regulataz alia regula: sicut circa pñtenti obm: ideo p se r fm pñtenti obm nō cōuenit virtuti theologice eē in medio: sed pōt sibi ppetere p accidens rōnē eius qd o3 dinatur ad pñtenti obm: sic fides nō pōt habere mediū r extrema in hoc q inimitatur pñtenti vitati cui nullus pōt nimis initi. sed ex pte eoz que credit pōt hñe mediū r extre ma: sicut vnū vey ē mediū inter duo falsa. r silt spes nō hz mediū r extrema ex pte pñtenti obm: q diuino auxiliū nullus pōt nimis initi. s; qñtenti ad ea q cōfidit aligs se adep turum pōt ibi esse mediū r extrema inqñtum vel pñtenti mit ea q sunt supra suā pportidatē: vel despatat de his q sūt sibi pportidatē. C. Ad tertiu dōm q expectatio q ponit in diffinitōe spei nō importat dilationem sic expectatio q pñtenti ad longanimitatē: sed importat respectū ad auxiliū diuinum: siue id qd spatur differat siue nō differat. C. Ad 4. dōm q magnanimitas tendit in arduuz spans aliqd: qd est sue pñtenti. vñ pñtenti respicit opatiōem aliquoz ma gnoz: sed spes fm q est virtus theologica respicit arduuz alterius auxiliū assequendum vt dicitur est.

homoem deo inherere pp seipm mēte hois vniēs deo p affe-
ctū amoris. spes autē fides faciūt hoiem inherere deo: sic
cuidā pncipio ex quo aliq nobis pueniūt: de deo autē pue-
nit nob r cognitio vitatis r adeptio pfecte bonitatis. fides
ergo facit hoiem deo inherere inq̄tuz ē nobis pncipiū co-
gnoscēdi vitatem. credim⁹. n. ea vera esse q nobis a deo vi-
am. spes autē facit deo adherere: put ē in nobis pncipiū
pfecte bonitatis: inq̄tuz. s. p spem diuino auxilio inittimur
ad b̄itudinē obtinēdā. ¶ Ad p̄mū ergo dōm q̄ dōs f3 aliā
r aliā rōnez ē obm h̄az vtutū vt dictuz ē. Ad distinctionē
aut habitū sufficit diuersa rō obī: vt supra hituz ē. ¶ Ad
2° dōs q̄ expectatio ponit i simbolo fidei: nō q̄ sit actus
pprius fidei: s3 inq̄tum actus spei p̄supponit f. dez: vt isra
dicer. r sic actus fidei māifestat p actus spei. ¶ Ad tertiu
dōm q̄ spes facit tēdere in deū sicut i q̄dam bonū finale
adipiscendū. r sicut i q̄dam adiutoriu efficac ad subueni-
endum: sed charitas pprie facit tendere in deum vniēdo
affectum hois deo: vt. s. homo nō sibi viuat sed deo.

Ad septimum sic pcedit. Uidef q̄ spes pce-
dat fidē. Q̄ sup illud ps. Spa i
dño r fac bonitate: diē glo. Spes est itroitus fidei: inittuz
salutis. s3 salus ē p fidē p quā iustificamur. ergo spes p̄ce-
dit fidē. ¶ Sed q̄d ponit i diffinitōe alicui⁹ dōs ē p̄
r magis notā: s3 spes ponit i diffinitōe fidei: vt ps. Deb.
xi. Fides est suba spanda: rez. ergo spes ē p̄z fide. ¶ P.
Spes pcedit actū meritoriu. Dicit. n. apls. i. ad Cor. 9. Q̄ q
arat d3 arare i spe fruct⁹ p̄cipiēdi: sed act⁹ fidei ē meritoriu
us. ergo spes pcedit fidē. ¶ Sed q̄d Nat. p̄ d̄. Ab̄aaz
genuit Isaac. i. fides spes: sic diē glo. ¶ Rū. dōs q̄ fids ab
solute pcedit sp̄z. obm. n. spei ē bonū futurū arduū possibi-
le h̄ri. Ad hoc q̄ aliqs speret regri q̄ obm spei: p̄p̄atur
ei vt possibile. obm aut spei ē vno beatitudo eterna. r alio
mō diuini auxiliū: vt ex dictis ps. r vtrūq̄ coz pponit no-
bis p fidem p quā nob inotescit q̄ ad vitā eternā possum⁹
puenire. r q̄ ad hoc patum ē nobis diuino auxiliū: fm
illud Deb. xi. Accedēte ad deum dōs credere q̄ est: r q̄ inq̄-
rentib⁹ se remunerator ē. Un māifestū est q̄ fides pcedit
spem. ¶ Ad p̄mū ergo dōm q̄ sic glo. ibides subdit: Spes
ōf itroitus fidei. i. rei credite: q̄ p spem itrat ad videndū
id q̄ credif. Vel p̄t dici q̄ ē itroitus fidei: q̄ p eā hō itrat
ad hoc q̄ stabilitur r p̄ficiat i fide. ¶ Ad 2° dōm q̄ in
diffinitōe fidei ponit res spanda: q̄ p̄p̄iu obm fidei nō ē
appens fm seipuz. vñ fuit necessariū vt q̄dam circūlocu-
tiōe designaret per id quod cōsequitur ad fidem. ¶ Ad 3°
dōm q̄ nō omnis actus meritorius habet spem pceden-
tem: sed sufficit si habeat cōcomitantē vel sequentem.

Ad octauum sic pcedit. Uidef q̄ charitas sit
p̄z spe. Diē. n. Ambro. sup illd Lu-
ce. 17. Si hūeritis fidez sic granū sinapis: r. Ex fide ē chari-
tas. ex charitate spes. sed fides ē p̄z charitate. ergo chari-
tas est p̄z spe. ¶ Aug. diē. 14. de ciui. dei. q̄ boni mo-
tus atq̄ affect⁹ ex amore r scā charitate veniūt. sed spare
fm q̄ est act⁹ spei ē q̄dā bonus ai mot⁹. q̄ deriuat a chari-
tate. ¶ Magi diē. 26. dis. terty lib. sm̄az: q̄ spes ex me-
ritis puenit q̄ pcedūt nō solū rem sp̄ataz: sed etiā sp̄z quā
nā p̄cit charitas. ergo charitas est p̄z spe. ¶ Sed q̄d ē q̄d
apostol⁹ dicit. i. ad 2° timo. p̄. Q̄inis p̄cepti charitas est de
corde puro r conscia bona. glo. i. spe. q̄ spes ē p̄z charitate.
¶ Rū. dōm q̄ duplex ē ordo. Unus q̄dem fm viā gene-
ratiōis r nāe: fm quē impfectū p̄s ē p̄fecto. Alius aut or-
do ē p̄fectiōis r forme: fm quē p̄fectum nāl̄r p̄s ē impfe-
cto. s3 ergo p̄ ordinē spes ē p̄z charitate: q̄ sic ps: q̄ spes
r ois appetitiuus mot⁹ ex amore deriuat: vt supra habitū
est cū de passionib⁹ ageref. Amor aut q̄daz ē p̄fectus: q̄dā
impfect⁹. Perfect⁹ q̄dem amor est quo aliqs fm se amat:
vt puta: cū aliqs fm se vult alicui bonū: sic hō amat amici

Impfect⁹ amor est quo qs amat aliqd nō fm ip̄s: s3 vt illd
bonū sibi ipsi pueniat sic hō amat rem quā cupiscit: fm⁹
aut amor p̄tinet ad charitatem q̄ inheret deo fm seipm. s3
spes p̄tinet ad scōs amorē: q̄ ille q̄ sp̄at: aliqd sibi obtinere
intēdit: r iō in via generatiōis spes est p̄z charitate. Sicut
n. aliqs itroducit ad amādū deum: p hoc q̄ timēs ab ip̄so
puniri cessat a pctō: vt Aug. dicit sup p̄mā canonicā Joan.
ita etiā spes itroducit ad charitatem inq̄tuz aliqs sp̄ans
remunerari a deo accendit ad amandū deū r fruādūz p̄e-
cepta eius: sed fm ordinē p̄fectiōis charitas p̄z ē nāl̄r. r iō
adueniēte charitate spes p̄fectior reddi f: q̄ de amicis ma-
xime sp̄amus. r hoc mō diē Ambro. q̄ spes ē ex charitate.
Un p̄z r̄sio ad p̄mū. ¶ Ad 2° dōm q̄ spes r ois mot⁹ ap-
petitiuus ex amore puenit aliquo: quo. s. aliqs amat bonū
expectatū: s3 nō ois spes puenit a charitate: sed solū mot⁹
spei formate: q̄. s. aliqs sp̄at bonū a deo vt ab amico. ¶ Ad
tertiu dōm q̄ magister loquitur de spe formata quā nāl̄r
p̄cedit charitas r merita ex charitate causata.

De subiecto spei. Q6. XVIII.
Inde considerandū de subo spei.
Et circa hoc q̄rūt q̄tuor.
p̄ vtrū v̄tus spei sit i volūtate sicut i
subo. 2° vtrū sit i beatis. 3° vtrū sit i
dānatis. Quarto vtrū i viatoribus ha-
beat certitudinem.

Ad primum sic pcedit. Uidef q̄ spes nō sit i vo-
luntate sicut i subo. Spei. n. obm ē
bonū arduum: vt supra dictū ē. arduum aut nō ē obm vo-
lūtatis: sed irascibilis. ergo spes nō ē i volūtate: sed i ira-
scibili. ¶ P. Et ad q̄d vni⁹ sufficit: sup̄flue apponit aliud:
sed ad p̄ficiēdū potentiā volūtatis sufficit charitas q̄ ē p̄fe-
ctissima vtutum. ergo spes nō ē i volūtate. ¶ P. Una po-
tentia nō p̄t simul esse i duob⁹ actib⁹: sicut itellectus nō
p̄t sil multa itelligere. s3 actus spei sil p̄t esse cū actu cha-
ritatis. ergo cū actus charitatis manifeste p̄tineat ad volū-
tatē: actus spei nō p̄tinet ad ip̄sam. sic q̄ spes nō ē i volūta-
te. ¶ Sed q̄. Aia nō ē capax dei nisi fm mentē: in q̄ ē me-
morā itelligētia r volūtas: vt ps p̄ Aug. in lib. de tri. sed
spes ē v̄tus theologica h̄ns deuz p̄ obo. cū ergo nō sit neq̄
in memoria neq̄ in itelligentia q̄ p̄tinet ad vim cognosci-
tiua: relingitur q̄ sit i volūtate sicut i subo. ¶ Rū. dōm
q̄ sic ex p̄dictis ps. habit⁹ p̄ actus cognoscūtur. act⁹ at spei
ē q̄dam mot⁹ appetitiue p̄is cū sit ei⁹ obm bonū. Lū autē
sit duplex appetit⁹ i hōie. s. appetit⁹ sensititiuus q̄ diuidit p̄
irascibile r cōcupiscibilem: r appetit⁹ itellectiuius q̄ dicit⁹
volūtas: vt i p̄ habitū ē: illi motus q̄ sunt i appetitu inferio-
ri sunt cū passione: i superiori aut sine passiōe: vt ex supradī-
ctis ps. act⁹ aut vtutis spei nō p̄t p̄tinere ad appetitū sen-
sititiuū: q̄ bonū q̄d est obm p̄ncipale huius vtutis nō ē aliqd
bonū sensibile: sed bonū diuini⁹. r iō spes ē i appetitu su-
piori q̄ dicit⁹ volūtas sicut i subo: nō aut i appetitu infe-
riori ad quē p̄tinet irascibilis. ¶ Ad p̄mū ergo dōm q̄ ira-
scibilis obm ē arduū sensibile. obm aut vtutis spei ē arduū
intelligibile v̄l pot⁹ supra itellectū exi⁹. ¶ Ad 2° dōm
q̄ charitas sufficēter p̄ficiat volūtatez q̄tum ad vñ actū
q̄ ē diligere. regritur aut alia v̄tus ad p̄ficiēdū ip̄sam: fm
aliū actuz eius q̄ ē spare. ¶ Ad 3° dōm q̄ mot⁹ spei r mo-
tus charitatis h̄nt ordinē adiūicē: vt ex supra dictis ps: vñ
nihil p̄hibz vtrūq̄ motū sil eē vni⁹ potētie: sic r itellectus
p̄t sil multa itelligere adiūicē ordinata: vt i p̄ habitū ē.

Ad secundum sic pcedit. Uf q̄ spes sit i b̄tis.
Eps. n. a p̄n⁹ sue cōceptiōis fuit
p̄fectus cōphētor. sed ipse h̄nt spes: cū ex ei⁹ p̄sona dicat i
ps. In te dñe speraui: vt glosa exponit. ergo i b̄tis p̄t esse
spes. ¶ P. Sicut adeptio b̄titudinis ē q̄dā bonū arduū:
ita etiā ei⁹ p̄nuatio. s3 hoies añq̄ b̄titudinē adipiscantur

habēt spes de bñtudinis adeptiōe. q̄ postq̄ sūt bñtudines adepti p̄nt spare bñtudinis cōtinuatiōe. ¶ Per virtutē spei p̄nt aliq̄s bñtudine spare nō solū sibi: sed etiā alijs: vt supra dictum ē: sed bñ q̄ sūt in p̄ria sperāt bñtudinem alijs: aliq̄n nō rogarēt p̄ eis. ergo i bñtis p̄nt eē spes. ¶ Ad bñtudine scōz p̄tinet nō solū gl̄ia aie: s̄ et gl̄ia corp̄is. sed aie scōz q̄ sūt in p̄ria expectāt adhuc gl̄iam corp̄is: vt p̄ Apoc. 6. 2. iz. sup̄ Hen. ad l̄ras. q̄ spes p̄nt eē i bñtis. ¶ S̄z cōtra ē qd̄ apl̄s dicit ad Ro. 8. qd̄ videt q̄: qd̄ spat: S̄z bñ frum̄i dei visiōe. ergo in eis spes locuz nō h̄z. ¶ Rñ. dōz q̄ subtracto eo qd̄ dat sp̄m rei resoluit sp̄s. ⁊ res nō p̄nt eadem remanere: sicut remota forma corp̄is nālis nō remanet idem fm̄ sp̄m. spes autē recipit sp̄m a suo obo p̄ncipali sicut ⁊ cetera v̄tutes: vt ex supra dictis p̄z. Obm̄ at̄ p̄ncipale eius ē bñtudo eterna fm̄ q̄ ē possibilis bñi ex auxilio diuino vt supra dictuz ē. Qz ergo bonū arduū possibile nō cadit sub rōne spei nisi fm̄ q̄ ē futuruz. id̄ cuz bñtudo iā nō fuerit futura sed p̄ns: nō p̄nt ibi esse v̄tus spei. ⁊ iō spes sic ⁊ fides euacuat i p̄ria. ⁊ neutru eoz i bñtis eē p̄nt. ¶ Ad p̄mū ergo dōm q̄ xps ⁊ si esset cōp̄henzor ⁊ p̄ p̄ns bñtis q̄ tum ad diuinā fructiōem: erat tamē simul viator q̄ntuz ad passibilitatē nāe quā adhuc gerebat. ⁊ ideo gl̄iaz ipassibilitatis ⁊ immortalitatis spare potuit: nō tamē ita q̄ h̄ret v̄tutem spei q̄ nō respicit gl̄iaz corp̄is sicut p̄ncipale obm̄: sed potius fructiōem diuinā. ¶ Ad 2° dōm q̄ bñtudo scōuz dicit̄ vita eterna: qz p̄ hoc q̄ deo frum̄i efficiunt quodā modo p̄ticipes eternitatis diuine: q̄ excedit oē tempus. Et ita cōtinuatiō bñtudinis nō diuersificat p̄ns p̄terituz ⁊ futuruz. ⁊ ideo bñ nō h̄nt sp̄m de cōtinuatiōe bñtudinis: s̄z h̄nt ip̄saz rem: qz nō ē ibi rō futuri. ¶ Ad tertiū dōm q̄ durante v̄tute spei eadez spe aliq̄s spat bñtudine sibi ⁊ alijs: sed euacuata spe in bñtis fm̄ quā sp̄bant sibi bñtudinem: sp̄ant q̄dem alijs bñtudinem: sed nō v̄tute spei sed magis ex amore charitatis: sicut etiā q̄ h̄z charitatē dei: eadem charitate diligit p̄ximū. ⁊ tamē aliq̄s p̄nt diligere p̄ximū nō bñs v̄tutem charitatis: s̄z alio quodā amore. ¶ Ad 4° dōm q̄ cū spes sit v̄t̄ theologica h̄ns deus p̄ obo: p̄ncipale obm̄ spei ē gl̄ia aie que in fructiōe diuina p̄sistit. nō autē gl̄ia corp̄is. gl̄ia ēt corp̄is ⁊ si habeat rōnem arduū p̄ cōp̄tione ad nām humanā: nō h̄z tamē rōnem arduū habentis gl̄iam anime. tum qz gl̄ia corp̄is est minimū quoddam i comparatiōe ad gl̄iam anime. tū etiā qz habens gl̄iaz anime h̄z iam sufficienter cām gl̄orie corp̄is.

Ad tertium sic p̄ceditur. Videt̄ q̄ in dānatis sit spes. Diabolus. n. ē dānat^o ⁊ p̄nceps dānatoz: fm̄ illud Matth. 25. Ite maledicti in ignē eternū q̄ parus ē diabolo ⁊ angelis eius. sed diabolus h̄z spes: fm̄ illud Job. 41. Ecce spes eius frustrabit̄ euz. q̄ videt̄ q̄ dānati habeāt sp̄m. ¶ Sicut fides ē formata ⁊ informis: ita ⁊ spes: sed fides informis p̄nt esse in demonibus ⁊ dānatis: fm̄ illud Jac. 2. Demōes credūt ⁊ cōtremiscūt. q̄ videt̄ q̄ etiā spes iformis p̄nt esse in dānatis. ¶ Nul li hoium post mortem accrescit meritis vel demeritū qd̄ in vita nō habuit: fm̄ illud Ecclesiastes. xi. Si ceciderit lignum ad austrū aut ad aglonem: in quo loco ceciderit ibi erit: s̄z multi q̄ dānabūtur habuerunt in hac vita spes nūq̄ despantes. ergo etiā in futura vita spes habebūt. ¶ S̄z cōtra ē q̄ spes causat gaudiū: fm̄ illud Ro. 12. Spe gaudētes. sed dānati nō sūt in gaudio sed in dolore ⁊ luctu fm̄ illud Ista. 66. Serui mei laudabūt p̄ exultatione cordis: ⁊ vos clamabitis p̄ dolore cordis: ⁊ p̄ cōtitione sp̄s vlulabitis. ergo spes nō est in dānatis. ¶ Rñ. dōm q̄ sicut de rōne bñtudinis ē vt in ea getetur volūtati: ita de rōne p̄ne ē vt id̄ qd̄ p̄ pena infligit volūtati repugnet: nō aut̄ p̄nt voluntatem getare vl̄ ei repugnare qd̄ ignoratur. Et ideo Aug. dicit sup̄ Hen. ad l̄ram q̄ angeli p̄fecte bñi esse nō p̄nt

rant in p̄ statu aī p̄firmatiōem vel lapsū cū nō eēnt p̄fcti sui euētus. Requiritur enim ad p̄fectam ⁊ verā bñtudines vt aliq̄s certus sit de sue beatitudinis p̄petuitate: aliq̄n volūtas nō getaret. s̄z etiaz cū p̄petuitas dānatiōis p̄tinet ad penā dānatoz: nō v̄ h̄cent rōnem p̄ne nisi volūtati repugnet: qd̄ eē nō possz si p̄petuitatē sue dānatiōis ignorarent. ⁊ iō ad cōditōez miserie dānatoz p̄tinet vt ip̄i sciānt q̄ nullo mō p̄nt dānatiōez euadere ⁊ ad bñtudine puenire. Un̄ d̄ Job. 15. Nō credit q̄ reuerti possit de tenebris ad lucē. vñ p̄z q̄ nō p̄nt appbendere bñtudinem vt bonū possibile: sicut nec bñi vt bonū futuruz. ⁊ iō neq̄ i bñtis neq̄ i dānatis ē spes. sed i viatorib⁹ siue sint i vita ista siue i purgatorio p̄nt esse spes: qz vtrobiz appbēdūt bñtudine vt futuruz possibile. ¶ Ad p̄mū ergo dōz q̄ sicut Aug. dicit i enchiridiō. Fides ē ⁊ malaz rez ⁊ dōaz: ⁊ p̄teritaz ⁊ p̄rituz ⁊ futuraz: ⁊ suaz ⁊ alienaz. sed spes nō est nisi rez bonaz futuraz ad se p̄tinentiū. ⁊ ideo magis p̄nt esse fides informis i dānatis q̄ spes: qz bona diuina nō sūt eis futura possibilis: s̄z sunt eis absentia. ¶ Ad 3° dōz q̄ defect^o spei in dānatis n̄ variat demeritū: sic nec euacuatiō spei i bñtis auget meritū. s̄z v̄tuz cōtingit p̄ mutationez status.

Ad quartum sic p̄cedit. Videt̄ q̄ spes viatorz nō h̄at certitudinē. Spes. n. ē in volūtate sic i subiecto. s̄z certitudo n̄ p̄tinet ad volūtate: s̄z ad intellectū. q̄ spes nō h̄z certitudinē. ¶ Spes ex gra ⁊ meritis puenit vt supra dictū ē. sed in hac vita scire p̄ certitudinem nō possum⁹ q̄ grām h̄eamus vt supra dictuz ē. ergo spes viatorz nō h̄z certitudinem. ¶ Certitudo eē nō p̄nt de eo qd̄ p̄nt deficere. s̄z multi viatores h̄ntes spes deficiunt a cōsecutiōe beatitudinis. q̄ spes viatorz n̄ h̄z certitudinē. ¶ S̄z p̄ est q̄ spes ē certa expectatiō future beatitudinis: sic maḡ dicit. 2. 6. d̄. terty iniaz: qd̄ p̄nt accipi ex hoc qd̄ d̄. ⁊ ad Thimo. p̄. Scio cui credidi: ⁊ certus suz: qz potens est depositū meū suare. ¶ Rñ. dōm q̄ certitudo inuenit̄ in aliquo dupl̄. sc̄ntialr ⁊ participatiue. Sc̄ntialr q̄dem inuenit̄ in vi cognoscitiua. Participatiue aut̄ i oi eo qd̄ a vi cognoscitiua mouet̄ infallibilr ad finē suum: fm̄ quē modum dicit̄ q̄ natura certitudinalr opatur tāq̄ mota ab intellectu diuino certitudinalr mouētē vniq̄d̄ ad suum finem. Et p̄ hunc etiā moduz virtutes morales certius arte dicūtur opari inq̄tum p̄ modum nāe mouentur a ratione ad suos actus. ⁊ sic etiā spes certitudinalr tendit in suum finem q̄st participans certitudinem a fide que ē in vi cognoscitiua. Unde p̄z r̄sso ad p̄mū. ¶ Ad sc̄m dōm q̄ spes nō innititur p̄ncipaliter gratie iam habite sed diuine omnipotētie ⁊ misericordie: p̄ quā etiā q̄ grām non h̄z eam confeg potest vt sic ad vitaz eternā pueniat. de omnipotētia aut̄ dei ⁊ misericordia eius certus ē q̄amq̄ fidem h̄z. ¶ Ad tertiū dōm q̄ hoc q̄ aliq̄ h̄ntes sp̄m deficiant a cōsecutiōe bñtudinis: contingit ex defectu liberi arbitry ponentis obstaculū peccati: non autē ex defectu diuine potentie vel misericordie cui spes innitit. vnde hoc non p̄iudicat certitudini spei.

De dono timoris.

Questio. XIX.

Deinde cōsideradū ē de dono timoris. ¶ Et circa hoc querunt̄ iz. p̄ vtrum deus debeat timeri. Sc̄o de diuisiōe timoris in timorem filialez: iniziale: fuilē: ⁊ mūdānū. Tertio vtrum timor mūdānus semp sit malus. Quarto vtrum timor fuilis sit bonus. Quinto

vrū sit idē in suba cū filiali. Sexto vrū adueniēte charitate excludat timor fuilis. Septimo vrū timor sit initiū sapiētie. Octauo vrū timor initialis sit idē i suba cū timore filiali. Nonno vtz timor sit donū spūs sci. Decimo vtz crescat crescēte charitate. Undecimo vrū manet i p̄fā. Duodecimo qd rūdeat ei in beatitudinib⁹ ⁊ fructib⁹.

Ad primum sic pcedit. Uidet qd d̄s timeri nō possit. Obm.n. timoris est malū su turz vt supra habitum est. sed d̄s est expers ois mali: cū sit ipsa bonitas. ḡ d̄s timeri nō pōt. ¶ Timor spei opponitur. sed spes habem⁹ de deo. ergo nō possum⁹ ⁊ simul cū timere. ¶ Sicut p̄bs dicit in. z. rhetorice. Illa timem⁹ de qbus nob mala pueniūt: s; mala nō pueniūt nobis a deo: sed ex nobis ipsis: s; illud Osee. 13. Perditio tua ex te ists: ex me auxiliū tuum. ḡ d̄s timeri nō d̄s. ¶ Sed 3 est qd d̄s dicit. io. Quis nō timebit te o rex gentiū. Et Malach. p̄. Si ego d̄s: vbi timor meus. ¶ Rñ. d̄s q̄ sicut spes hz duplex obm: quoz vnū est ipm bonū futurū cuius adeptio nem q̄s expectat. aliud autē ē auxiliū alicuius p̄ quez expectat se adipisci qd spat. ita etiā ⁊ timor duplex obm hēre pōt: quoz vnū ē ipsum malū qd homo refugit: aliud autē ē illud a quo malum puenire pōt. p̄mo ergo modo deus q̄ est ipsa bonitas obm timoris esse nō potest. sed sc̄o modo potest esse obiectum timoris inq̄tū. s; ab ipso vel p̄ compassionē ad ipsū nobis pōt aliqd malū imminere. ab ipso qdēz pōt nobis imminere malū pene qd nō est simplr malū: s; s; fm qd: bonum autē simplr. Cū. n. bonum dicat in ordine ad finem: malū autē importat huius ordinis p̄uationem: illud ē malum simplr qd excludit ordinē a fine vltimo qd est malū culpe. malū autē pene ē qdem malū inq̄tum puat aliqd p̄ticulare bonū: ē tamē bonū simplr inq̄tum dependet ab ordine finis vltimi. p̄ compassionē autē ad deum pōt nobis malū pene puenire si ab eo sepe murz: ⁊ p̄ hūc modū d̄s pōt ⁊ d̄s timeri. ¶ Ad p̄mū ergo d̄m q̄ rō illa pcedit fm q̄ malum qd hō refugit ē timoris obm. ¶ Ad sc̄m d̄m q̄ in deo ē cōsiderare ⁊ iustitiā s; quā peccātes punit: ⁊ mīaz fm quā nos liberat. fm ḡ cōsideratiōem ipsius iustitiē in surgit in nobis timor. fm autē cōsideratiōez ipsi⁹ mīe insurgit in nobis spes. ⁊ ita fm diuersas rōnes d̄s ē obm spei ⁊ timoris. ¶ Ad tertiū d̄m q̄ malū culpe nō est a deo sic ab actore: sed ē a nobis ipsis inq̄tum a deo recedimus. maluz autē pene ē qdēz a deo actore inq̄tum hz rōnē boni: put. s; ē iustū fm q̄ iuste nobis pena infligit: s; hoc p̄mo: dialr ex merito n̄ri p̄cti cōtingat: fm quē modū d̄s Sap. p̄. De mortē nō fecit: s; impy m̄ibus ⁊ v̄bis accersierūt illā.

Ad secundum sic pcedit. Ut q̄ incōuenienter diuidatur timor i filiale: initialē fuilem: ⁊ mūdānū. Damas. n. in. z. lib. ponit sex spēs timoris. s; segnitie: erubescētiā. ⁊ alia de qbus supra dictū ē: q̄ in hac diuisione nō tāgnit. ergo videt q̄ hec diuisione timoris sit incōueniēs. ¶ Quilibet hoz timoz vel ē bonus vel malus. s; aliqs est timor. s; n̄alis q̄ neq; bonus ē moralr cū sit in demonib⁹: fm illud Jac. z. Demōes credūt ⁊ terre miscūt. neq; etiā malus cū sit in xpo s; illud Mar. 14. Lepit Iesus pauere ⁊ tedere. ergo timor insufficiēter diuidit fm p̄dicta. ¶ Alia ē h̄tudo filij ad p̄rem: ⁊ vxoris ad virū: ⁊ fui ad d̄m. s; timor filialis q̄ est filij i cōpatione ad patrē distinguit a timore fuili q̄ est fui p̄ cōpationē ad d̄m. ergo etiā timor castus q̄ videt esse vxoris p̄ cōpationē ad virū d̄s distinguit ab oib⁹ istis timozib⁹. ¶ Sicut timor fuilis timet penā: ita timor initialis ⁊ mūdānus. non ḡ de buerūt ad in nicē distingui isti timozes. ¶ Sic cōcupiscētia ē boni: ita ē timor: ē mali. s; alia ē cōcupiscētia oculoꝝ q̄ q̄s cōcupiscit bona mūdi. alia est cōcupiscētia carnis q̄ q̄s cōcupiscit delectationes ppriam. ergo etiāz alius est timor mundanus quo q̄s timet amittere bona exteriora. ⁊ alius

est timor humanus quo q̄s timet pprie p̄fone detrimētū. ¶ Sed cōtra est auctoritas magri. 34. dif. terty lib. sniaz. ¶ Rñ. d̄m q̄ de timore nunc agimus fm q̄ p̄ ipsuz ali quo modo ad deum cōuertimur vel ab eo auertimur. Cū enim obm timoris sit malum: quādoq; homo p̄pter mala que timet a deo recedit. ⁊ iste dicit timor humanus v̄lmū danus. quādoq; autē homo p̄pter mala que timet ad deū cōuertitur ⁊ ei inheret. qd qdem maluz est duplex. s; malū pene ⁊ malū culpe. Si ergo aliqs cōuertatur ad deum ⁊ ei inheret. p̄pter timorem pene erit timor seruilis. si autē p̄pter timorem culpe erit timor filialis. nam filioꝝ est timere of sensam patris. si autē p̄pter vrūq; est timor initialis qui ē mediū inter vrūq; timorem. vtrum autē malū culpe pos sit timeri: supra habitū est: cū de passione timoris agerēt. ¶ Ad p̄mū ergo d̄m q̄ Damas. diuidit timozes sc̄oz q̄ ē passio anime. hec autē diuisio timoris attenditur in ordinē ad deū vt dictum est. ¶ Ad 2 d̄m q̄ bonū morale p̄cipue consistit in conuersiōe ad deum. malū autē morale in auersiōe a deo. ⁊ ideo omnes p̄dicti timozes morales v̄l important malū morale vel bonū: sed timor naturalis p̄supponitur bono ⁊ malo morali. ⁊ ideo non cōnumeratur inter istos timozes. ¶ Ad tertiū d̄m q̄ habitudo serui ad d̄m est p̄ potestātē d̄ni seruū sibi s; bycientis. sed habitu do filij ad patrē vel vxoris ad virū est ecōuerso: per affectum filij se subdētis patri vel vxoris se coniungētis vi ro vnione amoris. vnde timor filialis ⁊ castus ad idē pertinet: q̄ per charitatis amorē deus pater noster efficitur: fm illud Ro. 8. Accepistis sp̄m adoptionis filioꝝ in quo clamamus abba pater. ⁊ fm eandē charitatez dicit etiam sponsus noster: fm illud. z. ad Cor. xi. Respondi vos vni vi ro virginez castā exhibere xpo. timor autē seruilis ad aliud p̄tinet: q̄ charitatem in sui rōne non includit. ¶ Ad 4 d̄m q̄ p̄dicti tres timozes respiciunt penam: sed diuerz simode. naz timor mundanus siue humanus respicit penā a deo auertentem quā quādoq; inimici dei infligunt: vel cōminantur: sed timor seruilis ⁊ initialis respiciunt penaz per quā boies attrahuntur ad deum diuinitus inflictam vel cōminataz: quā quidez penam p̄ncipaliter timor seruilis respicit: timor autē initialis secundario. ¶ Ad quintuz dicendū q̄ eadez ratiōne homo a deo auertit. p̄pter timorez amittendi bona mundana: ⁊ p̄pter timorē amittendi incolumitatē ppriy corpis: q̄ bona exteriora ad corpus p̄tinent. ⁊ ideo vterq; timor hic p̄ eodem cōputatur: q̄uis mala que timētur sint diuersa: sicut ⁊ bona que cōcupiscuntur. ex qua quidē diuersitate puenit diuersitas peccatoꝝ sc̄oz speciē: quibus tū oibus cōmune est a deo abducere.

Ad tertium sic pceditur. Videtur q̄ timor mundanus nō semp sit malus. Ad timorē n. humanū semper p̄tinere videt q̄ boies reueremur: sed quidā vituperantur de hoc q̄ boies non reuerentur: vt p̄ Lu. 18. de illo iudice iniquo qui nec deum timebat nec homines reuerentur. ḡ videt q̄ timor mūdānus nō semp sit malus. ¶ Ad timorē mūdānū videt p̄tinere pene que p̄ptates seculares infligunt: sed per h̄mōi penas puo camur ad bene agendū: fm illud Ro. 13. Vis non timere p̄tates: bonus fac: ⁊ habebis laudez ex illa. ergo timor mūdānus nō semp est malus. ¶ Illud qd inest nobis n̄alr nō videt eē malū: eo q̄ n̄alia sunt nobis a deo. sed n̄ale est hōi vt timeat ppriy corpis detrimētū ⁊ amissionē bonoz t̄paliū qbus p̄ns vita sustentat. ergo videt q̄ timor mūdānus nō sit semp malus. ¶ Sed 3 ē qd d̄s dicit Mar. 10. Nolite timere eos q̄ corpus occidūt. vbi timor mūdān⁹ p̄hibetur. nihil autē diuinitus p̄hibetur nisi malum. ergo timor mūdānus est malus. ¶ Rñ. d̄m q̄ sicut ex supra dictis p̄s: actus morales ⁊ habitus ex obiectis nomē ⁊ spēs h̄nt. pprium autē obm appetitiui motus est bonū finale. ⁊

ideo a proprio fine omnis motus appetitivus et specificat et noiatur. Sicut enim cupiditatem nominaret amorem laboris quod propter cupiditatem homines laborant: non recte nominaretur. non enim cupidus laborare querit sicut finem: sed sicut id quod est ad finem: sicut finem autem querunt divitias. unde cupiditas recte nominatur desiderium vel amor divitiarum: quod est malum. et per hunc modum amor mundanus proprie dicitur quo aliquis mundo innititur tanquam quasi fini. et sic amor mundanus semper est malus. timor autem ex amore nascitur. illud enim timet homo amittere quod amat: ut patet per Augustinum in libro 83. questionum. Et ideo timor mundanus est quod procedit ab amore mundano tanquam a mala radice. et propter hoc ipse timor mundanus semper est malus. Ad primum ergo dicitur quod aliquis potest revereri homines dupliciter. Uno modo in quantum est in eis aliquid divinum: puta bonum gratie vel virtutis vel saltem naturalis dei imaginis. et hoc modo vituperatur quod homines non reverentur. Alio modo potest aliquis homines revereri in quantum deo triantur. et sic laudatur quod homines non reverentur: secundum illud Ecclesie 48. de Delia vel de Deliseo. In diebus suis non premitit principem. Ad 2° dicitur quod patres seculares quando in inferunt penas ad retrahendum a peccato: in hoc sunt dei ministri: secundum illud Romanorum 13. Minister enim dei est vindex in iram ei qui malum agit. et secundum hoc timere patrem secularem non pertinet ad timorem mundanum: sed ad timorem servilem vel initialem. Ad tertium dicitur quod naturale hoc est quod homo refugiat propter corporis detrimentum et damna temporalium reipsum. sed hoc propter ista recedat a iustitia est contra rationem naturalem. Unde philosophus dicit in 1.3. ethice. Quod quidam sunt. scilicet peccatorum opera ad que nullo timore aliquis de cogit: quod peius est huiusmodi peccata committere quam penas quascumque pati.

Ad quartum sic procedit. Videtur quod timor servilis non sit bonus. Quia cuius visus est malus ipsum quoque malum est. sed visus timoris servilis est malus: quod sicut glossa dicit. Romanorum 8. Qui timore aliquid facit: et si bonum sit quod facit: non tamen bene facit. ergo timor servilis non est bonus. Ad primum dicitur quod ex radice peccati oritur non est bonum: sed timor servilis oritur ex radice peccati: quod super illud Job 3. Quare non in vulva mortuus sum: dicit Gregorius. Cum ex peccato peius pena metuit: et amica et anxia dei facies non amatur: timor ex timore est: non ex humilitate. ergo timor servilis est malus. Ad primum dicitur quod timor servilis est malus. Sicut amor charitatis opponitur amor mercenarius: ita timori casto videtur opponi timor servilis. sed amor mercenarius semper est malus. ergo et timor servilis. Sed contra. Nullum malum est a spiritu sancto: sed timor servilis est a spiritu sancto: quod super illud Romanorum 8. Non accepistis spiritum servitutis etc. dicit glossa. Unus spiritus est qui facit duos timores. scilicet servilem et castum. ergo timor servilis non est malus. Respondetur dicitur quod timor servilis ex parte servilitatis habet quod sit malus. servitus enim libertati opponitur. unde cum liber sit qui causa sui est: ut dicitur in primo metaphysice. servus est qui non causa sui operatur: sed quasi ab extrinseco motus. quicunque autem ex amore aliquid facit quasi ex seipso operatur: quod ex propria inclinatione movetur ad operandum. et ideo contra rationem servilitatis est quod aliquis ex amore operetur. sic ergo timor servilis in quantum servilis est charitati contrariatur. si ergo servilitatis esset de ratione timoris servilis: oporteret quod timor servilis simpliciter esset malus: sicut adulterium simpliciter est malum: quod id ex quo est contrariatur charitati: et pertinet ad adulterii speciem: sed predicta servilitas non pertinet ad speciem timoris servilis: sicut nec infortitas ad speciem fidei infortis: species enim moralis habitus vel actus ex objecto accipitur. Obiectum autem timoris servilis est pena cui accidit quod bonum cui contrariatur pena: ametur tanquam finis ultimus. et per consequens pena timeatur tanquam principale malum: quod non contingit in non habente charitate: vel quod ordinetur in deum sicut

in finem: et per consequens pena non timeatur tanquam principale malum quod contingit in habente charitatem. non enim tollitur species habitus per hoc quod eius obiectum vel finis ordinatur ad ulteriozem finem. et ideo timor servilis secundum suam substantiam bonus est: sed servilitas eius est mala. Ad primum ergo dicitur quod verbum illud Augustini intelligendum est de eo quod facit aliquid timore servili: in quantum est servilis: ut scilicet non amet iustitiam: sed solum penam timeat. Ad 2° dicitur quod timor servilis secundum suam substantiam non oritur ex timore: sed eius servilitas ex timore nascitur: in quantum. scilicet homo affectum suum non vult subycere iugo iusticie pro amore. Ad tertium dicitur quod amor mercenarius dicitur quod deum diligit propter bona temporalia: quod secundum se charitati triatur. et ideo amor mercenarius semper est malus. sed timor servilis secundum suam substantiam non importat nisi timorem penae: sicut timeat ut principale malum: sicut in timore: et ut principale malum.

Ad quintum sic procedit. Videtur quod timor servilis sit idem in substantia cum timore filiali. Ita enim videtur se habere timor filialis ad servilem: sicut fides formata ad informem: quorum unum est cuius partem mortali: aliud vero non. sed eadem secundum substantiam est fides formata et informis. et ideo est secundum substantiam timor servilis et filialis. Ad primum dicitur quod habitus diversificatur secundum obiecta. sed idem est obiectum timoris servilis et filialis: quod utroque timore timeat deus. et idem est secundum substantiam: timor servilis et timor filialis. Sed sicut homo sperat frui deo: et etiam ab eo beneficia obtinere: ita etiam timet separari a deo et penas ab eo pati. sed eadem est spes quod speramus frui deo: et quod speramus alia beneficia obtinere ab eo ut dictum est. ergo etiam ideo est timor filialis quo timeamus separationem a deo: et timor servilis quo timeamus ab eo puniri. Sed dicitur quod Augustinus super prima canonica. Joan. dicit duos esse timores: unum servilem et alium filialem vel castum. Respondetur dicitur quod prope obiectum timoris est malus: et quod actus et habitus distinguuntur secundum obiecta: ut ex supradictis patet. necesse est quod secundum diversitates malorum et timores. specie differant. differunt autem specie malum penae quod refugit timor servilis. et malum culpe quod refugit timor filialis: ut ex supradictis patet. Unde manifestum est quod timor servilis et filialis non sunt idem secundum substantiam: sed timor filialis et servilis differunt secundum obiecta: sed differunt specie. Ad primum ergo dicitur quod fides formata et informis non differunt secundum obiectum. utraque enim fides et credit deo et credit deus: sed differunt solus per aliquid extrinsece cuius. secundum presentiam et absentiam charitatis. et ideo non differunt secundum substantiam. et ideo non est similis ratio. Ad 2° dicitur quod timor servilis et timor filialis non habent eandem habitudinem ad deum. nam timor servilis respicit deum sicut principium infictivum penarum. timor autem filialis respicit deum non sicut principium actuum culpe: sed potius sicut terminum a quo refugit se pari per culpam. et ideo ex hoc obiecto quod est deus: non consequitur identitatem speciei: quod et motus naturales secundum habitudinem aliterque terminum speciei diversificantur. non enim idem est motus specie quod est ab albedine et quod est ad albedinem. Ad 3° dicitur quod spes respicit deum sicut principium: tanquam respectu fructus divine: quod respectu cuiuscumque alterius beneficii: non autem est sic de timore: et ideo non est similis ratio.

Ad sextum sic procedit. Videtur quod timor servilis non remaneat cum charitate. Dicit enim Augustinus super canonica. Joan. quod cum cepit charitas habitare: pellitur timor quod ei preparavit locum. Respondetur dicitur quod charitas dei diffundit in cordibus nostris per spiritum sanctum quod datus est nobis: ut dicitur Romanorum 5. ubi spiritus domini ibi libertas: ut dicitur in 1. ad Cor. 3. Cum ergo libertas excludit fuitur: videtur quod timor servilis expellatur charitate adveniente. Respondetur dicitur quod timor servilis ex amore sui causa in quantum pena diminuit propter bonum: sed amor dei expellit amorem sui. facit enim continere seipsum: ut patet per auctoritatem Augustini in 4. de ci. dei. quod amor dei versus ad contemptum sui facit civitatem dei. ergo videtur quod veniente charitate timor servilis tollatur. Sed dicitur quod timor servilis est donum spiritus sancti

eti: vt supra dictu est. sed dona spūs sancti nō tollunt adue-
niente charitate per quas spūs scūs in nobis habitat. ergo
adueniente charitate nō tollitur timor seruilis. ¶ Rñ. di-
cendū q timor seruilis ex amore sui causat: qz est timor pe-
ne qui est detrimentū ppriū boni. vnde hoc mō timor pe-
ne pōt stare cū charitate: sicut r amor sui. Eiusdem enīz rō-
nis est q hō cupiat bonū suū: r q timeat eo priuari. Amor
autē sui tripliciter se pōt habere ad charitatē. Uno enī mo-
do cōtrariat charitati: fm q aliqz in amore ppriū boni fi-
nem cōstituit. Alio vero mō in charitate includit: fm q ho-
mo se ppter deū r in deo diligit. Tertio mō a charitate q-
dem distinguit: sed charitati nō cōtrariat: puta cūz aliquis
diligit seipsum fm rōnē ppriū boni: ita tñ q in hoc pprio bo-
no nō cōstituat finē: sicut etiā r ad primū potest eē aliqua
alia spālis dilectio pter dilectionē charitatis q fundat in
deo dū primus diligit. vel rōnē cōmoditatis cōsanguini-
tatis vel alicuius alterius cōditōis humane: q tamē referi-
bilis sit ad charitatē. Sic ergo r timor nō pene includit vno
mō in charitate. Nā separari a deo est qdā pena quā chari-
tas maxime refugit. vñ hoc pinct ad timorē castus. Alio
autē mō dicit charitati fm q aliqz refugit penā dicit bo-
no suo nālī sicut pncipale malū dicit bono qd diligit vt fi-
nis: r sic timor pene nō est cū charitate. Alio mō timor pe-
ne distinguit quidē fm substantiā a timore casto. qz s. hō ti-
met malū penale rōnē separatiōis a deo: sed inq̄tū est no-
ciū ppriū boni: nec tñ in illo bono cōstituit eius finis. vñ
nec illud malū formidat tanq̄ pncipale malū. r talis timor
pene pōt esse cū charitate. sed iste timor pene nō dicit esse
seruilis nisi qñ pena formidat: sicut pncipale maluz: vt ex
dictis p. r ideo timor inq̄tū seruilis nō manet cū charita-
te. sed substantiā timoris seruilis cū charitate manere pōt:
sicut amor serui manere pōt cū charitate. ¶ Ad p̄mū ergo
dicendū q Aug. ubi loquit de timore inq̄tū seruilis est. r
sic procedit alie due rationes.

Ad septimum sic pcedit. Videt q timor non
sit initium sapientie. Initium n. e. ali-
quid rei. sed timor nō est aliquid sapientie: qz timor ē in vi
appetitua. sapientia autē est in vi intellectua. ergo videt q
timor nō sit initium sapientie. ¶ Nihil ē pncipiū sui ipsi:
sed timor dei ipse est sapientia: vt dicit Job. 28. ergo videt
q timor dei nō sit initium sapientie. ¶ Pncipio nō ē aliqd
prius. s. fides pcedit timorē. ergo videt q timor nō sit ini-
tium sapientie. ¶ Sed dicit qd dicit in ps. Initium sapientie ti-
mor dñi. ¶ Rñ. dñm q initium sapientie pōt aliqd dici di-
pliciter. Uno mō qz est initium ipsius sapientie q̄tuz ad eius
essentiā. Alio mō q̄tū ad eius effectū: sicut initium artis fm
eius essentiā sunt pncipia ex qbus pcedit ars. Initium autē
artis fm eius effectū est vñ incipit ars opari: sicut si dicam
q pncipiū artis edificatiue est fundamentū: qz ibi incipit edi-
ficator opari. Cū autē sapientia sit cognitio diuinor: vt ifra
dicit. aliter cōsiderat a nobis: r aliter a phīs. Qz enīz vita
nostra ad diuinā fruiōnē ordinat r dirigē fm qdā par-
ticipatiōnē diuine nāe que est per gratiā. sapientia fm nos
nō soluz cōsiderat: vt est cognitio diuina dei: sicut apud phos:
sed etiā vt est directiua humane vite: que non solū dirigē
fm rōnes humanas: sed etiā fm rōnes diuinas: vt p. 3. Au-
gu. 12. de trini. Sic ergo initium sapie hz eius essentiā sunt p-
ma pncipia sapie q sunt articuli fidei. r fm hoc fides dicit
sapientie initium. sed q̄tū ad effectuz initium sapientie est. vñ sa-
pientia incipit operari. r hoc modo timor est initium sapientie.
aliter tñ timor seruilis: r aliter timor filialis. Timor enim
seruilis est: sicut pncipiū extra dispositiones ad sapientia in-
q̄tuz aliquis timore pene discedit a petō: r abilitat p hoc
ad sapientie effectum: fm illud Ecclā. p. Timor dñi expel-
lit pctā. Timor aut castus vel filialis est initium sapientie: si-
cut pncipiū sapientie effectus. Cū enī ad sapientia p̄tineat q

humana vita regulē: fm rōnes diuinas. hic oz sumere p̄n-
cipiū: vt hō deū reuerat r se ei subyciat. sic enī cōsequēter
in oibus fm deū regulabit. ¶ Ad p̄mū ergo dñm q rō illa
ostendit q timor nō est pncipiū sapientie q̄tū ad essentiā
sapientie. ¶ Ad 2m dñm q timor dei cōparat ad totā vitāz
humanā per sapientia dei regulatā: sicut radix ad arbores.
vñ dñ Ecclā. p. Radix sapientie est timere dñm: rami enīz
illius lōgeni: r ideo sicut radix vtute dicit esse tota arbor:
ita timor dei dicit esse sapientia. ¶ Ad 3m dñm q sicut dictū
est: alio mō fides est pncipiū sapientie: r alio mō timor. vñ
de dicitur Eccl. 25. Timor dei initium dilectionis est. initium
autem fidei agglutinandū est ei.

Ad octauum sic pcedit. Videt q timor initia-
lis differat fm subam a timore fi-
liali. Timor enī filialis ex dilectione causat: sed timor ini-
tialis est pncipiū dilectionis: fm illud Eccl. 25. Timor dñi
initium dilectionis est. ergo timor initialis est alius a filiali.
¶ Timor initialis timet penā que est obm seruilis tior-
ris: r sic videt q timor initialis sit. idē cū fuili. sed timor
seruilis est alius a filiali. ergo etiā timor initialis ē alius f3
subam a filiali. ¶ Mediū differt eadē rōnē ab vtroqz
extremoz. sed timor initialis est mediū inter timorē serui-
lez r timorē filialē. ergo differt r a filiali r a seruilī. ¶ Sed
dicit q pfectū r iperfectū nō diuersificāt subam rei. sed ti-
mor initialis r filialis differunt fm pfectionē r iperfectio-
nem charitatis: vt p. 3. per Aug. sup p̄ma cau. Jo. ergo timor
initialis nō differt fm subam a filiali. ¶ Rñ. dñm q timor
initialis dicit ex eo q est initium: sed cū r timor seruilis r ti-
mor filialis sint aliquo mō initium sapientie: vterqz pōt ali-
quo mō initialis dici. sed sic nō accipit initialis fm q disti-
guat a timore seruilī r filiali: sed accipit fm q cōpetit sta-
tui incipiētū in qbus inchoat qdā timor per inchoatiōnē
charitatis. nō tñ inest eis timor filialis perfecte: qz nōdum
puenerūt ad pfectionē charitatis. r iō timor initialis hoc
mō se hz ad filialē: sicut charitas iperfecta ad pfectā. chari-
tas aut pfecta r iperfecta nō differūt fm essentiā: sed solū
fm statū. r ideo dicendū est q etiā timor initialis put hic
sumit nō differt fm essentiā a timore filiali. ¶ Ad p̄mū ergo
dñm q timor qui est initium dilectionis ē timor seruilis qui
introducitur charitatē: sicut seta introducitur linū. r Aug. dicit
Vel si hoc referat ad timorē initialē dicit esse dilectionis
initium: nō absolute: sed q̄tuz ad statuz charitatis perfecte.
¶ Ad 2m dñm q timor initialis nō timet penā: sicut ppriū
obm: sed inq̄tuz habet aliqd de timore seruilī adiunctuz
qui fm subam manet quidē cūz charitate seruilitate re-
mota. sed actus eius manet quidē cū charitate imperfecta
in eo qui nō soluz mouet ad bene agēdū ex amore iustitie:
sed etiā ex timore pene. s. iste act⁹ cessat in eo q hz charita-
tes pfectā que foris mittit timorē habētē penā: vt dicit. i.
Joan. 4. ¶ Ad 3m dñm q timor initialis est mediū iter ti-
morē seruilē r filialē: nō sicut inter ea que sunt vnus ge-
neris: sed sicut imperfectū est mediū inter ens perfectū r
nō ens: vt dicit in. 2. metaph. qd tñ est idē fm subam cum
ente pfecto. differt autē totaliter a non ente.

Ad nonum sic pcedit. Videt q timor nō sit do-
nū spūs scī. Nullū. n. donū spūs scī
opponit v̄tuti q̄tū ē a spū scō: aliqñ spūs scūs eēt sibi dñi:
sed timor opponit spei que est v̄tus. g timor non est donū
spūs scī. ¶ Virtutis theologice ppriū est q deū hēat p
obo: s. timor hz deū p obo inq̄tū de timē. g timor nō est
donū s. v̄tus theologica. ¶ Timor ex amore cōsequit:
sed amor ponit quedā virtus theologica. g etiā timor est
virt⁹ theologica q̄si ad idē p̄tines. ¶ Hreg. dicit. 2. mo-
ral. q timor datur cōtra superbiā. sed superbie opponitur
virtus humilitatis. g etiā timor sub virtute cōprehēditur.
¶ Dona sunt pfectiora virtutibus. dantur enī in adiut

etiam virtutū: vt Hreg. dicit. 2. moral. S3 spes est perfectior timore: quia spes respicit bonū: timor malū. cum ergo spes sit virtus nō debet dici q̄ timor sit donū. ¶ Sed cōtra est q̄ Jsa. xi. Timor dñi enumerat̄ inter septem dona spiritus sancti. ¶ Rñ. dōm q̄ multiplex est timor: vt supra dictū est. timor autē humanus: vt dicit Aug. in libro de gratia 7 lib. arb. Nō est donū dei. Hoc enī timore peccatus negauit x̄ps: sed ille timor de quo dictū est. Illū time/te qui p̄r animā 7 corpus mittere in gebēnā. similiter etiā timor seruilis nō est numerādus inter septē dona spūs sancti: s3 sit a spiritu sancto: qz vt Aug. dicit in lib. de nā 7 gratia: q̄ p̄t habere annexā volūtate peccādi. Dona autē spūs sancti nō possunt esse cū voluntate peccati: qz nō sunt sine charitate: vt dictū est. vñ relinquit q̄ timor dei qui nūmeratur inter septē dona spiritus sancti est timor filialis siue castus. Dictū est enī supra q̄ dona spūs sancti sunt quedāz habituales p̄fectiones potētiarū aīe q̄ reddunt bene mobiles a spū sancto: sicut v̄tutibus moralibus potētie appetitiue reddunt bene mobiles a rōne. Ad hoc autē q̄ aliquid sit bene mobile ab aliquo mouēte. p̄requirit̄ vt sit ei subiectū nō repugnans: qz ex repugnātia mobilis ad mouēs impedit̄ motus. hoc autē facit timor filialis vel castus inq̄tū per ipsū deū reueremur: 7 refugimus nos ipsi subducere. 7 ideo timor filialis q̄si p̄mū locū tenet ascendēdo inter dona spiritus sancti. vltimum autem descendēdo: sicut Aug. dicit in lib. de sermōe dñi in mōte. ¶ Ad p̄m̄ ergo dōm q̄ timor filialis nō dicit̄ v̄tuti spei. nō enī p̄ timore filiale timem⁹ ne nobis deficiat qd speram⁹ obrinere per auxiliū diuinū: sed timem⁹ ab hoc auxilio nos subtrahere. 7 ideo timor filialis 7 spes sibi inuicē coherēt: 7 se inuicē p̄ficiunt. ¶ Ad 2. dōm q̄ p̄p̄riū 7 p̄ncipale obm timoris est malū qd quis refugit: 7 per hunc modū de⁹ nō p̄t esse obm timoris: sicut supra dictū est. Est autē per hūc modū obm spei 7 aliarū virtutū theologicarū: qz per v̄tutem spei nō solū inuitit̄ diuino auxilio ad adipiscendū q̄ cumqz alia bona. sed p̄ncipaliter ad adipiscendū ipsū deū tanq̄ p̄ncipale bonū. Et idē p̄s in alijs v̄tutib⁹ theologicis. ¶ Ad 3. dōm q̄ ex hoc q̄ amor est p̄ncipiū timoris: nō sequit̄ q̄ timor dei nō sit habit⁹ distinct⁹ a charitate que est amor dei: qui amor ē p̄ncipiū oīuz affectionū: 7 tñ in diuersis habitib⁹ p̄ficiuntur circa diuersas affectiōes in deo: 7 iō amor magis h3 rōnes v̄tutis q̄ timor: qz amor respicit bonū ad qd p̄ncipalr v̄t ordinat̄ h3 p̄p̄az rōne: vt ex supradictis p̄s. 7 p̄pter hoc etiā spes ponit̄ v̄tus: timor autē p̄ncipalr respicit malū cuius fugas ipoztat. vñ est aliqd minus v̄tute theologica. ¶ Ad 4. dōm q̄ sicut dicit̄ Eccl. io. Initiū supbie hoīs apostatare a deo. hoc est nolle subdi deo: qd op̄ponit̄ timori filiali q̄ deū reueret̄. 7 sic timor excludit̄ p̄ncipiū supbie. p̄pter qd dat̄. scōtra supbias: nec tñ sequit̄ q̄ sit idē cū v̄tute humilitatis: s3 q̄ sit p̄ncipiū eius. Dona enī spūs sancti sunt p̄ncipia v̄tutū intellectualiū 7 moralīū: vt supra dictū est: sed virtutes theologicę sunt p̄ncipia donorum: vt supra habitū est. Vñ p̄s respōsio ad quintum.

Ad decimum sic pcedit. Videtur q̄ crescente charitate diminuat̄ timor. Dicit enī Aug. sup p̄mā can. Job. Quātū charitas crescit: tantū timor decrescit. ¶ Crescēte spe diminuit̄ timor: sed crescēte charitate crescit spes: vt supra habitū est. ergo crescēte charitate diminuit̄ timor. ¶ Amor ipoztat v̄tutes separationē: sed crescēte v̄tute diminuit̄ separatio. ergo crescēte amore charitatis diminuit̄ timor. ¶ Sed cōtra est qd dicit̄ Aug. in lib. 83. q. q̄ dei timor nō solū inchoat: sed etiā p̄ficit sapiam. i. q̄ sume diligit̄ deus 7 p̄ximū tanq̄ seipsum. ¶ Rñ. dōm q̄ duplex est timor dei sicut dictū est. Unus qdē filialis quo quis timet offensā patri: vel separationē ab ipso. Alius autē seruil quo q̄s timet

met penā. Timor autē filialis necesse est q̄ crescat crescēte charitate: sicut effectus crescit crescente causa. q̄to enī aliquis magis diligit̄ aliq̄: tantomagis timet eū offendere 7 ab eo separari. sed timor seruilis q̄tus ad seruitutem totaliter tollitur charitate adueniēte: remanet tamē fm substantiā timor pene: vt dictū est. Et iste timor diminuit̄ charitate crescente: maxime q̄tus ad actus: qz q̄to aliquis magis diligit̄ deū tanto minus timet penā. p̄mo quidez qz minus attendit ad propriū bonū cui contrariat̄ pena. 2. quia firmitus inherens magis cōfidit de premio: 7 per consequēs minus timet de pena. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q̄ Aug. loquit̄ de timore pene. ¶ Ad secundū dicendū q̄ timor pene est qui diminuit̄ crescēte spe: sed ea crescēte crescit timor filialis: quia q̄to aliquis certius expectat aliquid boni cōsecutionē per auxiliū alterius: tanto magis veretur eū offendere vel ab eo separari. ¶ Ad tertū dicendū q̄ timor filialis nō impoztat separationē: sed magis subiectionē ad ipsū. separationē autēz refugit a subiectione ipsius: sed quodāmodo separationē impoztat per hoc q̄ nō presumit se ei adequare: sed ei se subijcit. que etiā separatio inuenit̄ in charitate inq̄tū diligit̄ deū supra se 7 supra omnia. vnde amor charitatis augmētatus reuerentiam timoris nō minuit sed auget.

Ad vndecimum sic pcedit. Videt̄ q̄ timor nō remaneat in patria. Dicit enī puerū. p̄. Abundantia perfruct̄ timore malozū sublatō: quod intelligit̄ de homine iam sapientia 7 fruente in beatitudine eterna: sed omnis timor est alicui⁹ mali: quia malū est obiectū timoris: vt supra dictū est. ergo nullus timor erit in patria. ¶ P̄. Domines in patria erunt deo conformes: fm illud. i. Job. 3. Luz apparuerit̄ similes ei erim⁹ sed deus nihil timet. ergo homines in patria nō habebūt aliq̄ timorē. ¶ P̄. Spes est perfectior q̄ timor: qz spes est respectu boni: timor respectu mali. sed spes non erit in patria. ergo nec timor erit in patria. ¶ Sed cōtra est qd dicitur in ps. Timor dñi sanctus p̄manet in seculū. ¶ Rñ. dōm q̄ timor seruilis siue timor pene nullo mō erit in patria. excluditur enim talis timor per securitatē eterne beatitudinis que est de ipsius beatitudinis rōne: sicut supra dictum est. Timor autē filialis: sicut auget̄ augmentata charitate: ita charitate perfecta perficietur. vnde nō habebit in patria eundē actus oīno que habet modo. Ad cuius euidentiā sciendū est q̄ propriū obiectū timoris est malū possibile. sicut p̄p̄riū obiectū spei est bonū possibile. 7 cū motus timoris sit quasi: fuge impoztat timor fugam mali ardui possibile. p̄ma. n. mala timorē nō inducūt. Sicut autem bonū vniuscuiusqz est vt in suo ordine cōsistat: ita malum vniuscuiusqz est vt suoz ordinē deserat. Ordo autem creature rationalis est: vt sit sub deo 7 supra ceteras creaturas. vnde sicut maluz creature rōnalis est vt subdat se creature inferiori per amorem: ita etiā malū eius est si non deo se subijciat: sed in ipsū presumptuose insiliat vel contēnat. hoc autē malū creature rationali fm suaz naturam considerare possibile est p̄pter naturālē liberi arbitrii flexibilitatē. s3 in beatis fit nō possibile per glorie p̄fectionē. Fuga ergo huius mali qd est deo nō subijci vt possibile nature. ipossibilis autē beatitudini erit in patria. in via autē est fuga huius mali: vt oīno possibile. Et iō Hreg. dicit̄ 7. moral. exponēs illud Job. 26. Colūne celi cōtremiscunt 7 pauent ad nutū eius. ipse inquit virtutes celestīū que hūc sine cessatione conspiciūt: in ipsa cōtremplatiōe cōtremiscūt. s3 idē tremor: ne eis penalīs sit nō timoris est: s3 admiratiōis: qz. s. admirant̄ deū: vt supra se exētes: 7 eis incomprehensibilem. Aug. etiā. i. 4. de ciui. dei. hoc modo ponit timorē in patria: q̄uis hoc sub onbio derelinquat. Timor inquit ille castus. permanens in seculum seculi si erit in futuro seculo

nō erit timor: exiēs a malo qđ acciderē pōt: sed tenēs in bo
no quod amitti nō potest. vbi enī boni adepti amor imuta
bilis est pfecto si dici pōt: mali cauendi timor securus est.
timoris gpe casti noie ea volūtas significata est: qua nos
necesse erit nolle peccare: et nō sollicitudine infirmitatis ne
forte peccerit: sed trāquillitate charitatis cauere peccatū:
aut si nulli oīno generis timor ibi esse poterit: ita forte
timor in seculū seculi dicitur ē pmanēs: qđ id pmanebit quo
timor ipse pducit. ¶ Ad p^o ergo dōm qđ in auctoritate p
dicta excludit a beatis timor sollicitudinē habēs: de malo
pcauēs: nō aut timor securus: vt Aug. dicit. ¶ Ad 2°. dōz
qđ sicut dicit Dio. 9. cap. de diu. no. Eadē et filia sunt deo et
dissimilia. hec quidē fm ptingētē nō imitabilis imitationē
id est in qđtū fm suū posse imitari deū qđ nō est pfecte imi
tabilis. hec autē f3 qđ hec causata minus habēt a cā ifinitis
mēsuris: et incōparabilib⁹ deficiētia. vñ nō o3 qđ si deo non
cōuenit timor: qđ nō h3 supiores cui subycti: qđ ppter hoc
nō cōueniat beatis: quoz bñtudo pstitit i pfecta subiectio
ne ad deū. ¶ Ad 3° dōm qđ spes ipoztat quēdā defectū. s.
fruitionē bñtudinis qđ tollit per ei⁹ pñtia: sed timor ipoz
tat defectū nālē creature: f3 qđ in ifinitū distat a deo: qđ et
in pñia remanebit. et iō timor nō euacuabit totaliter.

Ad duodecimum sic pcedit. Videt qđ pau
peritas spūs non sit bñtu
do rādēs dono timoris. Timor enī ē initiū spūalis vite: vt
ex dictis p3. s3 paupertas pñet ad pfectionē vite spūalis: f3
illud Mat. 19. Si vis pfect⁹ esse vade et vende oīa qđ hēs et
da paupibus. ergo paupertas spūs non rñdet dono timoris.
¶ In psal. 67. Cōfite timore tuo carnes meas. Ex quo
videt qđ ad timorē pñeat carnē repñere: f3 ad repñionē
carnis maxime videt pñere bñtudo luct⁹. ergo bñtudo
luctus magis rñdet dono timoris qđ beatitudo paupertatis.
¶ Donū timoris rñdet vñtū spei: sic dicitur ē3 spei ma
xime videt rñdere bñtudo vltima qđ ē. Beati pacifici qñ
fily dei vocabunt⁹: qđ vt dī Ro. 5. Gloriamur in spe glie fi
lioz dei. ergo bñtudo illa magis rñdet dono timoris qđ pau
ptas spūs. ¶ Supra dictū ē qđ bñtudinibus rñdet fru
ctus: sed nihil i fructib⁹ iuenit rñdere dono timoris. qđ etiā
neq3 in bñtudinib⁹ aliqd ei rñdet. ¶ S3 est qđ Aug. di
cit in lib. de sermone dñi in mōte. Timor dei agruit bñi
lib⁹: de qđ dī: Beati paupes spū. ¶ Rñ. dōz qđ timor p
prie rñdet paupertas spūs. Lū. n. ad rñozē filialē pñeat deo
reuerētiā exhibere: et ei subditū eē: id qđ ex hñoi subiectio
ne psequit: pñet ad donū timoris. Ex hoc at qđ aliqs deo
se subycit definit querere in seipso: vel in aliquo alio ma
gnificari nisi in deo. hoc enī repugnaret pfecte subiectioni
ad deū: vñ dī in ps. Di in crurib⁹: et hi in egs: nos aut i noie
dei nfi inuocabim⁹. Et iō ex hoc qđ aliqs pfecte timet deuz
pñs est qđ nō qrat magnificari in seipso p supbiā: neq3 etiā
qrat magnificari in exteriorib⁹ bonis. s. honorib⁹ et diuitijs
quoz vtrūq3 pñet ad paupertatē spūs: fm qđ paupertas spūs
itelligi pōt: vel epinatio iflari et supbi spūs: vt Aug. expo
nit. Vel et abiectio tpaliū rerū qđ fit spū. i. ppria voluntate
per iflctū spūs sci: vt Amb. et Hiero. exponūt. ¶ Ad p^o er
go dōm qđ cū bñtudo sit act⁹ vtutis pfecte: oēs bñtudines
ad pfectionē spūalis vite pñet: in qđ qdē pfectiōe pñci
piū eē videt: vt rēdēs ad pfectā spūaliū bonoz participā
tionē terrena bona cōtēnat: sicut timor pñū locū h3 in do
nis. nō aut cōsistit pfectio in ipsa tpaliūz desertione: s3 hec
est via ad pfectionē. timor aut filialis cui rñdet bñtudo
paupertatis et est cū pfectione sapie: vt supra dictū ē. ¶ Ad
2° dōm qđ directi⁹ opponit subiectioni ad deū quā facit ti
mor filialis idebita magnificatio hoīs: vel in seipso: vel in
alijs rebus qđ delectatio extranea: que tñ opponit timori
ex cōsequēti: qđ qui deū reueret⁹ et ei subdit⁹ nō delectat⁹ in
alijs a deo: sed tñ delectatio nō pñet ad rōnē ardui quāz

respicit timor: sicut magnificatio. et iō directe bñtudo pau
peratis rñdet timori. bñtudo aut luct⁹ ex pñti. ¶ Ad 3°
dōm qđ spes importat motū ex habitu ad terminū ad
quē tendit. sed timor importat magis motū fm bñtudinē
recessus a termino a quo. et iō vltima bñtudo que est spūa
lis pfectionis terminus cōgrue rñdet spei p modū obiecti
vltimi: s3 pma bñtudo qđ est p recessus a reb⁹ exterioribus
impediētibus diuinā subiectionem cōgrue rñdet timori.
¶ Ad 4° dōm qđ in fructib⁹ illa que pñet ad moderatū
vsum vel abstinētiā a reb⁹ tpalib⁹ videt⁹ dono timoris
cōuenire: sicut modestia: cōtinentia: et castitas.

De vicijs oppositis.

Deinde cōsiderādū est de vicijs op
positis. Et p de desperatione.
2°. de psumptiōe. ¶ Circa pñū querū
tur qñoz. p vtz despatio sit pctñ. 2°.
vtrū possit eē sine ifidelitate. 3°. vtz sit
maximū peccatorū. 4°. vtrū oriatur
ex accidia.

Ad primum sic pcedit. Videt qđ despatio nō sit
peccatū. Omne enī peccatū h3 con
uersionē ad cōmutabile bonū aut auersionē ab incōmut
tabili bono: vt per Aug. patet in pmo libro de libe. arbi.
sed desperatio nō habet cōuersionē ad cōmutabile bonū.
ergo nō est peccatū. ¶ S. Illud qđ oritur ex bona radice
nō videt esse peccatū: quia non potest arbor bona fructus
malos facere: vt dicitur Matth. 7. Sed desperatio videt
procedere ex bona radice. s. ex timore dei vel ex horrore
magnitudinis pprioz peccatoz. ergo desperatio nō est
peccatū. ¶ S. Si desperatio esset peccatū: etiā dānatis
esset peccatū qđ desperant. sed hoc non imputat eis ad cul
pam sed magis ad dānationē. ergo neq3 viatoribus iputa
tur ad culpaz. et itā desperatio non est peccatū. ¶ Sed cō
tra. Illud per quod homines in peccata inducuntur videt
esse nō solū peccatū: sed pñcipiū peccatoz. sed desperā
tio est hñoi. Dicit enī apls de quibusdā ad Eph. 4. Qui
desperātes semetipfos tradiderunt ipudicitie in operatio
nem omnis imundicie et auaricie. ergo desperatio non so
lum est peccatū: sed alioz peccatoz pñcipiū. ¶ Rñ.
dicendū qđ fm pñm in. 6. et bi. Illud quod est in intellectu
affirmatio vel negatio: est in appetitu psecutio et fuga. et
quod est in intellectu verū vel falsū: est in appetitu bonū
et malū. Et ideo omnis motus appetitiuus cōformiter se
habens in intellectu vero est fm se bonus. omnis aut mo
tus appetitiuus cōformiter se habēs in intellectu falso: est
fm se malus et peccatū. Circa deuz vero vera existimatio
intellectus est qđ ex ipso prouenit hominū salus: et venia
peccatoz datur: fm illud Ezech. 18. Nolo mortē pec
catoris: sed ut conuertat⁹ et viuat. Falsa autē opinio est qđ
peccatoz penitentiā veniā denegat: vel qđ peccatores ad se
nō cōuertat per gratiaz iustificantes. Et ideo sicut motus
spei qui cōformiter se habet ad existimatiōē verā est lau
dabilis et virtuosus: ita oppositus motus desperationis qđ
se habet pformiter existimatiōi false de deo ē viciōsus et
peccatū. ¶ Ad pñū ergo dicendū qđ in quolibet peccato
mortali est quodāmodo auersio a bono incōmutabili et cō
uersio ad bonū cōmutabile: sed alr et alr. Nam pñcipali
ter consistunt in auersione a bono incōmutabili peccata:
que opponunt virtutibus theologis: vt odium dei et de
speratio et infidelitas: quia virtutes theologice habēt deū
pro obiecto. ex consequenti autem important conuersio
nem ad bonū cōmutabile: in qñtuz anima deserens deum.
cōsequēter necesse est qđ ad alia conuertat⁹. Peccata vero
alia pñcipaliter consistunt in conuersione ad cōmutabile
bonum. ex consequēti vero in auersione ab incōmutabili
bono. non enim qui fornicatur intendit a deo recedere:

sz carnali delectatiōe frui. ex quo sequit̃ q̃ a deo recedat.
 ¶ Ad 2° dōm q̃ ex radice virtutis pōt aliqd̃ pcedere du-
 pliciter. Uno^o directe ex pte ipsi^o virtutis: sic act^o pcedit ex
 bitu. et hoc mō ex virtuosā radice nō pōt aliqd̃ pctm̃ pcede-
 re. Hoc n. sensu Aug. dicit in lib. de lib. arbi. q̃ virtute nō
 male vti. Alio^o pcedit aliqd̃ ex virtute indirecte siue occa-
 sionalr: sic nihil p̃hibet aliqd̃ pctm̃ ex aliq̃ virtute pce-
 dere. Sic enī iterdū aliq̃ de virtutib^o supbiūt: s̃ illud Aug.
 Supbia bonis opib^o insidiat̃ vt peāt. et hoc mō ex timore
 dei: vel ex horrore p̃pior̃ pctōz̃ ptingit despatio: in q̃tuz̃
 his bonis aliqs̃ male vti: occasione ab eis accipies despan-
 di. ¶ Ad 3° dōm q̃ dānati nō sunt in statu desperadi pp̃
 impossibilitatē redit̃ ad b̃ritudinē. et iō qd̃ nō sperāt nō ipu-
 tat̃ eis ad culpā: s̃ est pars dānatiōis ipsoz̃. Sicut ēt in sta-
 tu vie siqs̃ desparet de eo qd̃ nō est nat^o adipisci: vel qd̃ nō
 est debitū adipisci: nō cēt pctm̃: puta si medic^o desperet de
 curatione alicuius infirmi. vel si aliqs̃ desperet se fore vi-
 uitias adepturum.

Ad secundum sic pcedit. Videt̃ q̃ despatio si-
 ne ifidelitate eē nō possit. Certi-
 tudo. n. speia fide derivat̃: sed manēte cā nō tollit̃ effect^o.
 ergo nō pōt aliqs̃ certitudinē spei amittere desperado nisi
 fide sublata. ¶ P̃. P̃ferre culpā pp̃riā bonitati vel mi-
 sericordie diuine est negare infinitatē diuine misericordie vel
 bonitatis: qd̃ ē infidelitatis. sed q̃ despat culpā suā p̃feret
 misericordie vel bonitati diuine: s̃ illud Hen. 4. Maior ē
 iniquitas mea q̃ vt veniā merear. ergo q̃cuq̃ desperat est i-
 fidelis. ¶ P̃. Quicunq̃ incidit in heresim dānatā ē infide-
 lis: sed desperas videt̃ incidere in heresim dānatā. s̃ noua-
 tianoz̃: q̃ dicūt pctā nō remitti post baptisimū. ergo videt̃
 q̃ q̃cuq̃ desperat sit ifidelis. ¶ Sed ēt q̃ remoto po-
 steriozi nō remouetur p̃ns: sed spes est posterior fide: vt sit
 p̃a dictū est. ergo remota spe pōt remanere fides. nō ergo
 q̃cuq̃ desperat est ifidelis. ¶ R̃. dōm q̃ ifidelitas pri-
 net ad intellectū. despatio aut̃ ad vim appetitiuā. Intellect^o
 autē vn̄uersaliū est: sed vis appetitiua mouet̃ circa par-
 ticulares res. Est enī mot^o appetitiuus ab aia ad res que i
 seipsis particulares sūt. ptingit aut̃ aliq̃nē habētē rectam
 existimationē i vli: et circa motū appetitiuū nō recte se h̄re
 corrupta ei^o estimatiōe in particulari: q̃ necesse ē q̃ ab estia-
 tione in vli ad appetitū rei particularis pueniat mediāte
 estimatiōe particulari: vt dicit̃ in. 3. de aia. Sicut a p̃posi-
 tione vli nō iferit̃ celo particulari nisi assumēdo p̃ticulare.
 Et idē est q̃ aliqs̃ h̄ns rectā fidē in vli: deficit in motu ap-
 petitiuo circa p̃ticulare corrupta p̃ticulari ei^o estimatiōe
 p̃ habitū vel p̃ passionē: sicut ille q̃ fornicat̃ eligendo forni-
 cationē vt bonū sibi vt nūc: h̄ corruptā estimatiōē i par-
 ticulari: cū tñ retineat vlem estimatiōē verā s̃m fidez. s̃.
 q̃ fornicatio sit mortale peccatū. Et s̃m aliqs̃ retinēdo in
 vli verā estimatiōē fidei. s̃ q̃ ē remissio pctōz̃ in ecclesia.
 pōt tñ pati motū despatiois: q̃ s̃ sibi in tali statu existit̃ nō
 sit spandū de venia corrupta estimatiōe ei^o circa p̃ticulār.
 et p̃ hūc modū pōt eē despatio sine ifidelitate: sic et alia pec-
 cata mortalia. ¶ Ad p̃^o ergo dōm q̃ effect^o tollit̃ nō solū
 sublata cā p̃ma: s̃ et sublata cā scda. Un̄ mot^o spei auferrī
 potest nō solū sublata vli estimatiōe fidei q̃ est sicut cau-
 sa p̃ma certitudinis spei: s̃ et sublata estimatiōe p̃ticulari
 que est sicut scda cā. ¶ Ad 2° dōm q̃ siqs̃ in vli existima-
 ret misericordiā dei nō eē infinitā cēt ifidelis. hoc autē non
 existimat̃ despane: s̃ q̃ sibi in statu illo p̃pter aliquā parti-
 cularē dispositionē nō sit de diuina misericordia sperādū.
 ¶ Et s̃m dōm est ad tertiu^o q̃ nouatiani in vn̄uersali neg-
 gant remissionē peccator̃ fieri in ecclesia.

Ad tertium sic pcedit. Videt̃ q̃ despatio nō sit
 maximū pctōz̃. Pōt enī eē despera-
 tio absq̃ ifidelitate: sicut dictū ē. sed ifidelitas est maximū

pctōz̃: q̃ submitt̃ fundamētū spūalis edificij. ergo despera-
 tio nō ē maximū pctōz̃. ¶ P̃. maiori bono maius malum
 opponit̃: vt p̃ p̃phim in. 8. et bi. Sed charitas ē maior spe:
 vt d̃. i. ad. Lōzin. 13. ergo odii est mai^o pctm̃ q̃ despatio.
 ¶ P̃. In pctō despatiois est solū iordinata auersio a deo.
 sed in alijs pctis est nō solū auersio iordinata a deo: s̃ etiā
 inordinata auersio. ergo peccatū despatiois non est graui^o
 sed minus alijs. ¶ S̃ 3. Peccatū ifanabile videt̃ eē gra-
 uissimū: s̃ illud Dierē. 30. In fanabilis fractura tua: pessī-
 ma plaga tua. s̃ peccatū despatiois est ifanabile: s̃ illud
 Dierē. 15. Plaga mea despatiois renuit curari. ergo despa-
 tio est grauissimū peccatū. ¶ R̃. dōm q̃ pctā q̃ opponū-
 tur virtutib^o theologice sunt s̃m suū genus grauioza pctis
 alijs. Cū enī virtutes theologice habeāt deū pro ob̃: pecca-
 ta eis opposita ip̃ortāt directe et p̃ncipalr auersionē a deo.
 in quolibet aut̃ pctō mortali p̃ncipalis rō mali et grauitas
 est ex hoc q̃ auertit̃ se a deo. Si enī posset eē conuersio ad
 bonū cōmutabile sine auersione a deo: q̃uis eēt iordinata
 nō eēt peccatū mortale. et iō illud qd̃ p̃ et p̃ se h̄ auersiones
 a deo est grauissimū pctm̃ iter pctā mortalia. Virtutib^o at̃
 theologice opponunt̃ ifidelitas: despatio et odii deliter q̃
 odii et ifidelitas si despatioi cōparent̃ inuenient̃ s̃ se q̃
 dem. i. s̃m rōnē pp̃rie spei grauioza. Infidelitas enī p̃nēt
 ex hoc q̃ h̄ ipsaz̃ dei vitatē nō credit. Odii vō dei p̃oue-
 nit ex hoc q̃ volūtas hois ipsi diuine bonitati d̃riatur. De-
 speratio aut̃ ex hoc q̃ h̄ nō spat̃ se bonitatē dei p̃cipare.
 Ex quo p̃ q̃ ifidelitas et odii dei sunt d̃ deū s̃m q̃ in se ē.
 despatio aut̃ s̃ q̃ eius bonū participat̃ a nobis. vñ maius
 pctm̃ ē s̃m se loquēdo nō credere dei vitatē: vel odire deū
 q̃ nō sp̃are p̃sequi gloriā ab ipso. s̃ si cōparet̃ despatio ad
 alia duo pctā ex pte n̄ra: sic despatio ē p̃ncipalr: q̃ p̃ spez̃
 reuocatur a malis et it̃roducitur ad bona p̃sequēda. Et
 iō sublata spe: irrefrenate boies labunt̃ in vicia: et a bonis
 laborib^o retrahunt̃. vñ sup̃ illud p̃uer. 24. Si despaneris
 lapsus in die angustie minuet̃ fortitudo tua. Dicit̃ glo. Nū-
 bil ē execrabili^o despatio: quā q̃ h̄: et i gn̄alib^o hui^o vite la-
 borib^o: et qd̃ pei^o ē i fidei certamine p̃stānā p̃dit. et Ifidorus
 dicit̃ i lib. de sumo bo. Perpetrare flagitiū aliqd̃ mors aie
 est. s̃ despare ē descendere i infernū. Et p̃ hoc p̃ n̄ro ad ob̃.

Ad quartum sic pcedit. Videt̃ q̃ despatio ex
 accidia nō oriat̃. Idē enī nō proce-
 dit ex diuersis causis. despatio aut̃ futuri seculi pcedit ex
 luxuria: vt dicit̃ Hreg. 31. moral. nō ergo pcedit ex accidia.
 ¶ P̃. Sicut spei opponit̃ despatio: ita gaudij spūali oppo-
 nit̃ accidia. sed gaudij spūale pcedit ex spe: s̃m illud Ro-
 12. Spe gaudentes. ergo accidia pcedit ex despatio: et non
 eē d̃verso. ¶ P̃. Lōtrarioz̃ h̄ic sūt cause. sed spes cui oppo-
 nitur desperatio videt̃ pcedere ex cōsideratiōe diuinorum
 b̄nficioz̃: et maxime ex cōsideratiōe incarnatiōis. Dicit̃ enī
 Augu. 13. de trini. Nihil tam necessariū fuit ad erigendum
 spem nōstrā: q̃ vt demonstraret̃ nobis q̃tuz̃ nos deus dili-
 geret. quid vō huius rei iusto iudicio manifestius q̃ q̃ dei
 filius nature nostre dignatus est inire confortiuz̃: ergo de-
 speratio magis pcedit ex negligētia huius cōsiderationis
 q̃ ex accidia. ¶ Sed ēt q̃. 31. moral. Hreg. desperatio
 nez̃ enumerat̃ inter ea que pcedūt ex accidia. ¶ R̃. oi-
 cendū q̃ sicut supra dictū est obiectū spei est bonū arduū
 possibile vel per se vel per aliū. Dupliciter potest ergo in
 aliquo spes deficere de beatitudine obtinēda. vno modo:
 q̃ nō reputat̃ eā vt bonū arduū. alio mō: q̃ nō reputat̃ eā
 vt possibile adipisci: vel per se vel per aliū. Ad hoc autē
 q̃ bona spūalia nō sapiunt nobis quasi bona: vel nō vi-
 deantur nobis quasi magna bona: precipue perducimur
 per hoc q̃ affectus noster est instās amoz̃ delectationum
 corporaliū: inter quas precipue sunt delectationes vno-
 rec. Nam ex affectu harum delectationum contingit q̃

hō fastidit bona spūalia: et nō sperat ea q̄si quedā bona ardua. et fm hoc despatio causat ex luxuria. Ad hoc autē q̄ aliqd bonū arduū nō estimet vt possibile sibi adipisci p se vel per aliū: pducit ex nimia deiectione: que quādo in affectu hoīs dīatur: videtur ei q̄ nunq̄ possit ad aliquod bonū releuari. et q̄ accidia est tristitia q̄daz deiectiona spiritalis. ideo p hūc modū desperatio ex accidia generat. hoc autē est p̄p̄riū obm̄ spei. s. q̄ sit possibile. nā bonū et arduū etiā ad alias passiones pertinet. vñ spūalius ozitur ex accidia: potest tñ oziri ex luxuria rōne iaz dicta. vñ p̄z responso ad p̄mū. ¶ Ad 2° dōz q̄ sic p̄hs dīc in. z. rhetorice: sic spes facit delectationē: ita etiā hoīs in delectatiōib⁹ existeres efficiūt maioris spei. et p hūc etiā modū hoīs in tristitia existeres facilius in desperationē incidit: fm illud. z. ad Cor. z. Ne maiori tristitia absorbeat qui eiusmodi est. sed tamē q̄ spei obm̄ est bonū in q̄ nāliter tēdit appetit⁹. nō autē discedit ab eo nāliter: sed solū p̄pter aliqd impedimentū supueniēs. ideo directius quidē ex spe ozit gaudiū. Despatio autē eōuerso ex tristitia. ¶ Ad 3° dōz q̄ ipsa negligētia cōsiderandi diuina beneficia ex accidia p̄uenit. hō enī affectus aliqua passione sc̄p̄ue illa cogitat que ad illā pertinet passionē. Unde hō in tristitia cōstitutus non de facili aliqua magna et iucunda cogitat: sed soluz tristitia: nisi per magnā conatū se auertat a tristibus.

¶ De presumptione.

¶ XXI.

Deinde considerandū est de p̄sumptione. ¶ Et circa hoc querunt quatuor. p̄ qd sit obz p̄sumptionis cui innitit. 2° vtrū sit pctm̄. 3° cui opponatur. 4° ex quo vicio oziatur.

Ad primum

sic p̄cedit. Vide

est pctm̄ in spū sanctū nō innitit deo: sed proprie virtuti. Quāto enī minor est vtus: tāto magis peccat qui ei nimis innitit. sed minor est vtus humana q̄ diuina. ergo graui⁹ peccat qui p̄sumit de vtute humana: q̄ qui p̄sumit de virtute diuina. sed pctm̄ in spū sanctū est grauiusimū. ergo p̄sumptio q̄ ponit spēs peccati in spū sanctū iberet vtuti humane magis q̄ diuine. ¶ P̄. Ex pctō in spū sc̄m aliqua peccata oziant. peccatū enī in spū sc̄m dicit malicia ex qua quis peccat. sed magis vident alia pctā oziri ex p̄sumptiōe qua hō p̄sumit de seipso: q̄ ex p̄sumptione q̄ hō p̄sumit de deo: q̄ amor sui est p̄ncipiū peccati: vt p̄z per Augu. i. q. de ciui. dei. ergo videt q̄ p̄sumptio q̄ est pctm̄ in spū sanctū maxime innitit vtuti humane. ¶ P̄. Peccatus p̄uenit ex cōuersione inordinata ad bonū cōmutabile: sed p̄sumptio ē q̄dā pctm̄. ergo magis cōtingit ex cōuersione ad virtutē humanā que est bonū cōmutabile q̄ ex cōuersione ad virtutē diuinā q̄ est bonū incōmutabile. ¶ Sed 5° est. Si cut ex despatio aliqs cōtēnit diuinā misericordiā cui spes innitit: ita ex p̄sumptiōe cōtēnit diuinā iustitiā q̄ peccatores punit: sed sicut misericordiā est in deo: ita etiā et iustitiā ē in ipso. q̄ sic despatio est p̄ auersionē a deo: ita p̄sumptio ē per inordinatam cōuersionē ad ipsū. ¶ R̄. vñ q̄ p̄sumptio videt importare q̄dā imoderatiā spei. spei autē obm̄ est bonū arduū possibile. possibile autē est aliqd homini dupl^r. Uno mō p̄ p̄p̄riā virtutē. Alio mō nō nisi p̄ vtutē diuinā. circa vtrāq̄ autē spem p̄ imoderatiā pōt eē p̄sumptio. Nā circa spem per quā aliqs de p̄p̄riā virtute cōfidit: attendit p̄sumptio: ex hoc q̄ aliqs tēdit in aliqd bonū: vt sibi possibile: q̄d suā facultatē excedit: fm q̄ dicit Iudith. 6. Presumētes de se humilias. et talis p̄sumptio opponit virtuti magnanimitatis q̄ mediuz tenet in hmōi spe. Circa spem autē qua aliqs inheret diuine potētie pōt p̄ imoderatiā esse p̄sumptio in hoc q̄ aliqs tēdit in aliqd bonū vt pole p̄ vtutē et misericordiā diuinā: q̄d pole nō est: sic cum

aliqs sperat se veniā obtinere sine p̄niā: vel gliaz sine meritis. hec autē p̄sumptio est p̄p̄rie spēs peccati in spū sc̄m: q̄ sc̄licet p̄ hmōi p̄sumptionē tollit vel cōtēnit adiutorium spūs sancti per q̄d hō reuocat a peccato. ¶ Ad p̄^o dōz q̄ sicut supra dictū est. pctm̄ q̄ ē cōtra deū: fm suū gen⁹ est grauius ceteris pctis. vñ p̄sumptio q̄ q̄s inordinate innititur deo: graui⁹ pctm̄ est q̄ p̄sumptio q̄ q̄s innitit p̄p̄rie virtuti: q̄ enī aliqs innitit diuine vtuti ad sequēdū id q̄d deo nō auenit: hoc est diminuire diuinā virtutē. p̄z autē q̄ grauius peccat q̄ diminuit diuinā vtutē: q̄ q̄ p̄p̄riā vtutē sup̄ extollit. ¶ Ad 2° dōm q̄ ipsa p̄sumptio q̄ q̄s inordinate p̄sumit de deo: amorē sui iccludit: quo q̄s p̄p̄riū bonū inordinate desiderat. Et enī multū desideram⁹ estimam⁹ nobis de facili p̄ alios posse puenire: etiā si nō possint. ¶ Ad 3° dōm q̄ p̄sumptio de diuina misericordiā h̄z cōuersionē ad bonū cōmutabile inq̄tū p̄cedit ex desiderio inordinato p̄p̄riū bonū: et auersionē a bono incōmutabili inq̄tū attribuit diuine virtuti: q̄d ei non cōuenit. per hoc enim auerti tur homo a virtute diuina.

Ad secundum sic p̄cedit. Vide q̄ p̄sumptio nō sit pctm̄. Nullū enī pctm̄ est rō q̄ hō exaudiat a deo: sed p̄sumptionē aliq̄ exaudiunt a deo. Dicit enī Iudith. 9. Exaudi me misera deprecantez et de tua misericordiā presumētē. q̄ p̄sumptio de diuina misericordiā nō est pctm̄. ¶ P̄. P̄sumptio iporat supercessū spei: sed in spe q̄ habet de deo nō pōt esse supercessus: cum eius potētia et misericordiā sint infinita. ergo videt q̄ p̄sumptio nō sit pctm̄. ¶ P̄. Ad q̄d est pctm̄ non excusat a pctō: sed p̄sumptio excusat a pctō. Dicit. n. magister. 22. di. secundū libri sententiarū: q̄ Adam minus peccauit: quia sub spe venie peccauit: quod videtur ad p̄sumptionē pertinere. ergo p̄sumptio nō ē pctm̄. ¶ S̄z tra est q̄d ponit species peccati in spū sc̄m. ¶ R̄. vñ q̄ sicut supra dictum est circa despatioē. oīs mot⁹ appetitiuus qui cōformiter se h̄z ad intellectū falsū: fm se malus ē et pctm̄. p̄sumptio autē est mot⁹ appetitiuus: q̄ iporat q̄dā spem inordinatā. h̄z autē se cōformiter intellectui falso: sic et despatio. sicut enī falsū est q̄ de⁹ penitētib⁹ nō indulgeat: vel q̄ peccates ad p̄niā nō cōuertat: ita falsū ē q̄ i pctō p̄seueratib⁹ veniā p̄cedat. et a bono cessantib⁹ ope gliaz largiat: cui existimatiōi cōformiter se h̄z p̄sumptionis mot⁹: et iō p̄sumptio est pctm̄: minus tñ q̄ despatio: q̄m magis p̄p̄riū est deo misereri et parcere q̄ punire p̄ ei⁹ infinitā bonitatē. istud enī fm se deo auenit. hoc autē fm nra pctā. ¶ Ad p̄^o dōm q̄ p̄sumptio ponit aliq̄ p̄ spare: q̄ ipsa spes recta q̄ habet de deo p̄sumptio videt: si mēsuret fm additionē humanā. nō autē ē p̄sumptio si attēdat imēstas diuine bonitatis. ¶ Ad 2° dōz q̄ p̄sumptio nō iporat supercessū spei ex hoc q̄ aliqs min⁹ sperat de deo: s̄z ex hoc q̄ spat de deo aliqd q̄d deo nō auenit: q̄d ē est min⁹ spare de deo: q̄ hoc ē ei⁹ vtutē quodāmodo diminuire: vt dictū ē. ¶ Ad 3° dōm q̄ peccare cū p̄posito p̄seuerādū i pctō sub spe venie ad p̄sumptionē p̄tinet. et hoc si diminuit sed auget pctm̄. Peccare autē sub spe venie q̄q̄ p̄cipiēde cū p̄posito abstinēdi a pctō et penitēdi de pctō. hoc nō est p̄sumptionis: sed hoc peccatū diminuit: q̄ p̄ hoc videt habere volūtate minus firmataz ad peccandum.

Ad tertium sic p̄cedit. Vide q̄ p̄sumptio magis opponat timori q̄ spei. Inordinatiō enī timoris opponit recte timori. s̄z p̄sumptio videt ad inordinatiōē timoris p̄tere. Dī. n. Sap. 17. Sēp̄ p̄sumit seua p̄ turbata sc̄cia. et ibidez q̄ timor ē p̄sumptiōis adiutoriu⁹. ergo p̄sumptio opponit timori magis q̄ spei. ¶ P̄. Triā sunt que maxime distāt: sed p̄sumptio magis distat a timore q̄ a spe: quia p̄sumptio importat motū ad rē: sicut et spes. timor autē motū a rē. ergo p̄sumptio magis distat timori q̄ spei. ¶ P̄. p̄sumptio totaliter excludit timorē: non autē totalit